

Til: Jette Jacobsen (jet@sm.dk)
Cc: Vinoth Paramasamy (vipa@sm.dk)
Fra: Betina Johansen (bjo@abtm.dk)
Titel: Sagsnr.2017 - 1186
Sendt: 21-09-2017 13:44:09

Ankenævnet for Bus, Tog og Metros kommentarer til lovforslaget:

Der findes for såvel tog- som buspassagerer EU-forordningsbestemmelser om, hvorledes trafikvirksomhederne skal forholde sig i relation til handicappede og bevægelseshæmmede. I begge forordninger er desuden fastsat bestemmelser om oprettelsen af nationale klageorganer, og Ankenævnet for Bus, Tog og Metro er af Transport-, Bygnings- og Boligministeriet tillagt kompetencen til at behandle klager, der vedrører forhold omfattet af forordningerne. I de tilfælde hvor ankenævnet ikke har kompetence, er denne tillagt henholdsvis Jernbanenævnet (f.s.v.a togpasagerer) og Trafikstyrelsen (f.s.v.a buspassagerer).

Ifølge ankenævnets vedtægter § 4 falder sager, hvis behandling i henhold til lovgivningen er henlagt til offentlige myndigheder eller andre tvistløsningsorganer, uden for ankenævnets kompetence. Ankenævnet vil på baggrund af lovforslaget om forbud mod forskelsbehandling herefter henvise klager vedrørende handicappedes forhold i kollektiv trafik til Ligebehandlingsnævnet efter den 1. januar 2018, hvor loven forventes at træde i kraft.

Børne- og Socialministeriet opmærksomhed henledes på bestemmelserne i forordningerne - særligt artikel 30 i togpasagerrettighedsforordningen og artikel 28 i buspassagerrettighedsforordningen om oprettelsen af nationale håndhævelsesorganer, idet det bør overvejes, om Ligebehandlingsnævnet skal indmelde sig til Kommissionen som nationalt håndhævelsesorgan i relation til handicapklager.

De relevante bestemmelser er gengivet nedenfor.

Bekendtgørelse om Jernbanenævnet,¹⁾

I medfør af § 102, stk. 1, § 103, stk. 7, § 111, stk. 8, § 113, stk. 4, og § 114, i jernbaneloven, lov nr. 686 af 27. maj 2015, fastsættes:

Jernbanenævnets opgaver

§ 1. Jernbanenævnet behandler klager over afgørelser og beslutninger i medfør af §§ 4-8, §§ 17-18 og § 21 i jernbaneloven og regler fastsat i medfør heraf, eller når der i henhold til lov er fastsat regler om klageadgang til Jernbanenævnet.

Stk. 2. Jernbanenævnet fører tilsyn som fastsat i § 103, stk. 3 og 4, i jernbaneloven. Jernbanenævnet fører herunder tilsyn med Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) Nr. 869/2014 af 11. august 2014 om nye jernbanepassagereruter.

Stk. 3. Jernbanenævnet gennemfører revisioner som fastsat i § 104 i jernbaneloven.

§ 2. Jernbanenævnet behandler klager vedrørende Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1371/2007 af 23. oktober 2007 (passagerrettighedsforordningen), der falder uden for Ankenævnet for Bus, Tog og Metros afgørelseskompetence.

Bekendtgørelse om klageadgang og tilsyn med transportører og forvaltningsorganer for busterminaler m.v.

I medfør af § 28 b i lov om trafikkselskaber, jf. lovbekendtgørelse nr. 412 af 11. april 2010, som ændret ved lov nr. 745 af 25. juni 2014, fastsættes efter bemyndigelse i henhold til § 11 i bekendtgørelse nr. 17 af 14. januar 2015 om Trafikstyrelsens opgaver og beføjelser, klageadgang og kundgørelse af visse af Trafikstyrelsens forskrifter:

§ 1. Denne bekendtgørelse fastsætter bestemmelser, der er nødvendige for at anvende Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 181/2011 af 16. februar 2011 om buspassagerers rettigheder og om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004.

Stk. 2. Trafikstyrelsen behandler klager i henhold til forordningen nævnt i stk. 1, der ikke kan behandles af Ankenævnet for Bus, Tog og Metro.

Fra Togpassagerrettighedsforordningen:

"KAPITEL V

HANDICAPPEDE OG BEVÆGELSESHÆMMEDE PERSONER

Artikel 19

Ret til befordring

1. Jernbanevirksomheder og stationsledere sikrer under aktiv inddragelse af repræsentative organisationer for handicappede og bevægelseshæmmede personer, at der findes eller fastsættes ikkediskriminerende adgangsregler for befordring af handicappede og bevægelseshæmmede personer.

L 315/20 DA Den Europæiske Unions Tidende 3.12.2007

2. Reservationer og billetter skal tilbydes handicappede og bevægelseshæmmede personer uden ekstra omkostninger. En jernbanevirksomhed, en billetudsteder eller et rejsebureau kan ikke nægte at acceptere en reservation eller at udstede en billet til en handicappet eller bevægelseshæmmed person eller kræve, at denne ledsages af en anden person, medmindre dette er strengt nødvendigt for at overholde de i stk. 1 omhandlede adgangsregler.

Artikel 20

Oplysninger til handicappede og bevægelseshæmmede personer

1. På anmodning skal en jernbanevirksomhed, en billetudsteder eller et rejsebureau oplyse handicappede og bevægelseshæmmede personer om jernbanetjenesternes tilgængelighed og om adgangsbetingelser til rullende materiel i overensstemmelse med adgangsreglerne i artikel 19, stk. 1, samt om faciliteter om bord.

2. Når en jernbanevirksomhed, en billetudsteder og/eller et rejsebureau gør brug af undtagelserne i artikel 19, stk. 2, meddeler den eller det på anmodning skriftligt den pågældende handicappede eller bevægelseshæmmede person sin begrundelse herfor inden for fem arbejdsdage efter, at reservationen eller billetudstedelsen er afvist, eller betingelsen om ledsagelse er fastsat.

Artikel 21

Adgang og tilgængelighed

1. Jernbanevirksomheder og stationsledere sikrer ved anvendelsen af TSI for bevægelseshæmmede personer, at stationer, perroner, vogne og andre faciliteter er tilgængelige for handicappede og bevægelseshæmmede personer.

2. Er der ikke ledsagende personale på toget, eller er stationen ubemandet, træffer jernbanevirksomheder og stationsledere passende foranstaltninger til at sikre handicappede og bevægelseshæmmede personer adgang til at rejse med tog.

Artikel 22

Assistance på jernbanestationerne

1. Når en handicappet eller bevægelseshæmmed person afrejser fra, foretager togskifte på eller ankommer til en bemandet jernbanestation, skal stationslederen vederlagsfrit sørge for, at den pågældende får tilstrækkelig assistance til at kunne stige på det afgående tog eller stige af det ankommande tog, som han eller hun har købt billet til, jf. dog adgangsreglerne i artikel 19, stk. 1.

2. Medlemsstaterne kan gøre en undtagelse fra stk. 1 i tilfælde af personer, der benytter forbindelser, der er omfattet af kontrakter om offentlig tjeneste indgået i overensstemmelse med gældende fællesskabslovgivning, forudsat at den kompetente myndighed har sørget for alternative faciliteter eller ordninger, der garanterer en tilsvarende eller højere grad af adgang til transport.

3. På ubemandede stationer sikrer jernbanevirksomheden og stationslederen, at information gøres let tilgængelig i overensstemmelse med adgangsreglerne i artikel 19, stk. 1, for så vidt angår de nærmestliggende bemandede stationer og direkte tilgængelig assistance for handicappede og bevægelseshæmmede.

Artikel 23

Assistance i toget

En jernbanevirksomhed yder vederlagsfrit handicappede og bevægelseshæmmede personer assistance i toget og under ind- og udstigning, jf. dog adgangsreglerne i artikel 19, stk. 1.

I denne artikel forstås ved assistance i toget alle rimelige foranstaltninger, der træffes for at give en handicappet eller bevægelseshæmmed person adgang til samme tjenester i toget som andre passagerer, hvis personen er så handicappet eller bevægelseshæmmed, at vedkommende ikke har uafhængig og sikker adgang til disse tjenesteydelser.

Artikel 24

Betingelser for ydelse af assistance

Jernbanevirksomheder, stationsledere, billetudstedere og rejsebureauer

samarbejder om at yde assistance til handicappede og bevægelseshæmmede personer i henhold til artikel 22 og 23 i overensstemmelse med det nedenfor anførte:

- a) Assistancen ydes på den betingelse, at den jernbanevirksomhed, den stationsleder, den billetudsteder eller det rejsebureau, hos hvem billetten er købt, får besked om den pågældendes behov mindst 48 timer, før der er behov for denne assistance. Når billetten gælder for flere rejser, er en meddelelse tilstrækkelig, forudsat at der gives passende oplysninger om planlægningen af de efterfølgende rejser.
- b) Jernbanevirksomheder, stationsledere, billetudstedere og rejsebureauer skal træffe alle nødvendige foranstaltninger for at kunne modtage besked.
- c) Hvis der ikke modtages besked i overensstemmelse med litra a), træffer jernbanevirksomheden og stationslederen alle rimelige foranstaltninger for at yde den handicappede eller bevægelseshæmmede person tilstrækkelig assistance til at kunne rejse.

3.12.2007 DA Den Europæiske Unions Tidende L 315/21

- d) Med forbehold af andre enheders beføjelser med hensyn til områder uden for jernbanestationen angiver stationslederen eller en anden bemyndiget person steder i og uden for jernbanestationen, hvor handicappede og bevægelseshæmmede personer kan melde deres ankomst på jernbanestationen og bede om assistance, hvis de har behov for det.
- e) Assistance ydes på betingelse af, at den handicappede eller bevægelseshæmmede person er til stede på det sted og tidspunkt, der er angivet af den jernbanevirksomhed eller stationsleder, der tilbyder denne assistance. Det angivne tidspunkt må højst være 60 minutter før den offentliggjorte afgangstid eller indcheckningstidspunktet for alle passagerer. Hvis der ikke er angivet noget mødetidspunkt, skal den handicappede eller bevægelseshæmmede person være til stede på det angivne sted senest 30 minutter før den offentliggjorte afgangstid eller indcheckningstidspunktet for alle passagerer.

Artikel 25

Erstatning for bevægelseshjælpemidler eller andre specifikke hjælpemidler

Hvis jernbanevirksomheden er ansvarlig for helt eller delvist tab eller beskadigelse af handicappede eller bevægelseshæmmede personers bevægelseshjælpemidler eller andre specifikke hjælpemidler, er der ingen økonomisk begrænsning.

KAPITEL VI

SIKKERHED, KLAGER OG SERVICEKVALITET

Artikel 26

Passagerers personlige sikkerhed

Efter aftale med de offentlige myndigheder skal jernbanevirksomhederne, infrastrukturforvalterne og stationslederne på deres respektive ansvarsområder træffe passende foranstaltninger og tilpasse dem til det sikkerhedsniveau, som de offentlige myndigheder har fastlagt, for at sikre passagerernes personlige sikkerhed på jernbanestationerne og i togene og forvalte risici. De skal samarbejde og udveksle oplysninger om bedste praksis med hensyn til at afværge handlinger, der kan forringe sikkerhedsniveauet.

Artikel 27

Klager

1. Jernbanevirksomheder skal indføre en klageordning vedrørende de rettigheder og forpligtelser, der er omhandlet i denne forordning. Jernbanevirksomheden skal informere passagererne grundigt om, hvor de skal henvende sig, og om dens arbejdssprog.
2. Passagererne kan indgive klage til en hvilken som helst jernbanevirksomhed, der er berørt. Modtageren af klagen skal inden for én måned give et begrundet svar eller i begrundede tilfælde underrette passageren om, hvornår der inden for en periode på højst tre måneder fra indgivelsen af klagen kan forventes svar.
3. Jernbanevirksomheden skal i den årsberetning, der nævnes i artikel 28, oplyse om antallet og arten af modtagne og behandlede klager, besvarelsestid og eventuelle foretagne forbedringer.

Artikel 28

Standarder for servicekvalitet

1. Jernbanevirksomhederne skal opstille servicekvalitetsstandarder og indføre et kvalitetsstyringssystem til opretholdelse af servicekvaliteten. Servicekvalitetsstandarderne skal som minimum omfatte punkterne i bilag III.

2. Jernbanevirksomhederne skal overvåge deres eget præstationsniveau på grundlag af servicekvalitetsstandarderne. Jernbanevirksomhederne offentliggør hvert år en rapport om deres servicekvalitetsniveau sammen med deres årsberetning. Rapporterne om servicekvalitetsniveauet skal offentliggøres på jernbanevirksomhedernes websted. Disse rapporter skal endvidere gøres tilgængelige på Det Europæiske Jernbaneagenturs websted.

KAPITEL VII

OPLYSNING OG HÅNDHÆVELSE

Artikel 29

Information til passagerer om deres rettigheder

1. Når jernbanevirksomheder, stationsledere og rejsearrangører sælger billetter til befordring med jernbane, skal de oplyse de rejsende om deres rettigheder og forpligtelser i henhold til denne forordning. Med henblik på at opfylde dette informationskrav kan jernbanevirksomheder, stationsledere og rejsearrangører anvende et sammendrag af bestemmelserne i denne forordning, som Kommissionen udarbejder på Den Europæiske Unions institutioners officielle sprog og stiller til rådighed for dem.

2. Jernbanevirksomheder og stationsledere informerer på passende vis de rejsende på stationen og i toget om kontaktoplysninger for det eller de organer, der er udpeget af medlemsstaterne, i henhold til artikel 30.

Artikel 30

Håndhævelse

1. Medlemsstaterne udpeger hver især et eller flere organer, som skal være ansvarlig/e for håndhævelsen af denne forordning. Ethvert organ træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at passagerernes rettigheder respekteres.

L 315/22 DA Den Europæiske Unions Tidende 3.12.2007

Ethvert organ skal med hensyn til organisation, finansiering, retlig form og beslutningstagning være uafhængigt af infrastrukturforvaltere, opkrævningsorganer, tildelingsorganer eller jernbanevirksomheder.

Medlemsstaterne underretter Kommissionen om det eller de organer, som udpeges i overensstemmelse med dette stykke, og om dets eller deres respektive ansvarsområder.

2. Enhver passager kan klage til det passende organ, som er udpeget i henhold til stk. 1, eller til ethvert andet passende organ, som er udpeget af en medlemsstat, over påstået overtrædelse af denne forordning.”

Fra præambelen:

”Bustransporttjenester bør komme alle borgere til gode. Handicappede og bevægelseshæmmede bør derfor, uanset om årsagen til deres handicap eller reducerede mobilitet er invaliditet, alder eller andre forhold, have samme mulighed for at rejse med bus som andre borgere. Handicappede og bevægelseshæmmede har samme rettigheder som alle andre borgere med hensyn til fri bevægelighed, valgfrihed og ikke-diskriminering.

(8) I lyset af artikel 9 i De Forenede Nationers konvention om handicappedes rettigheder bør der, for at kunne give handicappede og bevægelseshæmmede samme muligheder for at rejse med bus som alle andre borgere, fastsættes regler for ikke-diskriminering og assistance under deres rejse. Handicappede og bevægelseshæmmede bør derfor kunne blive befordret og ikke nægtes befordring som følge af deres handicap eller bevægelseshæmning, undtagen af årsager, der er berettigede af sikkerhedsmæssige grunde eller på grund af køretøjernes eller infrastrukturens udformning. Inden for rammerne af den relevante lovgivning om beskyttelse af arbejdstagere bør handicappede og bevægelseshæmmede have ret til assistance ved busterminaler og om bord i busser. Af hensyn til den sociale integration bør denne assistance ydes gratis for de pågældende. Transportørerne bør fastsætte adgangsvilkår, fortrinsvis efter det europæiske standardiseringssystem.

(9) Ved fastlæggelse af, hvordan nye busterminaler skal indrettes, og i forbindelse med større ombygninger bør busterminalernes forvaltningsorganer bestræbe sig på at tage hensyn til handicappedes og bevægelseshæmmedes behov i overensstemmelse med kravene om »design for alle«. Busterminalernes forvaltningsorganer skal under alle omstændigheder udpege ankomstmødesteder, hvor handicappede kan meddele deres ankomst og anmode om assistance.

Transportørerne bør tilsvarende så vidt muligt tage hensyn til disse behov, når de træffer afgørelse om nye og nyligt ombyggede køretøjers udstyr, uden at dette berører gældende eller fremtidig lovgivning om de tekniske krav for busser.

(11) Medlemsstaterne bør bestræbe sig på at forbedre den eksisterende infrastruktur, hvis dette er nødvendigt for gøre det muligt for transportørerne at sikre adgang for handicappede og bevægelseshæmmede og yde passende assistance.

(12) For at imødekomme handicappedes og bevægelseshæmmedes behov bør personalet være passende uddannet. Med henblik på at lette den

gensidige anerkendelse af chaufførernes nationale kvalifikationer kan der gives handicapbevidstgørende uddannelse som en del af de grundlæggende kvalifikationskrav eller efteruddannelseskrav, jf. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/59/EF af 15. juli 2003 om grundlæggende kvalifikationskrav og efteruddannelseskrav for førere af visse køretøjer, der benyttes til godstransport eller personbefordring ad vej (1). For at sikre sammenhæng mellem indførelsen af uddannelseskravene og tidsfristerne i nævnte direktiv bør der åbnes mulighed for fritagelse i en begrænset periode. Organisationer, der repræsenterer handicappede eller bevægelseshæmmede, bør høres eller inddrages i tilrettelæggelsen af indholdet af handicaprelateret uddannelse.

(14) Buspassagerers rettigheder bør omfatte modtagelse af oplysninger om den service, der ydes før og under rejsen. Alle væsentlige oplysninger til buspassagererne bør på anmodning også formidles i alternative formater, som er tilgængelige for handicappede og bevægelseshæmmede, såsom stor skrift, klart sprog, blindskrift, elektronisk kommunikation, der er tilgængelig gennem fleksibel teknologi, eller lydbånd.

(15) Denne forordning bør ikke begrænse transportørernes ret til at søge erstatning hos enhver person, herunder tredjemand, i overensstemmelse med gældende national lovgivning.

(16) Ulemper, som passagerer oplever som følge af aflysning eller betydelig forsinkelse af deres rejse, bør mindskes. Med dette for øje bør der sørges passende for passagerer, der afrejser fra terminalerne, og de bør gives fyldestgørende oplysninger på en måde, der er tilgængelig for alle passagerer. Passagerer bør også kunne annullere deres rejse og få billetterne refunderet eller få tilbudt en anden rejserute på tilfredsstillende vilkår. Hvis transportørerne ikke yder passagererne den nødvendige assistance, bør passagererne have ret til pengeerstatning.

(17) Transportørerne bør samarbejde for at træffe foranstaltninger på nationalt eller europæisk plan, hvori de inddrager interesseparter, faglige sammenslutninger og kunde-, passager- og handicaporganisationer samt organisationer for bevægelseshæmmede. Sådanne foranstaltninger bør have til formål at forbedre informationen til, omsorgen for og assistancen til passagererne, når deres rejse afbrydes, især i tilfælde af lange forsinkelser eller aflysning af rejsen, med særlig fokus på passagerer med særlige behov på grund af handicap, bevægelseshæmning, sygdom, høj alder og graviditet, herunder ledsagende passagerer og passagerer, der rejser med småbørn. Nationale håndhævelsesorganer bør underrettes om disse foranstaltninger. DA L 55/2 Den Europæiske Unions Tidende 28.2.2011

(1) EUT L 226 af 10.9.2003, s. 4.

(18) Denne forordning bør ikke berøre de passagerrettigheder, der er fastlagt ved Rådets direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990 om pakkerejser, pakkeferier og pakketure (1). Denne forordning bør ikke finde anvendelse, hvis en pakketur aflyses af andre årsager end aflysning af busafgangen.

(19) Der bør gives udtømmende oplysninger til passagererne om deres rettigheder i medfør af denne forordning, således at de er i stand til reelt at udøve disse rettigheder.

(20) Passagererne bør kunne udøve deres rettigheder ved egnede klageprocedurer hos transportørerne, eller ved at klagen indgives til det eller de organer, som den relevante medlemsstat har udpeget dertil.

(21) Medlemsstaterne bør sikre overholdelse af denne forordning og udpege et eller flere kompetente organer til at forestå overvågning og håndhævelse. Dette berører ikke passagerers ret til domstolsprøvelse i henhold til national ret.

(22) Klager over assistance bør fortrinsvis indbringes for det eller de organer til håndhævelse af denne forordning, som er udpeget af den medlemsstat, hvor påstigningsstedet eller udstigningsstedet er beliggende, idet der tages hensyn til de procedurer, der er fastsat i medlemsstaterne for indgivelse af klager.

(23) Medlemsstaterne bør fremme anvendelsen af offentlig transport, integreret information og integrerede billetter med henblik på at optimere anvendelsen af og interoperabiliteten mellem de forskellige transportformer og transportører.

(24) Medlemsstaterne bør fastsætte sanktioner for overtrædelser af denne forordning, og sikre, at disse sanktioner anvendes. Sanktionerne bør være effektive, stå i rimeligt forhold til overtrædelserne og have afskrækkende virkning.

(25) Målet for denne forordning, nemlig at sikre et ensartet niveau for beskyttelse af og ydelse af assistance til buspassagerer overalt i medlemsstaterne, kan ikke i tilstrækkelig grad opfyldes af medlemsstaterne og kan derfor på grund af handlingens omfang og virkninger bedre nås på EU-plan; Unionen kan derfor træffe foranstaltninger i overensstemmelse med nærhedsprincippet, jf. artikel 5 i traktaten om Den Europæiske Union. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. nævnte artikel, går denne forordning ikke ud over, hvad der er nødvendigt for at nå dette mål.

(26) Denne forordning bør gælde med forbehold af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 95/46/EF af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (2).

(27) Håndhævelsen af denne forordning bør være baseret på Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 2006/2004 af 27. oktober 2004 om samarbejde mellem nationale myndigheder med ansvar for håndhævelse af lovgivning om forbrugerbeskyttelse (»forordningen om forbrugerbeskyttelsessamarbejde«) (3). Nævnte forordning bør derfor ændres i overensstemmelse hermed.

(28) Denne forordning respekterer de grundlæggende rettigheder og overholder de principper, som navnlig anerkendes i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder som omhandlet i artikel 6 i traktaten om Den Europæiske Union under hensyn til Rådets direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse (4) og Rådets direktiv 2004/113/EF af 13. december 2004 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser."

Fra buspassagerrettighedsforordningen:

"KAPITEL III

HANDICAPPEDES OG BEVÆGELSESHÆMMEDES RETTIGHEDER

Artikel 9

Befordringsret

1. Transportører, rejseagenter og rejsearrangører må ikke under henvisning til handicap eller bevægelseshæmning nægte at acceptere en reservation fra, at udstede eller på anden måde levere en billet til eller at lade en person stige på.

2. Reservationer og billetter skal tilbydes handicappede og bevægelseshæmmede uden ekstra omkostninger.

Artikel 10

Undtagelser og særlige bestemmelser

1. Uanset artikel 9, stk. 1, kan transportører, rejseagenter og rejsearrangører under henvisning til handicap eller bevægelseshæmning nægte at acceptere en reservation fra, at udstede eller på anden måde levere en billet til eller at lade en person stige på:

a) hvis dette er nødvendigt af hensyn til gældende sikkerhedsmæssige krav i folkeretten, EU-retten eller den nationale ret eller af hensyn til sundheds- og sikkerhedsmæssige krav, der er fastsat af de kompetente myndigheder

b) hvis køretøjets konstruktion eller infrastrukturen, herunder busstoppesteder og terminaler, gør det fysisk umuligt at lade den handicappede eller bevægelseshæmmede stige på eller ud eller befordre vedkommende på en sikker eller operationelt gennemførlig måde.

2. Nægtes det at acceptere en reservation eller at udstede eller på anden måde levere en billet under henvisning til de forhold, der er nævnt i stk. 1, informerer transportøren, rejseagenten eller rejsearrangøren den berørte person om eventuelle acceptable alternative befordringer, der udføres af transportøren.

3. Hvis en handicappet eller en bevægelseshæmmede, der er i besiddelse af en reservation eller en billet og har opfyldt kravene i artikel 14, stk. 1, litra a), alligevel nægtes tilladelse til påstigning under henvisning til vedkommendes handicap eller bevægelseshæmning, skal denne person og en eventuel ledsagende person i henhold til nærværende artikels stk. 4 tilbydes valget mellem:

a) ret til tilbagebetaling og, hvis det er relevant, en gratis returrejse til det første afrejsested ifølge befordringskontrakten ved førstgivne lejlighed, samt

b) bortset fra når det ikke er muligt, fortsættelse eller omlægning af rejsen med rimelige alternative transporttjenester til det bestemmelsessted, som er fastsat i befordringskontrakten.

Retten til tilbagebetaling af det beløb, der er betalt for billetten, påvirkes ikke af manglende meddelelse i overensstemmelse med artikel 14, stk. 1, litra a).

4. Hvis en transportør, rejseagent eller rejsearrangør under henvisning til handicap eller bevægelseshæmning nægter at acceptere en reservation fra, at udstede eller på anden måde levere en billet til eller at lade en person stige på køretøjet af de i stk. 1 nævnte årsager, kan denne person forlange at blive ledsaget af en anden person efter eget valg, som er i stand til at yde den nødvendige assistance til den handicappede eller bevægelseshæmmede, således at årsagerne i stk. 1 ikke længere finder anvendelse.

En sådan ledsagende person befordres gratis og har, hvor det er muligt, plads ved siden af den handicappede eller bevægelseshæmmede.

5. Hvis transportører, rejseagenter eller en rejsearrangører benytter sig af den undtagelse, der er fastsat i stk. 1, skal de straks informere den handicappede eller bevægelseshæmmede om årsagerne hertil og skal på anmodning meddele vedkommende disse oplysninger skriftligt inden for fem arbejdsdage efter, at anmodningen er indgivet.

Artikel 11

Tilgængelighed og information

1. Transportørerne og busterminalernes forvaltningsorganer sikrer, hvor det er hensigtsmæssigt gennem deres organisationer, i samarbejde med organisationer repræsentative for handicappede eller bevægelseshæmmede, at der findes eller fastsættes ikke-diskriminerende adgangsvilkår for befordring af handicappede og bevægelseshæmmede.

2. Transportører og busterminalernes forvaltningsorganer gør adgangsvilkårene i stk. 1, herunder teksterne til folkeretlige, EU-retlige eller nationale regler, der fastsætter sikkerhedskrav, som udgør grundlaget for disse ikke-diskriminerende adgangsvilkår, offentligt tilgængelige fysisk eller på internettet, efter anmodning i tilgængelige formater, på de samme sprog, som oplysninger normalt gives til alle passagerer på. Når disse oplysninger gives, tages der særligt hensyn til handicappedes og bevægelseshæmmedes behov.

3. Rejsearrangørerne gør de adgangsvilkår tilgængelige, der er nævnt i stk. 1, og som finder anvendelse på rejser, der indgår i pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure, som de tilrettelægger, sælger eller udbyder til salg.

4. Den i stk. 2 og 3 nævnte information om adgangsvilkår skal udleveres fysisk på anmodning fra passageren. DA L 55/6 Den Europæiske Unions Tidende 28.2.2011

5. Transportører, rejseagenter og rejsearrangører sikrer, at alle relevante generelle oplysninger om rejsen og befordringsbetingelserne foreligger i formater, der er egnede og tilgængelige for handicappede og bevægelseshæmmede; dette gælder, hvor det er relevant, også onlinereservation og -information. Informationen udleveres fysisk på passagerens anmodning.

Artikel 12

Udpegning af terminaler

Medlemsstaterne udpeger busterminaler, hvor der skal ydes assistance til handicappede og bevægelseshæmmede. Medlemsstaterne underretter Kommissionen herom. Kommissionen gør en liste over de udpegede busterminaler tilgængelig på internettet.

Artikel 13

Ret til assistance på udpegede terminaler og i busser

1. Transportørene og busterminalernes forvaltningsorganer yder inden for rammerne af deres respektive ansvarsområder på terminaler udpeget af medlemsstaterne gratis assistance til handicappede og bevægelseshæmmede i mindst det omfang, der er specificeret i del a) i bilag I, jf. dog adgangsvilkårene i artikel 11, stk. 1.
2. Transportører yder på busser gratis assistance til handicappede og bevægelseshæmmede i mindst det omfang, der er specificeret i del b) i bilag I, jf. dog adgangsvilkårene i artikel 11, stk. 1.

Artikel 14

Betingelser for ydelse af assistance

1. Transportører og busterminalernes forvaltningsorganer samarbejder om at yde assistance til handicappede og bevægelseshæmmede på betingelse af, at:

a) den pågældendes behov for assistance meddeles transportøren, busterminalernes forvaltningsorganer, rejseagenten eller rejsearrangøren senest 36 timer, før der er behov for den, og

b) de pågældende møder op på det udpegede sted

i) på det tidspunkt, transportøren på forhånd har meddelt, og som højst må være 60 minutter før det offentliggjorte afgangstidspunkt, medmindre en kortere periode er blevet aftalt mellem transportøren og passageren, eller

ii) senest 30 minutter før det offentliggjorte afgangstidspunkt, hvis der ikke er meddelt noget tidspunkt.

2. I tillæg til stk. 1 skal handicappede og bevægelseshæmmede give transportøren, rejseagenten eller rejsearrangøren meddelelse om deres særlige behov med hensyn til siddepladser, når de reserverer eller forhåndskøber deres billet, hvis de har kendskab til behovene på dette tidspunkt.

3. Transportørene, busterminalernes forvaltningsorganer, rejseagenterne eller rejsearrangørerne skal træffe alle nødvendige foranstaltninger for at kunne modtage handicappedes og bevægelseshæmmedes meddelelse om behov for assistance. Denne forpligtelse gælder alle udpegede terminaler og deres salgssteder, herunder telefonsalg og salg via internettet.

4. Hvis der ikke er givet meddelelse i overensstemmelse med stk. 1, litra a), og stk. 2, træffer transportørene, busterminalernes forvaltningsorganer, rejseagenterne og rejsearrangørerne alle rimelige foranstaltninger for at yde den handicappede eller bevægelseshæmmede tilstrækkelig assistance til at kunne stige på den afgående bus, skifte til en anden forbindelse eller stige ud af den ankomende bus, som vedkommende har købt billet til.

5. Busterminalernes forvaltningsorganer udpeger et sted inden for eller uden for terminalen, hvor handicappede og bevægelseshæmmede kan melde deres ankomst og anmode om assistance. Dette sted skal være klart markeret og stille de vigtigste oplysninger om terminalen og den assistance, der kan ydes, til rådighed i tilgængelige formater.

Artikel 15

Videregivelse af oplysninger til tredjepart

Hvis rejseagenter eller rejsearrangører modtager en meddelelse som nævnt i artikel 14, stk. 1, litra a), skal de, inden for deres normale kontortider, så hurtigt som muligt videregive denne oplysning til transportøren eller busterminalernes forvaltningsorganer.

Artikel 16

Uddannelse

1. Transportører og, hvis det er relevant, busterminalernes forvaltningsorganer udarbejder handicaprelaterede uddannelsesprocedurer, herunder vejledning, og sørger for:

a) at deres eget personale bortset fra chauffører og det personale, der er ansat af eventuelle andre involverede parter, som yder direkte assistance til handicappede eller bevægelseshæmmede, er uddannet eller har modtaget vejledning som beskrevet i bilag II, del a) og b), og

b) at deres personale, inklusive chauffører, der tager sig direkte af de rejsende eller af spørgsmål relateret til de rejsende, er uddannet eller har modtaget vejledning som beskrevet i bilag II, del a).

2. En medlemsstat kan for en periode på højst fem år fra den 1. marts 2013 indrømme en fritagelse fra anvendelsen af stk. 1, litra b), for så vidt angår uddannelse af chauffører. DA 28.2.2011 i Den Europæiske Unions Tidende L 55/7

Artikel 17

Erstatning for kørestole og andre bevægelseshjælpemidler

1. Transportører og busterminalernes forvaltningsorganer er ansvarlige, når de har forårsaget tab af eller skade på kørestole, andre bevægelseshjælpemidler eller hjælpeanordninger. Den transportør eller busterminalens forvaltningsorgan, der er ansvarlig for tab eller skade, erstatter dette tab eller denne skade.
2. Den i stk. 1 omhandlede erstatning skal svare til omkostningen ved erstatning eller reparation af de tabte eller beskadigede hjælpemidler eller anordninger.
3. Når det er påkrævet, sættes der alt ind på hurtigt at fremskaffe midlertidige erstatningshjælpemidler eller anordninger. Kørestole, andre bevægelseshjælpemidler eller hjælpeanordninger skal, når det er muligt, have tekniske og funktionelle egenskaber, der svarer til egenskaberne ved de tabte eller beskadigede hjælpemidler eller anordninger.

Artikel 18

Fritagelser

1. Medlemsstaterne kan fritage indenlandsk rutekørsel fra anvendelsen af alle eller nogle af bestemmelserne i dette kapitel, forudsat at de sikrer, at beskyttelsen af handicappede og bevægelseshæmmede i henhold til deres nationale regler mindst er den samme som i henhold til denne forordning, jf. dog artikel 2, stk. 2.
2. Medlemsstaterne underretter Kommissionen om fritagelser, der indrømmes i medfør af stk. 1. Anser Kommissionen en fritagelse for ikke at være i overensstemmelse med denne artikel, træffer den de nødvendige foranstaltninger. Senest den 2. marts 2018 forelægger Kommissionen Europa-Parlamentet og Rådet en rapport om fritagelser, der er indrømmet i medfør af stk. 1.

KAPITEL VI

HÅNDHÆVELSE OG NATIONALE HÅNDHÆVELSESORGANER

Artikel 28

Nationale håndhævelsesorganer

1. Hver medlemsstat udpeger et eller flere nye eller eksisterende organer, der har ansvaret for håndhævelse af denne forordning for så vidt angår rutekørsel fra steder, som er beliggende på medlemsstatens område, og rutekørsel fra et tredjeland til sådanne steder. Hvert organ træffer de foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre, at bestemmelserne i denne forordning overholdes. DA 28.2.2011 Den Europæiske Unions Tidende L 55/9

Hvert organ skal med hensyn til organisation, finansiering, retlig form og beslutningstagning være uafhængigt af transportørene, rejsearrangørerne og busterminalernes forvaltningsorganer.

2. Medlemsstaterne underretter Kommissionen om, hvilket organ eller hvilke organer der er udpeget i overensstemmelse med denne artikel.

3. Enhver passager kan indgive en klage i overensstemmelse med national lovgivning over påstået overtrædelse af denne forordning til det pågældende organ, som er udpeget i medfør af stk. 1, eller til ethvert andet passende organ, som er udpeget af en medlemsstat.

Medlemsstaterne kan beslutte, at passageren i første omgang skal indgive en klage til transportøren, hvorved det nationale håndhævelsesorgan eller et andet relevant organ, som medlemsstaten har udpeget, fungerer som appelinstans for klager, som der ikke er fundet en løsning på i henhold til artikel 27.

Artikel 29

Rapport om håndhævelse

Senest den 1. juni 2015 og herefter hvert andet år offentliggør de håndhævelsesorganer, der er udpeget i medfør af artikel 28, stk. 1, en rapport om deres virksomhed i de foregående to kalenderår, som særligt indeholder en beskrivelse af, hvad der er gjort for at iværksætte bestemmelserne i denne forordning, samt statistikker over klager og anvendte sanktioner."

Med venlig hilsen på ankenævnets vegne

Betina Johansen
Chefkonsulent, cand.jur., daglig leder af
Sekretariatet for Ankenævnet for Bus, Tog og Metro
Gammel Køge Landevej 3
2500 Valby

Ankenævnet
for Bus, Tog og Metro "

Ankestyrelsen

Børne- og Socialministeriet

jet@sm.dk

Kopl: vipa@sm.dk

Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.

Ankestyrelsen har ingen bemærkninger.

Venlig hilsen

Ankestyrelsen

20. september 2017

J.nr. 2017-0017-46617

Cpr.nr.

Ankestyrelsen

7998 Statsservice

Tel +45 3341 1200

ast@ast.dk

sikkermail@ast.dk

EAN-nr:

57 98 000 35 48 21

Åbningstid:

man-fre kl. 9.00-15.00

VIDEN · UDVIKLING · SAMVÆR

John Meinert Jacobsen
Adm. direktør
AOF Danmark

+45 /
John@aof.dk

Til Børne- og
Socialministeriet

Att: jet@sm.dk og
vipa@sm.dk

21. september 2017

AOF Danmark har med tak modtaget:

*Udkast til forslag til:
Lov om forbud mod forskelsbehandling pga. handicap*

til høring og skal i den anledning afgive følgende høringssvar:

Indledningsvis skal vi tilkendegive, at vi finder det væsentligt, at handicappede ikke udsættes for forskelsbehandling og at loven vil fremme ligebehandling for personer med handicap.

Vedr. Lovteksten:

Vi er betænkelig ved § 9 med delt bevisbyrde, hvor indklagede også skal bevise, at ligebehandlingsprincippet ikke er blevet tilsidesat.

Indklagede skal naturligvis forsvare/forklare sig, men omvendt bevisbyrde hører ikke hjemme i en retsstat.

Denne lov vil gælde for *al offentlig og privat virksomhed på alle i samfundet*, dvs. også hele det folkeoplysende område og de frivillige foreninger. En omvendt bevisbyrde vil være omkostningstungt i såvel penge som tid for det frivillige arbejde.

Vi skal derfor henstille, at den delte bevisførelse ikke gennemføres.

Ved. Lovbemærkningerne:

Vi må forstå det sådan, at der ikke kan rejses sager vedr. tilgængelighedsproblem – hvilket vi finder hensigtsmæssigt, at da vores folkeoplysende aktiviteter finder sted i anviste lokaler, hvor vi ikke har nogen indflydelse på tilgængelighed.

AOF Danmark
Molestien 7
2450 København SV
Telefon 41 88 77 70
aofdk@aof.dk
www.aof.dk

VIDEN • UDVIKLING • SAMVÆR

Vi skal henstille, at dette tydeliggøres i lovbemærkningerne, at der ikke kan rejses tilgængelighedssag mod arrangører af undervisning og aktiviteter i anviste lokaler.

Vi finder, at lovbemærkninger ikke i tilstrækkelig grad forholder sig til pædagogiske situationer, hvor eksempelvis en psykisk syg har meldt sig til undervisning, men har en adfærd, som fører til, at de øvrige på holdet intet får ud af undervisningen. Der omtales i lovbemærkningerne som sagligt hensyn alene hensynet til den handicappedes sikkerhed eller andres sikkerhed.

Vi skal derfor henstille, at lovbemærkninger – som jo er en del af fortolkningsgrundlaget i en sag – bliver uddybet med, at saglige hensyn også kan være hensynet til andres muligheder for læring eller oplevelse.

Venlig hilsen

*John Meinert Jacobsen
Adm. direktor, AOF Danmark*

Til: Jette Jacobsen (jet@sm.dk)
Cc: Vinoth Paramasamy (vipa@sm.dk)
Fra: Koncernjurahøring (Koncernjurahøring@atp.dk)
Titel: SV: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap
Sendt: 19-09-2017 13:47:14

Børne- og Socialministeriet
Attention: Jette Jacobsen

Børne- og Socialministeriet har sendt udkast til forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap i høring og i den forbindelse anmodet om Arbejdsmarkedets Tillægspensions (ATP) bemærkninger.

Jeg skal i den forbindelse oplyse, at ATP ikke har bemærkninger til udkastet.

Venlig hilsen
Thomas Moltke Thybo

atp=

Senior Legal Counsel · Koncernjura
Direkte nummer +45 48 20 37 70 · Mobil +45 21 14 59 36
E-mail IML@ATP.DK

ATP · Kongens Vænge 8 · 3400 Hillerød
Telefon +45 70 11 12 13 · www.atp.dk · CVR-nr. 43405810
Følg ATP Koncernen på [Facebook](#) · [LinkedIn](#)

Oplysningerne i denne e-mail kan være fortrolige og er udelukkende beregnet til brug for de oven for angivne personer eller virksomheder. Vi gør opmærksom på, at udbredelse, omdeling eller kopiering af oplysningerne eller omstændighederne er forbudt. Hvis du har modtaget denne e-mail ved en fejtagelse, bedes du meddele det til afsenderen og derefter slette den. På forhånd tak.

Fra: Lovekspeditionen (<mailto:publikationer@sm.dk>)
Sendt: 25. august 2017 10:41
Til: Udsendelse fra Børne- og Socialministeriet
Cc: Jette Jacobsen; Elsebeth Jensen
Emne: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Tlf. 3392 9300, Fax. 3393 2518,
E-mail sm@sm.dk

J.nr. 2017 - 1186

Dato 25 august 2017

Til: Jette Jacobsen (jjet@sm.dk)
Cc: Vinoth Paramasamy (vipa@sm.dk)
Fra: Sørine Nielsen-Jexen (snx@bupl.dk)
Titel: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap
Sendt: 19-09-2017 12:01:28

BUPL henviser til FTF's høringssvar.

Med venlig hilsen
SØRINE NIELSEN-JEXEN
JURIDISK KONSULENT
Dir.tlf.: 3546 5169
Mobil: 4139 3737
E-mail: snx@bupl.dk

BUPL
BØRNE- OG
UNGDOMSPÆDAGOGERNES
LANDSFORBUND
Blegdamsvej 124 | 2100 København Ø
Tlf: 3546 5000 | bupl.dk

Denne e-mail fra BUPL er kun beregnet for overnævnte modtager(e). Måden kan indeholde fortroligt materiale. Hvis du har modtaget e-mailen ved en fejl, beder vi dig venligst kontakte afsender og i øvrigt slette e-mailen incl. eventuelle kopier og vedhæftede dokumenter permanent fra dit computersystem. På forhånd tak.

Børnerådet

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København

21. sept. 2017
J.nr. 3.5.10 /sgh

Børnerådets kommentarer til lov om forbud mod forskelsbehandling pga. handicap

Børnerådet hilser som udgangspunkt forslaget om et forbud mod forskelsbehandling pga. handicap uden for arbejdsmarkedet og den tilhørende klagemulighed velkomment, dog med nedenstående kommentarer.

Til de enkelte bestemmelser

Handicapkonventionens art. 2 definerer diskrimination som enhver sondring, udelukkelse eller begrænsning, der svækker eller umuliggør lige rettighedsopfyldelse. Hermed følger en forpligtelse for deltagerstaten til at tage aktive initiativer og tiltag for at sikre, at personer med handicap kan deltage. Til opfyldelsen af denne forpligtelse hører også etablering af rimelig tilpasning i situationer, hvor personer med handicap ellers ikke vil kunne deltage. Konventionens art. 5 fastslår, at der skal tages "alle passende skridt til at sikre, at der tilvejebringes rimelig tilpasning". Rimelig tilpasning på børneområdet kan fx være, at personalet i en daginstitution kan overvåge blodsukkerniveauet hos et barn med sukkersyge og give den nødvendige insulin.

Når lovforslaget i § 3 udtrykkeligt undtager "rimelig tilpasning" fra forpligtelsen, udgør dette efter Børnerådets opfattelse en omgåelse af de nævnte artikler i konventionen, der som nævnt ovenfor udtrykkelig fastslår, at nægtelse af rimelig tilpasning er diskrimination.

Lovforslaget er på dette område utilstrækkeligt og løser ikke en række specifikke problemer, hvor rimelig tilpasning vil være aktuel. Børnerådet foreslår, at lovforslaget ændres, så det anerkender konventionens bestemmelser, og at eksempler på den konkrete forståelse af begrebet indarbejdes i bemærkningerne til forslaget.

Børnerådet tilslutter sig videre etableringen af en klageadgang til Ligebehandlingsnævnet. Det følger af ovenstående, at spørgsmål om rimelig tilpasning også bør kunne behandles her.

Med forbuddet mod chikane i § 5, stk. 4, vil der formentlig opstå snitflader til behandlingen af komplicerede sager i den nyetablerede Klageinstans mod Mobning, og Børnerådet foreslår, at der i bemærkningerne indarbejdes betragtninger herom mhp en koordineret og effektiv klagebehandling.

Børnerådet

Med venlig hilsen

Per Larsen

Formand for Børnerådet

Lisbeth Sjørup

Souschef

København d. 21. september 2017

Til

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Fremsendt som e-post til jet@sm.dk med kopi til vipa@sm.dk

Høringssvar vedrørende:

Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap

I høringsbrev af 25. august 2017 anmoder Børne- og Socialministeriet om eventuelle bemærkninger vedrørende ovenstående.

Danmarks Private Skoler – grundskoler og gymnasier takker for muligheden til at give vores synspunkter til kende.

Vi har ingen væsentligste bemærkninger til bekendtgørelsesudkastet.

På foreningens vegne,

Karsten Suhr, formand

ks@privateskoler.dk

Danmarks Private Skoler
Ny Kongensgade 15, 3.
1472 København K

Børne- og Socialministeriet
jet@sm.dk
vipa@sm.dk

Høringsvar om forslag til lov forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Børne- og Socialministeriet har den 25. august 2017 via Styrelsen for Fastholdelse og Rekruttering sendt udkast til forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap i høring.

21. september 2017
MBI

Dok ID: 109123

DA har følgende bemærkninger til forslaget:

DA noterer sig, at forslaget indfører et generelt forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap uden for arbejdsmarkedet. Lovforslaget omfatter således ikke områder, der er omfattet af den eksisterende lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v.

DA noterer sig endvidere, at forslaget ikke stiller yderligere krav om tilgængelig og pligt til rimelig tilpasning, end hvad der allerede gælder efter anden lovgivning. Det betyder, at der med loven eksempelvis ikke kan stilles krav om at opsætte en rampe, en lift eller lignende for at sikre tilgængelige forhold.

På den baggrund kan DA støtte op om forslaget.

DA mener, at lovforslaget er et positivt skridt hen imod en styrket ligebehandling af personer med handicap i samfundet. Muligheden for at klage over en overtrædelse af forbuddet vil styrke retssikkerheden for borgerne.

DA mener samtidig, at udeladelse af krav om tilgængelighed og pligt til rimelig tilpasning er nødvendigt for at udgå en risiko for betydelige samfundsøkonomiske merudgifter.

Med venlig hilsen
DANSK ARBEJDSGIVERFORENING

Maria Bille Høeg

Til
Børne- og Socialministeriet

Høringssvar

Dansk Center for Undervisningsmiljø, DCUM, fremsender her sit høringssvar vedrørende Forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.

DCUM hilser indledningsvist forslaget velkomment, idet de tanker, som det giver udtryk for, vil være relevante ændringer i måden, vi opfatter handicappedes rettigheder i vores samfund. Hertil styrker lovforslaget lige muligheder for alle i form af forberede børne- og undervisningsmiljøer.

Dansk Center for Undervisningsmiljø varetager interesser omkring det fysiske, psykiske og æstetiske undervisningsmiljø, og huser siden 1/8-2017 også Den Nationale Klageinstans mod Mobning, og DCUM læser derfor det nye forslag med begge opgaver for øje.

Nedenstående er kommentarer til dele af forslaget med citater fra konkrete passager i lovforslaget.

§ 5. Ingen må udsætte en anden person for direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af den pågældendes handicap.

Stk. 2. Der foreligger direkte forskelsbehandling, når en person på grund af den pågældendes handicap behandles ringere, end en anden person bliver, er blevet eller ville blive behandlet i en tilsvarende situation.

Stk. 3. Der foreligger indirekte forskelsbehandling, hvis en tilsyneladende neutral bestemmelse, betingelse eller praksis vil stille personer med handicap ringere end andre personer.

Stk. 4. Chikane skal betragtes som forskelsbehandling, når en uønsket optræden i relation til en person med handicap finder sted med det formål eller den virkning at krænke den pågældendes værdighed og skabe et truende, fjendtligt, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima for den pågældende.

§ 5 og bemærkningerne hertil læser DCUM umiddelbart sådan, at det nye lovforslag ikke omfatter lovgivning, som forskelsbehandler, men udelukkende lokale beslutninger i form af anstaltsforhold. Det vil være en fordel, at forslaget ligeledes omfatter lovgivning. DCUM kan i den forbindelse nævne et par eksempler på regler, som forskelsbehandler handicappede personer i det fysiske undervisningsmiljø:

Bygningsreglementet varetager handicap før køn, idet der etableres handicaptolletter, som ikke er kønsopdelte. En konstatering af, at piger og drenge har brug for at være kønsopdelt slår dermed ikke igennem til handicappede. I stedet burde man også for handicappede tilbyde kønsopdeling og fx etablere

en handicapfacilitet på både pigetoilettet og drengetoilettet.

Et andet eksempel er, at det i den fysiske planlægning af bygninger er sædvanligt, at personer med kørestol er anvist omveje og dermed ikke kan følges med andre. Fx vil en pige i kørestol, som følges med sine klassekammerater, være henvist til at dreje fra og anvende en rampe, som typisk er placeret skævt for trappen eller via en helt anden adgang.

Bemærkningerne side 17 Ø: "Forbuddet mod chikane, jf. det foreslåede § 5, stk. 4, omfatter ligeledes enhver til myndigheden eller den offentlige og private virksomhed knyttet person, der som led i udførelsen af opgaver inden for lovforslagets anvendelsesområde udøver chikane over for en anden person. Som eksempel herpå kan nævnes en lærer, der i forbindelse med gennemførelse af undervisning udøver chikane over for en elev med handicap."

DCUM læser forslaget sådan, at der i forslaget dermed også er indeholdt en forpligtelse for en lærer til at gribe ind, når mobningen foregår mellem elever, så en lærers passivitet kan bevirke at skolen bliver holdt ansvarlig for manglende indgriben overfor chikane mellem elever. Skolen har også forpligtelser jf. undervisningsmiljølovens regler om mobning. DCUM foreslår, at der bemærkes noget herom, så man som skole ikke er i tvivl om, hvilke forpligtelser, der gør sig gældende.

Bemærkningerne side 23 m: "Chikane kan eksempelvis være gentagne drillerier eller nedværdigende vittigheder om personer med handicap."

Der er med de seneste ændringer af undervisningsmiljøloven indsat en klageadgang for elever der oplever mobning. DCUM bemærker derfor, at der kan forekomme et overlap i sager, i det elever som oplever chikane (som i definitionen ofte vil kunne betegnes som mobning efter Undervisningsmiljøloven) også vil være omfattet af klageinstans mod mobning.

DCUM foreslår, at der tages stilling til overlappet i lovforslaget. Enten i form af procesforudsætninger eller procesbegrænsninger eller ved at det tydeliggøres, at der netop er adgang til at klage i begge instanser, såfremt dette måtte være lovgivers hensigt.

Bemærkningerne ad § 5, stk. 3: "loven gælder ikke for udøvelse af aktiviteter af rent privat karakter ... Handlinger af rent privat karakter er eksempelvis valg af venner og omgangskreds, udlån af private ejendele, gaver og testamentariske dispositioner"

DCUM bemærker at det er vanskeligt at adskille private og offentlige aktiviteter, særligt på undervisningsmiljøområdet. DCUM arbejder i sin myndighedsudøvelse med en mobbedefinition der bl.a. indeholder udstødseshandlinger i form af eksklusion fra fællesskabet. Dette er et særligt stort problem i forpligtende fællesskaber (som f.eks. en folkeskole) hvor en elev ikke har mulighed for at trække sig. Eksklusion og udstødseshandlinger kan have alvorlige psykiske konsekvenser og forværre psykiske såvel som fysiske mén for den handicappede.

bemærkningerne til § 4: "Der kan ikke lovligt loves modgående regler eller aftaler, der fraviger lovens bestemmelser"

Som DCUM læser dette, vil det ikke være muligt for Den Nationale Klageinstans mod Mobning at forlige parterne i en klage om mobning. Dette vil være uhensigtsmæssigt, da den medieringsfunktion, som bliver udsendt i bekendtgørelsesform inden længe, netop har til formål at forlige parterne, hvilket i så fald ikke vil kunne lade sig gøre, hvis der er tale om mobning på baggrund af et handicap.

Venlig hilsen

Jannie Moon Lindskov
Direktør
DCUM

DANSK ERHVERV
BØRSEN
DK-1217 KØBENHAVN K
WWW.DANSKERHVERV.DK

T. +45 3374 6000
-
-
INFO@DANSKERHVERV.DK

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Sendt pr. mail til: jet@sm.dk, cc: vipa@sm.dk

19. september 2017

Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Dansk Erhverv skal hermed fremkomme med vores kommentarer til Børne- og Socialministeriets forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.

Dansk Erhverv repræsenterer en lang række forskellige typer virksomheder inden for blandt andet detailhandel, transporterhverv, hoteller, feriehusudlejere, restauranter og turismeattraktioner. På den baggrund har Dansk Erhverv følgende bemærkninger.

Generelle bemærkninger

Lovforslaget sigter mod at indføre et generelt forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap, som gælder for al offentlig og privat virksomhed på alle områder i samfundet. Dog gælder lovforslaget ikke på områder, der er omfattet af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v., samt for udøvelsen af aktiviteter af rent privat karakter. Forbuddet mod forskelsbehandling foreslås at omfatte såvel direkte som indirekte forskelsbehandling, ligesom chikane og repressalier er omfattet af forbuddet

Dansk Erhverv støtter, at borgere med handicap beskyttes mod forskelsbehandling, herunder indirekte forskelsbehandling, chikane og repressalier. Det er ligeledes positivt, at lovforslaget indfører klageadgang til Ligebehandlingsnævnet.

Dansk Erhverv støtter derfor det foreliggende forslag til lov mod forskelsbehandling, herunder afgrænsningen til ikke at omfatte områder omfattet af lov om forskelsbehandling på arbejdsmarkedet mv. Det er dog samtidig vigtigt at bemærke, at der kan være fysiske forhold, der er indrettet for år tilbage, som ikke er handicapvenlige uden at dette skyldes noget ønske om forskelsbehandling. Ligeledes vil der være aktiviteter, som ikke kan gennemføres af handicappede, uden at dette kan anses for forskelsbehandling.

Det er i det lys væsentligt, at der er proportionalitet, således forstået at lovforslaget forpligter private virksomheder til at give adgang på lige vilkår inden for de eksisterende rammer – ikke at påføre dem krav om at bygge om eller lukke aktiviteter, som alle ikke kan gennemføre.

I bemærkningerne til lovforslaget nævnes en række konkrete eksempler på direkte og indirekte forskelsbehandling, som lovforslaget har til formål at hindre i fremtiden.

Blandt eksemplerne er:

- en blind, der bliver afvist af en restaurant, der ikke ønsker førerhunden i restauranten.
- en diskoteksejer, der beder sine ansatte afvise kunder i kørestol, selv om der både er plads og mulighed for at komme ind med kørestol
- en sommerhusejer der beder udlejningsbureauet om ikke at udleje til personer med udviklingshæmning.
- Familien, der afvises på en restaurant fordi et af børnene er spastiker og sidder i kørestol

Dansk Erhverv finder lovforslaget proportionelt i forhold til de værktøjer hvormed man vil sikre, at borgere med handicap ikke oplever lignende forskelsbehandling i fremtiden.

Det fremgår, at forbuddet mod forskelsbehandling ikke omfatter en pligt til en rimelig tilpasning eller tilgængelighed (§3). Det betyder, jf. bemærkningerne til lovforslaget, at regler om tilgængelighed fortsat skal behandles i den pågældende sektors regelsæt. Dansk Erhverv støtter denne opfattelse, der sikrer virksomhederne klarere sektorspecifikke regler, der gør det lettere for virksomhederne at efterleve også dette lovforslags intentioner om ligebehandling og forebyggelse af diskrimination.

Dansk Erhverv er optaget af, at lovforslaget og dets intentioner om at forebygge og forhindre diskrimination mod borgere med handicap også reelt gør en forskel og at løsningerne sker i samarbejde med de relevante parter. Dansk Erhverv deltager gerne i dialog mellem de relevante myndigheder, brancheforeninger, virksomheder og handicaporganisationer om oplysning om og implementering af lovgivningen.

Virksomhederne bestræber sig helt generelt på at være åbne for alle kunder uanset eventuelle handicap. I markedsføring af sommerhuse og hoteller vil man meget ofte kunne finde detaljerede oplysninger om fx sommerhuse eller hotelværelser, der fx er særlig kørestolsvenlige, udstyret med særlige hjælpemidler eller har særligt tilgængelige adgangsforhold.

Dansk Erhverv ser på den baggrund frem til dialog med politikere og handicaporganisationer om lovforslaget, så vi sikrer transparens og rimelighed, således at tingene kan fungere for alle parter i hverdagen.

Specifikke bemærkninger

§3

Dansk Erhverv støtter §3, som er særdeles vigtig at fastholde. Virksomhederne skal ikke pålægges yderligere pligter til rimelig tilpasning eller tilgængelighed ud over det, som allerede er reguleret gennem lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet mv. samt sektorspecifik lovgivning.

Dansk Erhverv noterer således med tilfredshed, at lovforslaget ikke vurderes at have økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet (jf. Bemærkningerne til lovforslaget, afsnit 6 om Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.).

Med venlig hilsen

Christian Sestoft
Chefkonsulent
Dansk Erhverv

Dansk Folkeoplysnings Samråd
Gl. Kongevej 39E, 2 tv.
1610 København V

33 15 14 66
dfs@dfs.dk
www.dfs.dk

Børne- og Socialministeriet
Att: jet@sm.dk
Cc: vipa@sm.dk

København,
21-09-2017

Høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Via vores repræsentant i VEU-rådet er Dansk Folkeoplysnings Samråd (DFS) blevet gjort opmærksom på lovforslaget om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.

DFS har 34 landsdækkende folkeoplysende organisationer som medlemmer. Vi har videresendt lovforslaget til de af vores medlemsorganisationer, som ikke var på ministeriets høringsliste og som kunne tænkes at have en interesse i sagen.

DFS bakker op om lovforslaget og henviser i øvrigt til høringssvar fra hhv. Dansk Oplysnings Forbund (DOF) og Efterskoleforeningen.

Med venlig hilsen

Trine Bendix Knudsen
Sekretariatsleder

Dansk Handicap Forbund
- et liv med tige muligheder

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Att.: Jette Jacobsen, jet@sm.dk
Cc: vipa@sm.dk

Taastrup, den 20. september 2017

Høringssvar vedr. Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Dansk Handicap Forbund vil indledningsvis kvittere for, at man fremlægger et lovforslag, som forbyder diskrimination på grund af handicap. Forbundet har igennem mange år påpeget det problematiske i, at vores medlemmer ikke nyder nogen beskyttelse imod diskrimination, medmindre det er relateret til et ansættelsesforhold.

Den manglende beskyttelse har blandt vores medlemmer i sig selv været et udtryk for en forskelsbehandling, og det har skabt / skaber stor forundring, at netop denne gruppe har stået uden retlig beskyttelse, når det gælder forskelsbehandling.

Det er derfor meget vigtigt for os, at få et forbud, idet det vil sende et signal i samfundet om, at mennesker med handicap er ligeværdige borgere, som man skal vise det samme hensyn, som man skal over for andre grupper.

Vores vigtigste fokus er dog, at den nye lov ikke bliver en symbollovgivning med begrænset effekt.

Derfor er der en række forhold, som vi, ligesom DH mener, bør sikres:

- 1) Forbuddet skal afspejle diskriminationsforbuddet i FN's handicapkonvention. Derfor mener vi også, at begrebet 'rimelig tilpasning' bør være centralt i loven.
- 2) Forbuddet skal omfatte tilgængelighedsområdet, idet dette er et af de områder, hvor netop vores medlemmer med bevægelsehandicap oftest oplever forskelsbehandling. (Til uddybelse af dette vedlægger vi et tillægsdokument fra forbundets bygge- og trafikpolitiske udvalg.)
- 3) Forbuddet skal sikre, at man kan få behandlet klager administrativt med mulighed for at få udbetalt en godtgørelse.
- 4) Et forbud bør følges af en større strategi for, hvordan samfundet økonomisk kan understøtte, at der kan ske 'rimelig tilpasning' og gradvis markant forbedring af tilgængeligheden og transportområdet. Dette bør ske med et hensyn til, at loven skal anerkendes bredt i samfundet og derfor ikke skal have uforholdsmæssig negativ effekt på andre enkeltparter. Denne betragtning

mener vi er afgørende, blandt andet fordi vi i forhold til forbuddet imod diskrimination på beskæftigelsesområdet har set, at virksomhedernes angst for sagsanlæg (mytedannelse) har medført tilbageholdenhed i forhold til at ansætte mennesker med handicap (se i øvrigt vedlagte anbefalinger fra bygge- og trafikpolitisk udvalg).

Med udgangspunkt i ovenstående samt vedlagte tillægssdokument støtter vi op om DH's udkast til høringssvar.

Med venlig hilsen

Susanne Olsen
landsformand

Uddybende tillæg fra bygge- og trafikpolitisk udvalg

At udforme en antidiskriminationslov uden at medtage den fysiske tilgængelighed, giver ingen mening for mennesker med bevægelsehandicap, som er afhængige af at kunne bevæge sig frit uden at støde på fysiske forhindringer. I vores optik bør en antidiskriminationslov være fremadrettet og fremtidssikre ligestillingen og være langt mere ambitiøs.

En antidiskriminationslov skal efter vores mening fungere i tæt samspil sammen med de andre lovgivninger.

Lige nu har vi Bekendtgørelse 1250, fra december 2004, som omhandler krav til ombygninger, og som langsomt fremtidssikrer tilgængeligheden, men i det nye BR 18 er det uklart om bekendtgørelsen stadig er med.

For nylig så vi, at kravet om, at niveaufri adgang til nybyggede huse forsvandt, noget der vil opleves som diskriminerende på sigt og heller ikke fremtidssikrer muligheden for et selvstændigt liv på lige fod med andre, som FN's handicapkonvention har som et princip.

Hvis antidiskrimination skal virke, skal den gælde for samtlige sektorer som noget overordnet – ikke mindst til transportområdet, hvor mennesker med handicap oplever det som diskriminerende, at de ikke kan benytte den kollektive trafik ved egen hjælp, da hele sektoren investerer i løsninger, der kræver, at man har en ledsager eller en personlig hjælper med.

Det er vigtigt, at en antidiskriminationslov gennemsyrrer samtlige love – herunder også bygningsreglementet og lovene for trafikselskaber etc.

Vi frygter, at en antidiskriminationslov, hvor tilgængeligheden ikke er medtaget, ikke vil fungere i praksis for mennesker med et bevægelseshandicap. Det nuværende udkast til forbud mod diskrimination indeholder ikke nogen pligt til at yde tilpasning i rimeligt omfang for de særlige behov, som personer med handicap måtte have.

I sommer kunne man via pressen læse en historie om en ung kvinde, som sad i kørestol, som ikke fik adgang til et podium med de andre elever, da hun skulle modtage sit eksamensbevis. En sag, der rystede mange borgere, men den nye lov sikrer ikke, at skolen sørger for en rampe næste gang, en elev i kørestol skal have sit diplom.

Vi mener, at et krav om rimelig tilpasning er nødvendigt.

Vi er bekendt med, at frygten for store økonomiske udgifter har betydet, at man ikke har medtaget tilgængelighed i lovkastet, men vi mener, at man kan lovgive sig ud af det ved, at pligten til at yde tilpasning i rimeligt omfang skal indeholde en begrænsning og fx ikke må være urimeligt byrdefuld for den, som skal opfylde den, og på den måde sikre, at ingen vil kunne kræve noget, som vil være urimeligt omkostningsfuldt.

Vi foreslår i lighed med Institutet for Menneskerettigheder (IMR), at Folketinget starter med at indføre forpligtelsen på begrænsede områder. Fx som en start at den kun gælder for offentlige myndigheder, skoler og på uddannelsesområderne på grund af deres store betydning. Offentlige myndigheder er allerede forpligtede til at yde tilpasning i rimeligt omfang i kraft af god forvaltningsskik, lighedsgrundsætningen, den Europæiske Menneskerettighedskonvention og FN's Handicapkonvention. Et krav om rimelig tilpasning vil derfor ikke være en ny forpligtelse, men et spørgsmål om at sikre effektiv overholdelse af et eksisterende krav.

Alt i alt er det ekstremt vigtigt, at Folketinget i den nye lov om forbud mod diskrimination sikrer en pligt til tilpasning i rimeligt omfang.

Børne- og Socialministeriet
Att.: Specialkonsulent Jette Jacobsen

Ny Østergade 7, 1. sal
4000 Roskilde
TIL 70 20 60 20
www.danskoplysning.dk
post@danskoplysning.dk

Roskilde, 19. september 2017

Vedrørende udkast til forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.

Dansk Oplysnings Forbund (DOF) erfarer, at ovennævnte udkast er udsendt til høring, men ingen oplysningsforbund herunder DOF er angivet på høringslisten. Som Danmarks største udbyder af folkeoplysende voksenundervisning for personer med handicap, har vi en stor interesse i udkastet til lovforslag og tillader os at indsende nedenstående bemærkninger.

DOF finder forslaget rigtigt og nødvendigt, og vi kan tilslutte os forslaget.

Vi finder, at det markant vil kunne modvirke forskelsbehandling og styrke retssikkerheden for personer med handicap, at der, hvis lovforslaget vedtages, kan klages til Ligebehandlingsnævnet, ligesom der indføres et princip om delt bevisbyrde.

På baggrund af vores erfaringer skal DOF dog henlede opmærksomheden på, at der i Folkeoplysningsloven er bestemmelser, som ganske givet vil udløse klager til Ligebehandlingsnævnet.

DOF skal her konkret pege på især Folkeoplysningslovens § 8 stk. 2, hvoraf det fremgår, at kommunalbestyrelsen *kan* yde supplerende grundtilskud til udgifter til aflønning m.v. af ledere og lærere inden for den folkeoplysende voksenundervisning efter reglerne i kapitel 4 for deltagere med handicap i relation til undervisningen i et konkret emne.

Baggrunden for denne bestemmelse er at undgå forskelsbehandling med hensyn til deltagerbetalingens størrelse, men en "kan-bestemmelse" giver ingen sikkerhed, og i DOF har vi flere eksempler på, at kommuner bruger bestemmelsen til at indføre ændringer, der har som konsekvens, at personer med handicap i relation til undervisning i det konkrete emne kommer til at betale en højere deltagerbetaling end ikke-handicappede deltagere for kurser af samme længde – altså en forskelsbehandling på grund af handicap.

På baggrund af en konkret sag i Bomholms Regionskommune forelagde DOF den pågældende sag for Ombudsmanden, der dog ikke kunne gøre noget, bl.a. med henvisning til at Folkeoplysningslovens § 8 stk. 2 er en "kan-bestemmelse". Ombudsmandens svar er dateret 19.12.2012 med dok.nr. 12/04006-4/KG.

Handicappede deltagere vil i princippet kunne klage over DOF's medlemsskoler, der på grund af kommunale retningslinjer fastsat i medfør af Folkeoplysningsloven er tvunget til at opkræve en højere deltagerbetaling af personer med handicap.

En sådan situation finder DOF ikke holdbar!

DOF skal derfor henstille til, at der som et led i implementeringen af lovændringen tages initiativ til at sikre, at anden lovgivning, herunder Folkeoplysningsloven, udformes på en sådan måde, at vi undgår en række klagesager på området. Det vil være særdeles uhensigtsmæssigt, hvis aftenskoler kommer til at stå i en situation, hvor de enten skal undlade at lave folkeoplysende voksenundervisning for handicappede eller risikerer klagesager, da de på grund af kommunale retningslinjer for tilskud ikke kan undgå at skulle opkræve en højere deltagerbetaling for handicappede end fra ikke-handicappede.

DOF står naturligvis til rådighed for en uddybning af ovenstående og bidrager gerne til at sikre en optimal implementering af lovændringen.

Med venlig hilsen

Henrik Christensen
Sekretariatsleder

Kopi er sendt til vipa@sm.dk

Dato 19.09.2017

Dansk Socialrådgiverforening
faglig handlekraft

Børne- og Socialministeriet
jet@sm.dk
vipa@sm.dk

Toldbodgade 198 · DK 1253 København K · T 7010 1099 · ds@socialrdg.dk · www.socialrdg.dk · CVR DK 6335 6018

Høringssvar til forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Danske Socialrådgiverforening har modtaget forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap, som gælder for al offentlig og privat virksomhed på alle områder af samfundet, til høring.

Danske Socialrådgiverforening hilser det meget velkommet, at der er fremsat en lov om forbud mod diskrimination på grund af handicap i alle samfundets sektorer.

Danske Socialrådgiverforening er bekendt med de forbehold Danske Handicaporganisationer og Institut for Menneskerettigheder har i forhold til lovforslagets utilstrækkelighed i forhold til lovforslagets bestemmelser om Rimelig tilpasning. Dansk Socialrådgiverforening kan tilslutte sig disse forbehold.

Herudover har Danske Socialrådgiverforening en bekymring for det øgede pres på Ligebehandlingsnævnet, som vil være en konsekvens af loven.

Ifølge lovforslagets § 12 skal klager over overtrædelse af forbuddet mod forskelsbehandling på grund af handicap m.v. indbringes for Ligebehandlingsnævnet. Vores egen erfaring med Ligebehandlingsnævnet er, at der er en sagsbehandlingstid på mere end 6 måneder, efter at en sags præmisser bliver klar. Ligebehandlingsnævnet samler sagen efter at en klage er indgivet, og hører parterne under en sags forberedelse. Det er erfaringen, at denne omfattende proces udføres meget tilfredsstillende af sekretariatet for Ligebehandlingsnævnet. Men det tager op til et halvt år at udrede en klagesag. Herefter er det op til nævnet at træffe afgørelse. Afgørelsen skal herefter meddeles parterne med en udførlig begrundelse. Hele denne beslutningsproces tager oftest op til yderligere 6 måneder. En sagsbehandlingstid i alt på et år er således ikke usædvanlig.

I forhold til den slags sager der i dag kan behandles af Ligebehandlingsnævnet, vil der ifølge lovforslaget blive tale om en tilsyneladende udvidet bevisafklaring mellem en klager og indklagede. Det vil sige en større arbejdsopgave for nævnets sekretariat. Der er i bemærkningernes afsnit 5 om de økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige regnet

med der afsættes 0,5 mio. kroner årligt i de næste tre år til ligebehandlingsnævnet og dets sekretariat. Det beløb forslår slet ikke.

Der må forudses et øget pres på behandlingen af klager. Da der i forvejen er lange ventetider på behandlingen af klagesager, må der forventes endnu længere ventetider inden Ligebehandlingsnævnet vil være i stand til at afslutte de indbragte sager. Det vil hverken klagerne, indklagede eller organisationer der sædvanligvis repræsenterer parterne være tjent med. Derfor bør der fra starten afsættes væsentlig større beløb til sekretariatsbetjeningen i Ligebehandlingsnævnet.

Med venlig hilsen

Niels Christian Barkholt
Næstformand

Børne- og Socialministeriet
jct@sm.dk
vipa@sm.dk

Vesterbrogade 32
1620 København V

Telefon 33 43 70 00
mail@danskeadvokater.dk
www.danskeadvokater.dk

Den 28. september 2017

Dok. nr. D. 2017-041518

Vedr.: Lovforslag om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap uden for arbejdsmarkedet

Børne- og Socialministeriet har den 30. august 2017 sendt udkast til lovforslag om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap uden for arbejdsmarkedet i høring med anmodning om bemærkninger.

Forslaget går ud på at indføre et generelt forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap, som gælder for al offentlig og privat virksomhed på alle områder i samfundet. Dog gælder lovforslaget ikke på områder, der er omfattet af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet mv.

Det følger af bemærkningerne til lovforslaget, at Danmark i forbindelse med ratificeringen af FN's handicapkonvention ikke gennemførte generel lovgivning i Danmark. Efterfølgende har Danmark modtaget anbefalinger fra FN og Institut for Menneskerettigheder om at indføre et generelt forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.

Danske Advokater har noteret sig, at lovforslaget ikke finder anvendelse i det omfang, forholdet er omfattet af forskelsbehandlingsloven (2017-08-24 nr. 1001), jf. lovforslagets § 2, stk. 2.

Danske Advokater finder anledning til at afgive følgende høringssvar:

1. Handicapdefinitionen

Lovforslaget indeholder ikke en definition af begrebet handicap, men det fremgår af bemærkningerne til § 1, at domstolene ved vurderingen af begrebet handicap skal tage udgangspunkt i forståelsen af begrebet handicap i forskelsbehandlingsloven og EU-domstolens praksis. EU-Domstolen har defineret handicap på følgende måde (i Ring/Werge-sagerne):

"begrebet »handicap« i beskæftigelsesdirektivet skal fortolkes således, at det omfatter en tilstand, der er forårsaget af en lægeligt diagnosticeret helbredelig eller uhelbredelig sygdom, når denne sygdom medfører en begrænsning som følge af

bl.a. fysiske, mentale eller psykiske skader, som i samspil med forskellige barrierer kan hindre den berorte person i fuldt og effektivt at deltage i arbejdslivet på lige fod med andre arbejdstagere, og denne begrænsning er af lang varighed”.

Handicapkonventionen indeholder følgende definition:

”enhver sondring, udelukkelse eller begrænsning på grund af et handicap, hvis formål eller virkning er at svække eller ophæve den ligelige anerkendelse, nydelse eller udøvelse af alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på det politiske, økonomiske, sociale, kulturelle, civile eller et hvilket som helst andet område. Dette omfatter alle former for diskrimination, herunder nægtelse af rimelig tilpasning”.

Denne definition har et bredere anvendelsesområde, end den EU-domstolen anvender i forhold til beskæftigelsesdirektivet (og forskelsbehandlingsloven). Danske Advokater konstaterer samtidigt, at Børne- og Socialministeriet har tilkendegivet i bemærkningerne (pkt. 3.2), at bestemmelser og formuleringer i lovforslaget så vidt muligt bør lægge sig tæt op ad gældende forskelsbehandlingslovgivning, herunder forskelsbehandlingsloven (der er et ønske om parallelitet).

Det er Danske Advokaters opfattelse, at ministeriet klart bør tilkendegive i bemærkningerne, at domstolene (og Ligebehandlingsnævnet) skal anvende definitionen på handicap i henhold til forskelsbehandlingsloven. Den nuværende formulering i bemærkningerne, hvorefter der lægges op til, at domstolene ”skal tage udgangspunkt i”, indebærer efter Danske Advokaters opfattelse en risiko for, at domstolene vil lade handicapkonventionens definition få afsmittende effekt på fastlæggelsen af lovforslagets anvendelsesområde.

Hertil kommer, at Lovforslaget ikke indebærer en pligt til tilpasningsforanstaltninger, jf. lovforslagets § 3. Dette er i modsætning til forskelsbehandlingsloven, hvor arbejdsgiver skal undersøge tilpasningsforanstaltninger forud for, at en handicappet person kan opsiges.

Det er på den baggrund Danske Advokaters opfattelse, at behandlingen af sager i henhold til lovforslaget bør holdes adskilt fra behandlingen af sager i henhold til forskelsbehandlingsloven, idet det på baggrund af lovbemærkningerne ikke kan afvises, at lovforslagets definatoriske udgangspunkt adskiller sig fra forskelsbehandlingslovens udgangspunkt.

2. Ligebehandlingsnævnet

Danske Advokater har noteret sig, at lovforslaget lægger op til, at sager om overtrædelse af forbud mod forskelsbehandling uden for arbejdsmarkedet skal behandles af Ligebehandlingsnævnet. Danske Advokater bemærker, at dette indebærer risiko for, at afgørelser vedrørende sager om forskelsbehandling på grund af handicap uden for arbejdsmarkedet kan tillægges betydning vedrørende spørgsmål om overtrædelse af forskelsbehandlingsloven. Dette vurderes uhensigtsmæssigt, hvis anvendelsesområdet for forskelsbehandlingsloven og det konkrete lovforslag er forskelligt, herunder i forhold til definition og betydningen af tilpasningsforanstaltninger (se § 3).

Endelig må det forventes, at den øgede sagsmængde hos Ligebehandlingsnævnet vil medføre en forlængelse af den nuværende sagsbehandlingstid.

Det sene svar beklages.

Med venlig hilsen

Helle Hülbertz Krogsøe
vicedirektør

København 20-09-2017

Til: Børne- og Socialministeriet

Høringssvar vedrørende forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Danske Døves Landsforbund (DDL), Foreningen Danske Døvblinde (FDDB), Høreforeningen og Danske Døves Ungdomsforbund (DDU) vil gerne takke for muligheden for at komme med høringssvar vedrørende forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Diskriminationsforståelsen

Danske Døves Landsforbund (DDL), Foreningen Danske Døvblinde (FDDB), Høreforeningen og Danske Døves Ungdomsforbund (DDU) hilser også lovforslaget velkommen. Dog er vi enige i, at lovforslaget har to alvorlige mangler idet rimelig tilpasning og tilgængelighed helt er undtaget. Dette mener vi bør rettes op på i den videre proces. Endvidere er vi enige om Danske Handicaporganisationers opfattelse, at manglende tilgængelighed i Handicapkonventionens brede forstand bidrager til begrænsninger i samfundsdeltagelsen for personer med handicap.

Vi ønsker at give eksempler på hvor vigtigt det er, at rimelig tilpasning og tilgængelighed kommer med i loven. Især vores visioner omkring tolkeområdet for tegnsprogs-, skrive- og døvblindetolkning kræver en omstrukturering i lovgivningen. Vores mål er, at døve, døvblinde og mennesker med høretab har samme muligheder som alle andre. Det betyder bl.a. at gruppen skal være i arbejde og have karrieremuligheder, der matcher deres uddannelsesniveau og erhvervs erfaringer. Samtidig skal døve, døvblinde og mennesker med høretab have samme adgang til information og kommunikation som deres jævnaldrende i form af tegnsprogstolkning, døvblindetolkning, skrivetolkning, tale-til-tekst og/eller alternative former for kommunikation, herunder også stemme tolkning.

Rimelig tilpasning og tilgængelighed på tolkeområdet

Vi mener, at tolkebrugerne på alle områder selv skal bestemme, hvornår og i hvilket omfang de har behov for tolkning, også ved akutte situationer. Det sker ofte, at tolkebrugerne får afvist ønske om tolk selvom Forvaltningslovens § 7, fastlægger at de offentlige myndigheder i fornødent omfang skal yde vejledning og bistand til personer, der retter henvendelse om spørgsmål inden for myndighedens sagsområde. Det betyder i praksis, at det er andre end tolkebrugerne selv, der vurderer om kommunikation er muligt uden tolk. Det gælder særligt på de områder, der er underlagt sektoransvarsprincippet. Princippet foreskriver, at den myndighed, som en tolkebruger skal have kontakt med, skal godkende brugen af tolk, da det er myndigheden, som skal betale.

Vi kræver, at det skal være en ret at få tolk, hvis man ønsker det, og ikke blot en mulighed, som det er nu. Vi anbefaler derfor at lovgivningen ændres, så den fremmer en ikke-diskriminerende tilgang til brugen af tolkning, som nævnt i FN's konvention om rettigheder for personer med handicap. Desuden at lovgivningen ændres med den begrundelse, at et afslag på tolkning, i henhold til konventionen om rettigheder for personer med handicap, er diskriminerende.

At inddrage personer med handicap og handicaporganisationer

Hidtil har vi handicaporganisationerne kun i meget begrænset omfang haft indflydelse på udviklingen af tolkeområdet og arbejdet mod at definere hvorfor/hvordan et afslag på tolkning er diskriminerende. Begrænsningen ses blandt andet ved, at brugerorganisationerne ikke inddrages i udarbejdelse af udbudsmateriale ved udbud på tolkeområdet. Samtidig opleves den nuværende dialog mellem os og regeringen mest som et orienteringsforum, og ikke som et beslutnings- og rådgivningsorgan. Handicapkonventionen fastslår, at regeringen er forpligtet til at inddrage personer med handicap og deres organisationer på de områder, som skal sikre lige deltagelse i samfundet. Lovforslagets bemærkninger indeholder ingen referencer til den passus. Vi opfordrer til, at lovforslaget kommer til at indeholde en bestemmelse om inddragelse af Handicaporganisationer som i Handicapkonventionen. Vi ønsker fremover at blive inddraget i udarbejdelse af de politiske retningslinjer og udbudsstruktur vedr. tolkeområdet for at sikre tolkebrugernes perspektiv.

Positive elementer

Vi er enige med Danske Handicaporganisationer om at lovforslaget rummer en række elementer, som vi ser som positive og nødvendige. Men uden forpligtelsen til rimelig tilpasning vil lovgivningen, for os, ikke i praksis sikre, at personer med handicap opnår ligebehandling og ikke-diskrimination.

På forhånd, tak, på vegne af DDL, FDDB, Høreforeningen og DDU

Formand DDL
Lars Knudsen

Formand FDDB
Anders Fransson

Formand HF

Majbritt Garbul Tobberup

Formand DDU

Emelie Mahler

Til: Jette Jacobsen (jet@sm.dk)
Fra: 'info@danskeerhvervsakademier.dk' (info@danskeerhvervsakademier.dk)
Titel: Re: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap
Sendt: 04-09-2017 09:09:12

Kære Jette Jacobsen,

Danske erhvervsakademier takker for muligheden for at kommentere forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap.

Jeg skal meddele, at foreningen Ingen kommentarer har til lovforslaget.

Med venlig hilsen

Michael Rugaard
Sekretariatschef
Nansensgade 19
1366 København K
Tlf.: 2328 1548
Mail: mr@danskeerhvervsakademier.dk
Skype: michaelruugaard.dkea

[View my profile on LinkedIn](#)

Har du tilmeldt dig vores nyhedsbrev?

Ellers gør det på:

<http://danskeerhvervsakademier.dk/nyheder-pa-akademierne/>

Fra: Lovekspeditionen <publikationer@sim.dk>
Dato: fredag den 25. august 2017 kl. 10.40
Til: Udsendelse fra Børne- og Socialministeriet <dpudsend@sm.dk>
Cc: Jette Jacobsen <jet@sm.dk>, Elsebeth Jensen <ej@sm.dk>
Emne: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Tlf. 3392 9300, Fax. 3393 2518,
E-mail sm@sm.dk

J.nr. 2017 - 1186

**DANSKE
GYMNASIER**

Ny Vestergade 13, st.
1-171 København K

Danskegymnasier.dk
mail@dankegymnasier.dk

+45 3318 8260

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal K
1060 København K
Att: Jette Jacobsen

S. 1
21. september 2017

Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

D +45 3318 8260
mail@dankegymnasier.dk

Danske Gymnasier har den 28. august 2017 modtaget Børne- og Socialministeriets udkast til lov om forbud mod forskelsbehandling i høring og har i den forbindelse følgende bemærkninger:

En kommende lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap vil være relevant for gymnasieskolernes behandling af handicappede elever og deres forældre.

Gymnasieskolerne er allerede i dag underlagt princippet om lighed for loven, samt for så vidt angår de offentlige skoler, forvaltningsretlige lighedsgrundsætninger, som pålægger skolerne at behandle alle elever lige uanset et eventuelt handicap.

Danske Gymnasier hilser dog forslaget velkomment, da skolerne med loven får en klarere hjemmel at agere efter.

Det fremgår af det fremsendte forslag, at overtrædelse af loven kan sanktioneres med en godtgørelse. Af bemærkningerne til lovens § 11 fremgår det, at der for så vidt angår udmåling af godtgørelsens størrelse skal skeles til den praksis, der følges i sager ved tilkendelse af godtgørelse for overtrædelse af lovgivningen om forskelsbehandling i øvrigt.

Danske Gymnasier vurderer, at formuleringen i lovbemærkningerne er for uklare, og at der er behov for en nærmere præcisering af godtgørelsesniveau og udmåling.

Danske Gymnasier skal derfor forslå, at der skeles til godtgørelsesbestemmelsen i § 9 i lov om etnisk ligebehandling, som hjemler adgang til godtgørelse for ikke-økonomisk skade.

Som det er tilfælde i lov om etnisk ligebehandling, vil forskelsbehandling efter det fremsatte forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap ikke indebære en økonomisk krænkelse, men i stedet en særlig krænkelse af den skadelidte person, herunder personens selvværd. Tilsvarende gør sig gældende for den person, der med henblik på at sikre princippet om ligebehandling udsættes for repressalier.

På den baggrund bør godtgørelsesbestemmelsen i det fremsendte lovforslag have til formål at sikre, at den skadelidte person kan få godtgørelse for ikke-økonomisk skade som følge af forskelsbehandling eller repressalier, herunder mulighed for godtgørelse i henhold til, hvad der følger af den generelle regel i erstatningsansvarslovens § 26 om godtgørelse for tort.

Det er på denne baggrund Danske Gymnasiers vurdering, at det skal fremgå tydeligt af lovbemærkningerne til det fremsendte lovforslag, at der ved udmålingen af godtgørelsen skal skeles til erstatningsansvarslovens § 26 om godtgørelse for tort i overensstemmelse med godtgørelsesprincippet i lov om etnisk ligebehandling. Hermed vil det fremgå direkte, at ikke skal skeles til godtgørelsesniveauet efter bl.a. lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet, hvor godtgørelsesniveauet er væsentligt højere end efter lov om etnisk ligebehandling, idet godtgørelsen ud over at dække den ikke-økonomiske skade også godtgør et eventuelt økonomisk tab.

Med venlig hilsen

Anne-Birgitte Rasmussen
Formand

S. 2
21. september
2017

Danske Handicaporganisationer

Blekinge Boulevard 2
2630 Taastrup, Danmark
Tlf.: +45 3675 1777
Fax: +45 3675 1403
dh@handicap.dk
www.handicap.dk

Taastrup, den 21. september 2017

Sag 14-2016-00160 – Dok. 337868/sih_dh

Høringssvar fra Danske Handicaporganisationer vedrørende lovforslag om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Fra Danske Handicaporganisationers side har vi længe arbejdet for vedtagelse af et forbud mod handicapbetinget diskrimination i alle samfundets sektorer. Derfor hilser vi lovforslaget velkommen. Danske Handicaporganisationer ser forslaget som et vigtigt signal om, at et bredt flertal i folketinget ønsker at tage afstand fra diskrimination og fremme ligebehandling af mennesker med handicap. Lovforslaget har dog alvorlige mangler idet rimelig tilpasning og tilgængelighed helt er undtaget, og lovens undtagelsesbestemmelse ikke er tilstrækkeligt beskrevet. De forhold bør der rettes op på i den videre proces.

Diskriminationsforståelsen

FN's Handicapkonvention har som overordnet formål at ligestille mennesker med handicap med befolkningen generelt. En sådan ligestilling kan naturligvis ikke finde sted, hvis personer med handicap diskrimineres i nogen af livets forhold. Handicapkonventionens Artikel 2, "Definitioner", slår fast, at diskrimination skal forstås som enhver sondring, udelukkelse eller begrænsning, der svækker eller umuliggør lige rettighedsopfyldelse. Det betyder bl.a. at der er en forpligtelse til at tage aktive tiltag for at sikre deltagelsesmuligheder for personer med handicap. Det er denne forståelse af ikke-diskrimination og ligebehandling, der ligger til grund for DH's arbejde for ligebehandling og ikke-diskrimination og dermed for dette høringssvar.

Rimelig tilpasning

Rimelig tilpasning for personer med handicap blev indført i Danmark med lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet fra 2004. Rimelig tilpasning er således gældende på alle arbejdspladser i Danmark – både private og offentlige. Set i det lys er Danske Handicaporganisationer uforstående overfor, at man ikke i lovforslaget vil indføre

rimelig tilpasning generelt. Hvorfor skal en privat arbejdsplads foranstalte rimelig tilpasning, mens en offentligt finansieret daginstitution, uddannelsesinstitution eller museum ikke har en tilsvarende forpligtigelse? I nogle tilfælde vil rimelig tilpasning betyde, at der skal skabes adgang til en scene, således at en nybagt student kan komme på podiet og modtage sit eksamensbevis sammen med klassekammeraterne <http://ekstrabladet.dk/nyheder/samfund/isabella-student-efter-sej-kamp-men-hun-maatte-ikke-komme-op-paa-podiet/6719007> Eller at personen på anden måde kan blive en ligeværdig del af en sådan fejring. I andre tilfælde kan rimelig tilpasning at være udførelse af opgaver fx at personale i dagtilbud giver et børnehavebarn den nødvendige insulin <https://www.mx.dk/nyheder/danmark/story/10890126> I endnu andre tilfælde er der allerede krav om at forberede tilpasningen, men ikke om at anvende den. Det er tilfældet, når regelgrundlaget stiller krav om, at nye danske biograffilm skal forsynes med tekster, men der ikke er krav om, at teksterne anvendes i biograferne. Resultatet er, at biograferne alene anvender teksterne ved særforestillinger, og personer med hørenedsættelse dermed ikke har samme valgmuligheder og spontanitet som andre.

Handicapkonventionens Artikel 2 fastslår, at nægtelse af rimelig tilpasning er diskrimination. Lovforslagets bemærkninger indeholder ingen referencer til den passus. Dermed er det uafklaret, hvordan lovforslaget forholder sig til den i denne sammenhæng helt afgørende bestemmelse i Handicapkonventionen.

I henhold til Handicapkonventionens artikel 5(2), har de ratificerende stater en forpligtelse til at vedtage lovgivning, der giver effektiv retlig beskyttelse mod handicapbetinget diskrimination. Eneste undtagelse er, når rimelig tilpasning "(...)indebærer en uforholdsmæssig stor eller unødvendig byrde(...)". Eksemplerne overfor kan på ingen måde siges at indebære en uforholdsmæssig stor eller unødvendig byrde.

Handicapkonventionens Artikel 5(3) slår fast, at der skal tages "alle passende skridt til at sikre, at der tilvejebringes rimelig tilpasning." Efter DH's opfattelse opfyldes Handicapkonventionens principper ikke, når rimelig tilpasning helt er undtaget i lovforslagets § 3, og uden forpligtelsen til rimelig tilpasning vil lovgivningen i praksis ikke sikre, at personer med handicap opnår ligebehandling og ikke-diskrimination.

Vi anerkender helt og fuldt, at rimelig tilpasning kan være et vanskeligt begreb at arbejde med, og foreslår derfor, at der i lovbemærkningerne gives anvisninger på, hvordan begrebet "rimelig tilpasning" mere konkret skal forstås i den danske sammenhæng.

Vi finder, at det er en afgørende og alvorlig mangel at lovforslaget ikke anerkender manglende rimelig tilpasning som diskrimination. Lovforslaget bør ændres, således at dette sker og lovbemærkningerne bør tilføjes overvejelser over, hvordan formuleringen om en uforholdsmæssig stor eller unødvendig byrde skal forstås i den danske sammenhæng.

Tilgængelighed

Det er DH's opfattelse, at manglende tilgængelighed i Handicapkonventionens brede forstand bidrager til begrænsninger i samfundsdeltagelsen for personer med handicap. Vi anerkender, at samfundets syn på personer med handicap gradvist er blevet mere inkluderende, og at der har været mange og væsentlige fremskridt for at sikre generel tilgængelighed. Det betyder, at nyt byggeri har en langt bedre tilgængelighed end ældre bygninger.

Nybyggeri

Alligevel ser vi eksempler på, at nybyggeri ikke opfylder bygningsreglementerne. For at gøre op med de begrænsninger, som manglende tilgængelighed medfører, må fremadrettet manglende opfyldelse af bygningsreglementer og andre regler og anbefalinger vedrørende tilgængelighed (bl.a. digital tilgængelighed) i Handicapkonventionens brede tilgængelighedsforståelse anses for diskrimination.

Reglerne skal håndhæves ved at give Ligebehandlingsnævnet mulighed for at behandle sager om ingen eller manglende tilgængelighed for nybyggeri, anlæg og digitale løsninger etableret efter vedtagelsen af lovgivningen om ligebehandling af personer med handicap.

Ældre byggeri

DH er på det rene med, at det er forbundet med endog store omkostninger at skabe generel tilgængelighed. Vi vil derfor foreslå, at der etableres en plan for langsigtede investeringer, i tilgængelighed. Her bør offentlig transport og boligmassen prioriteres. På den måde får personer med handicap de samme muligheder for autonomi og selvbestemmelse, som befolkningen som helhed.

Undtagelser fra forbuddet

Efter DH's opfattelse lægges der op til meget åbne fortolkningsmuligheder i lovforslagets § 7. Der kan anvendes forskelsbehandling, når denne er: "*objektivt* begrundet i et *sagligt* formål, er *nødvendig* for at opnå formålet, og der er et *rimeligt* forhold mellem det ønskede mål, og hvor *indgribende* forskelsbehandlingen er for den eller de, som bliver stillet *dårligere*." (DH's kursivering). I en og samme paragraf gives en lang række muligheder for vurderinger, der alle kan bidrage til at lovgivningen nemt fraviges og forskelsbehandling muliggøres på en måde, der fører til at en eller flere borgere med handicap stilles dårligere.

Vi mener derfor, at bemærkningerne til lovforslagets § 7 i langt højere grad må uddybe hvori proportionalitetsbetragtningerne består. Eksempelvis i relation til ny lovgivning og andre myndighedstiltag, der kan have indirekte og direkte diskriminerende effekt for personer med handicap.

Rådgivning om diskrimination

Institut for Menneskerettigheder har tre mandatområder: køn, race og etnicitet samt handicap. I forhold til race og etnicitet samt køn har Instituttet en forpligtelse til at yde individuel rådgivning for personer, der mener at have været udsat for diskrimination og forskelsbehandling. Det er i sig selv en nedprioritering af beskyttelsen mod forskelsbehandling for personer med handicap, at der ikke ydes en tilsvarende rådgivning til mennesker med handicap, der mener at have været udsat for diskrimination.

Vi vil foreslå, at Institut for Menneskerettigheders bevilling justeres, således at der kan ydes samme rådgivende indsats i forhold til personer, der har spørgsmål og oplevelser, der relaterer til handicapbetinget forskelsbehandling og diskrimination, som Instituttet har i forhold til køn samt race og etnicitet. En sådan opnormering kan betragtes som en forebyggende indsats, der bidrager til at begrænse antallet af sager ved Ligebehandlingsnævnet, da Instituttet vil have viden om lovgivningens rækkevidde og konsekvenser, og efterhånden også om sager, der er afgjort i Ligebehandlingsnævnet og dermed danner præcedens.

Evaluerings af loven

Lovforslaget omhandler en stor og kompliceret problemstilling. Det er afgørende at vide, om lovgivningen reelt vil give den rette og tilstrækkelige beskyttelse mod forskelsbehandling. DH anbefaler derfor, at der indsættes en evalueringsbestemmelse i loven, således at erfaringerne med lovgivningen bliver indsamlet og vurderet efter tre år, og at der på baggrund heraf foretages den nødvendige justering.

Positive elementer

Der er mange elementer i lovforslaget, der opretholder gældende dansk retstilstand, som er helt nødvendig for at opretholde den gældende retstilstand for personer med handicap. Et eksempel herpå er traditionen for at gennemføre specifikke foranstaltninger, der har til formål at forebygge eller opveje ulemper knyttet til et handicap.

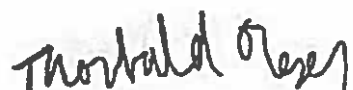
Desuden rummer lovforslaget en række elementer, som DH ser som positive og nødvendige. Det drejer sig særligt om:

- at lovforslaget omfatter både direkte og indirekte forskelsbehandling.
- at lovforslaget definerer chikane som forskelsbehandling.
- at lovforslaget omfatter forskelsbehandling af personer, der har relationer til en person med handicap.
- at der kan tilkendes godtgørelse.
- at der er klageadgang til Ligebehandlingsnævnet.

For os skal det grundlæggende formål med lovforslaget være at skabe lige muligheder for mennesker med og uden handicap og mellem mennesker med forskellige handicap.

Anden lovgivning må rettes til, således at den er i overensstemmelse med hensigterne i ligebehandlingslovgivningen, herunder med rimelig tilpasning og tilgængelighed.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Thorkild Olesen'.

Thorkild Olesen
formand

Børne- og Socialministeriet
Att.: specialkonsulent, Jette Jacobsen
Holmens Kanal 22
1060 København K

København, den 20. september 2017

Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Danske SOSU-skoler takker for muligheden for at kommentere på det fremsendte forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.

Foreningen bifalder fuldt ud lovens formål, herunder præciseringerne af henholdsvis forskelsbehandling og chikane i lovforslagets § 5.

For så vidt angår bestemmelserne om den delte bevisbyrde i lovforslagets § 9, nærer foreningen dog en vis bekymring for, at handicappede ansøgere, der får en ansøgning om optag til en uddannelse afvist på et fuldt ud sagligt grundlag, vil kunne pålægge skolerne ekstra administrative byrder med at tilvejebringe dokumentationen for det saglige grundlag i forbindelse med indbringelse af en evt. klage for ligebehandlingsnævnet.

Foreningen har ikke øvrige bemærkninger til udkastet.

Med venlig hilsen
På foreningens vegne
e.b.

Michael Kümmel
Chefkonsulent

De private sociale tilbud

Emdrupvej 115 A 5. etage
2400 København NV

Tlf. nr. +45 7023 3400
E-mail: los@los.dk
CVR nr. 15906987

www.los.dk

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Lystrup d. 18. September 2017

Hørings svar Forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

LOS- De private sociale tilbud takker for muligheden for at afgive høringssvar til Forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap. LOS mener, at lovforslaget er et godt initiativ, til at imødekomme eventuel forskelsbehandling på grund af handicap.

LOS kan dog være bekymret for om lovens uklarheder om ansvarsgrundlaget kan medføre unødige sagsanlæg, og mener derfor at grundlaget for hvornår der ifaldes ansvar bør præciseres. Uklarhederne beskrives nedenfor.

LOS læser forslaget således, at den der udøver forskelsbehandling er ansvarlig herfor, uanset om dennes hensigt har været forskelsbehandling eller ej. Dette understøttes i forslagets § 5, stk.3, hvor der i bemærkningerne fremgår følgende:

For både direkte og indirekte forskelsbehandling i henhold til stk. 2 og 3 er det uden betydning, om den person, der udøver forskelsbehandlingen, har været motiveret af et ønske om at forskelsbehandle en person med handicap eller ej

Og videre i forslagets § 5, stk.4, hvoraf det fremgår, at det er tilstrækkeligt, at chikane har den virkning at krænke den pågældendes værdighed.

Disse formuleringer forstår LOS som om, det ikke er et krav, at den der udøver forskelsbehandlingen har haft til hensigt at forskelsbehandle, og at der derfor må der være tale om en form for objektivt ansvar.

Dog står der senere i bemærkningerne til § 5, stk.4 følgende:

Det foreslås, at det efter bestemmelsen er en betingelse, at adfærden har været uønsket. Om en adfærd har været uønsket, beror dels på en subjektiv vurdering af, om den pågældende adfærd har været uønsket af den eller de konkrete enkeltpersoner med handicap, der udsættes for den påståede chikane, dels på en mere objektiv vurdering af den pågældende adfærd. Det indgår i den objektive vurdering, om den person, der udøver krænkelsen, indså eller burde indse, at adfærden var uønsket. Som eksempler på forhold, der kan indgå i denne vurdering, kan foruden den krænkende persons eget udsagn nævnes krænkelsens grovhed, den krænkede persons reaktion, og om der er tale om en gentagen adfærd. Det indgår således i den objektive vurdering, om krænkelsen er af så mild karakter, at adfærden ikke kan karakteriseres som chikane. En meget fintfølelse person, der føler sin værdighed krænket på grund af en enkelt bemærkning af forholdsvis mild karakter, vil således ikke være omfattet af det foreslåede § 5, stk. 4.

Denne formulering trækker i retning af, at der er tale om et culpa ansvar, og ikke objektivet ansvar. LOS mener det bør afklares hvad der er gældende.

Såfremt der er tale om et objektivet ansvar, mener LOS dette kan give problemer i forhold til den todelte bevisbyrde. Den der mener at have været udsat for forskelsbehandling (skadelidte) skal påvise de faktiske omstændigheder, som giver anledning til at formode, at der er udøvet direkte eller indirekte forskelsbehandling. Herefter skal den formodede udøver bevise, at der ikke er sket forskelsbehandling. LOS mener, at der vil kunne være en del tilfælde, hvor udøverens bevis bliver overflødig, idet det objektive ansvar allerede er ifaldet, når den formodede skadelidte har løftet sin bevisbyrde.

Med venlig hilsen

Karina Hjemitslev
Juridisk konsulent, LOS

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Det Centrale Handicapråd

Sendt til: jet@sm.dk med kopi til vipa@sm.dk

Den 21. september 2017

J.nr 2017-167-3

Høring om forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Det Centrale Handicapråd vil gerne rose regeringen og børne- og socialministeren for at fremlægge dette forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap. Det sender et vigtigt signal om ligebehandling, respekt og tolerance. Rådets forhåbning er, at loven på sigt kan være med til ændre holdninger og adfærd, så det i endnu højere grad bliver muligt at deltage på lige vilkår, når man har et handicap.

Rådet har følgende bemærkninger til forslaget:

Rimelig tilpasning

Rådet mener, det er afgørende at få et forbud som sikrer personer med handicap beskyttelse på niveau med andre diskriminationstruede grupper.

I lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet har man vurderet, at der, i forhold til personer med handicap, skal være et krav til arbejdsgivere om at sikre rimelig tilpasning. I forarbejderne til lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet, står blandt andet følgende:

Lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet indeholder et krav om rimelig tilpasning. Den forpligtelse, arbejdsgiveren har i henhold til at foretage tilpasninger, skal efter omstændighederne indgå i vurderingen af, hvorvidt en person med handicap udsættes for indirekte forskelsbehandling. [...] Konsekvensen af lovforslaget vil derfor være, at en ansøger med handicap fremover skal vurderes på lige fod med andre ansøgere. Det springende punkt i forhold til en eventuel ansættelse vil være, om den tilpasning, der skal foretages, vil være urimelig byrdefuld og derfor ikke kan kræves foretaget. Såfremt dette er tilfældet, vil arbejdsgiveren lovligt kunne afvise at ansætte vedkommende.

På arbejdsmarkedet har spørgsmålet om, hvorvidt der er foretaget rimelig tilpasning, betydning for vurderingen af, om der foreligger indirekte diskrimination. Det er også indeholdt, at der tages konkret stilling til om en tilpasning vil være urimelig byrdefuld for arbejdsgiveren. I det foreliggende forslag til forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap uden for arbejdsmarkedet er indirekte usaglig forskelsbehandling omfattet, men loven omfatter eksplicit ikke, at der skal foretages rimelig tilpasning.

Dermed ser der ud til at være forskel i beskyttelsesniveauet for personer med handicap på de to områder.

Det skal derudover bemærkes, at et lovforslag uden krav om rimelig tilpasning ikke imødekommer FN's handicapkomites opfordring om et forbud, hvor manglende rimelig tilpasning anses for diskrimination:

Komiteén opfordrer indtrængende regeringerne i Danmark, på Færøerne og i Grønland til at vedtage ny generel, tværgående lovgivning mod diskrimination, som udvider beskyttelsen til at gælde uden for arbejdsmarkedet og bekræfte, at manglende rimelig tilpasning er at betragte som en form for diskrimination på grund af handicap.

(Fra komiteens afsluttende bemærkninger til Danmarks eksamination.)

Kommunikationsindsats

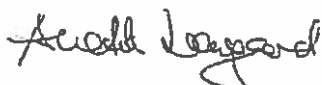
Når loven er vedtaget anbefaler rådet, at der iværksættes en kommunikationsindsats målrettet alle aktører og interessenter, herunder handicaporganisationer og brancheforeninger, så både personer med handicap og private og offentlige virksomheder får viden om de rettigheder og pligter, der følger af loven.

Evaluering af lovens effekt

Rådet anbefaler, at der efter tre år foretages en evaluering af, om loven har haft den ønskede effekt i forhold til at beskytte mennesker med handicap mod usaglig forskelsbehandling. Evalueringen bør derudover fokusere på lovens betydning for udvikling af befolkningens og samfundets holdninger til handicap.

Det Centrale Handicapråd skal blandt andet vurdere samfundsudviklingen på grundlag af FN's handicapkonvention og bekæmpe fordomme og stigmatisering. Rådet kan på den baggrund bidrage til at evaluere og følge op på effekten af loven.

Med venlig hilsen

Anette Laigaard
Formand

Notat

Social- og Børneministeriet

Bemærkninger til udkast til forslag om lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Social- og børneministeriet har den 25. august sendt udkast til forslag om lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap i høring med en svarfrist til 21. september. DSB skal udtrykke sin tilfredshed med at blive inddraget i denne høring, da forslaget muligvis kan få væsentlig betydning for hele jernbanesektoren.

Jernbanesektoren, herunder DSB, er allerede i dag underlagt en betydelig regulering på handicapområdet, herunder også forbud med diskriminering på grund af handicap i medfør af forordningen om Jernbanepassagerernes rettigheder (EU/1371/2007), der trådte i kraft i 2009, se blandt andet præambel 10, præambel 11, artikel 1d, artikel 3,14, artikel 3,15, hele kapitel 5, der udelukkende drejer sig om særlige forhold til sikring af handicappedes rejsemuligheder (retten til transport, information til handicappede, tilgængelighed, assistance på jernbanestationer, assistance i tog, betingelser for assistance og særlige erstatningsregler for handicapudstyr). Herunder hører også TSI'erne Tekniske specifikationer for interoperabilitet, PRM-TSI (standarder for sikring af tilgængelighed på stationer og i tog) og TAP-TSI (standarder for trafikinformation, rejseinformation, salgsudstyr med videre), der også indeholder bestemmelser om tilgængelighed for handicappede på disse områder. Det er endvidere i artikel 30 fastsat, at der skal etableres håndhævelsesorganer, hvortil der kan klages over jernbaneselskabernes forvaltning af bestemmelserne i forordningen. I Danmark er det Ankenævnet for Bus, Tog og Metro, der behandler individuelle klager af civilretlig karakter, og Jernbanenævnet, der påser overholdelsen af forordningen, enten på eget initiativ eller på baggrund af henvendelser herom fra enkeltpersoner eller organisationer. Det er DSB's opfattelse, at lovforslaget netop på jernbaneområdet ikke føjer noget til de forpligtelser, jernbaneselskaberne allerede har til at sikre handicappede muligheder for at benytte togtransport på ikke diskriminerende vilkår (artikel 19).

På den baggrund finder DSB, det vil være af væsentlig betydning for den almene forståelse af det foreliggende lovforslag, at det bliver præciseret i bemærkningerne, at jernbaneselskaberne har de forpligtelser, der til enhver tid fremgår af de pågældende retsakter og at opfyldelsen heraf ikke sig selv kan være i strid med lovforslagets §3. Der kan således heller ikke træffes afgørelser, der

Direktions- sekretariatet

21. september 2017

DSB
Telegade 2
DK 2630 Taastrup
Danmark

CVR 25 05 00 53

Direkte +45 24685892
Mobil +45 2468 5892
blb@dsb.dk
www.dsb.dk

rækker ud over indholdet af disse forpligtelser, hverken i henseende til indhold eller til tidsrammer for iværksættelse af foranstaltninger om forbedret tilgængelighed. Det er særligt vigtigt for jernbanesektoren, at det aftalte indhold og de tidsmæssige rammer for implementering af europæiske standarder kan fastholdes for at sikre, at også danske jernbanevirksomheder kan købe og anvende europæisk standardudstyr, herunder togmateriel. I modsat fald risikerer jernbaneselskaber, der skal operere på det danske marked, at det vil blive nødvendigt at udvikle specialløsninger med uønskede konsekvenser for både servicekvalitet og anskaffelses- og driftsøkonomi.

De eventuelle afledte økonomiske konsekvenser i form af meromkostninger for jernbanesektoren af forslaget i sin helhed med baggrund i de afgørelser der evt. kan træffes med baggrund i lovudkastet gør, at DSB må tage et forhold for omfanget af de nye drifts og anlægsomkostninger, lovforslaget kan udløse for jernbanesektoren.

Togpassagerer er omfattet af jernbanepassagerrettighedsforordningens forbud mod diskrimination. De kan indbringe klager herover og andre forhold i forbindelse med togrejsen for det eller de organer, der i de enkelte medlemsstater etableres i henhold til forordningens artikel 30. I Danmark er det Ankenævnet for Bus, Tog og Metro, der behandler individuelle klager i sager af civilretlig karakter, herunder også individuelle klager over overholdelsen af forordningens bestemmelser om diskrimination, og Jernbanenævnet, der behandler klager vedrørende overholdelse af jernbanepassagerrettighedsforordningen, herunder blandt andet dennes bestemmelser om diskrimination, som måtte falde udenfor Ankenævnet for Bus, Tog og Metros kompetence. Der eksisterer således allerede et klagesystem, der kan sikre behandling af klager fra jernbanepassagerer i sager af den karakter, som her foreslås behandlet af Ligebehandlingsnævnet. Det er DSB's opfattelse, at vil vanskeliggøre klagegangen for kunder, hvis der samtidig findes flere kanaler for indbringelse af klager på jernbaneområdet. DSB finder det mest hensigtsmæssigt, at klager over jernbaneselskaber udelukkende behandles af de organer, der allerede er nedsat med det formål. Det vil sikre et enstrengt klagesystem på jernbaneområdet til gavn for både de borgere/passagerer, virksomheder og organer, der skal behandle klager.

Med venlig hilsen

Bjarne Lindberg Bak

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

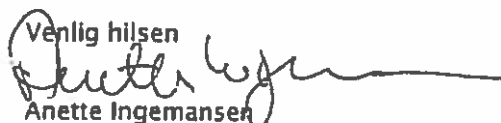
5. september 2017

Vedr. lovforslag om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.

Efterskoleforeningen takker for muligheden for at kommentere på lovforslaget om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.

Efterskolerne hilser det velkomment, at handicappedes retsstilling forbedres generelt. Specielt for vores område forventer vi, at det nu bliver entydigt slået fast overfor kommunerne, at unge med handicap, som ønsker at gå på efterskole, har ret til personlig og praktisk hjælp i samme omfang, som de får eller ville have kunnet få i hjemmet.

Vi oplever desværre, at kommunerne giver afslag med henvisning til, at der ikke foreligger en individuel begrundelse for efterskoleopholdet. Dette sker på trods af, at Ankestyrelsen har fastslået, at en individuel begrundelse hverken er relevant eller nødvendig i forhold til de unges retskrav på personlig og praktisk hjælp under opholdet. Særligt i kraft af § 5 tydeliggøres de unges retsstilling og deres ret til frit skolevalg på samme vilkår som andre unge, hvilket vi er meget tilfredse med.

Venlig hilsen

Anette Ingemansen

Vicedirektør
Direkte 33 17 95 81
Mobil 30 57 99 19
ai@efterskoleforeningen.dk

Til: Jette Jacobsen (jet@sm.dk)
Fra: Danielle Brisson Berggreen (dabr@kfst.dk)
Titel: Vedrørende høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap
Sendt: 21-09-2017 16:14:37

Vedrørende Forbrugerombudsmandens sag med nr.: 17/10430

Kære Jette Jacobsen

Forbrugerombudsmanden har ingen bemærkninger til det fremsendte lovforslag.

Med venlig hilsen
På Forbrugerombudsmandens vegne

Danielle Brisson Berggreen
Fuldmægtig, cand.jur.
Direkte tlf. +45 73 50 76
E-mail dabr@kfst.dk

FORBRUGEROMBUDSMANDEN

Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
Tlf. +45 4171 5151

Til: jet@sm.dk
Cc: vipa@sm.dk, PS@fbr.dk (Pia Saxild), vj@fbr.dk (Vagn Jelsøe), thh@fbr.dk (Troels Hauer Holmberg), ha@fbr.dk (Helen Amundsen)
Fra: Helen Amundsen (ha@fbr.dk)
Titel: Vedr. Børne- og Socialministeriets høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap, sagsnr. 2017 - 1186
Sendt: 21-09-2017 11:11:44
Bilag: Høringssvar vedr. forslag til lov om forbud mod forskelsbeha...pdf; DHhøringssvar335646.docx; image001.jpg;

Vedr. Børne- og Socialministeriets høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap, sagsnr. 2017 - 1186

Der findes mange i Danmark, der i et vist omfang er ramt af et handicap, og tallet vil formodentlig stige støt i takt med, at antallet af ældre øges. For at kunne deltage aktivt i samfundet på lige fod med andre, er tilgængelighed i bred forstand en nødvendighed. Danmark har sammen med de andre medlemslande i EU underskrevet FN konventionen, der taler om rettigheder og tilgængelighedsforpligtelser for personer med handicap. Og endelig har man i Kommissionen vedtaget en europæisk handicapstrategi 2010-2020 COM(2010) 636 final. Alt dette peger i høj grad på et øget og efter Forbrugerrådet Tænks opfattelse nødvendigt og vigtigt fokus på, at samfundet generelt skal være tilgængeligt for alle forbrugere. Det er derfor Forbrugerrådet Tænks klare opfattelse, at forslaget til lov om forbud mod forskelsbehandling bør indeholde krav om, at udbydere af varer og tjenesteydelser skal foretage en rimelig tilpasning, der kan sikre forbrugere med handicap adgang til markedet på lige fod med andre forbrugere. Forbrugerrådet Tænk vil desuden gerne benytte lejligheden til at udtrykke vores støtte til høringssvarene fra Danske Handicaporganisationer og Institut For Menneskerettigheder.

Med venlig hilsen

Vagn Jelsøe
Vicedirektor / Deputy Executive Director

T +45 7741 7720 / M +45 2280 6106 / taenk.dk

Fiolstræde 17 B / Postboks 2188 / 1017 København K

Forbrugerrådet
Tænk

Danish Consumer Council

Helen Amundsen
Seniorrådgiver/Senior Technical Adviser

T +45 7741 7732 / M +45 2715 7431

LIGE VÆRD • MERE VÆRD
Risskov, den 19. september 2017

Høringssvar vedrørende forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Foreningsfællesskabet Ligeværd hilser på flere områder lovforslaget velkommen. Vi kan se, at en lov som denne, kan være med til at støtte et forbud mod handicapbetinget diskrimination i flere af samfundets sektorer. Vi finder det dog interessant at rette fokus på borgernes evne til at håndhæve denne lov. Denne anke gør sig dog ikke kun gældende for denne lovgivning.

Med Loven om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap § 9 påhviler det modparten at bevise, at ligebehandlingsprincippet ikke er blevet tilsidesat. Dette retsprincip er i høj grad med til at højne retssikkerheden for en udsatgruppe borgere. En stor del af vores målgruppe, børn, unge og voksne med særlige behov, er dog kognitivt udfordret, de har svært ved at læse og skrive og forstå komplekse problemstillinger, de vil derfor have vanskeligt ved at rejse en klage.

I bemærkningerne til lovforslaget understreger regeringen, at det er vigtigt, at lovens håndhævelsesmuligheder er effektive. Foreningsfællesskabet Ligeværd anbefaler at der rettes fokus på hvorledes der kompenseres for de kognitive udfordringer når loven skal håndhæves. En lov om forskelsbehandling er ikke meget bevendt, hvis dem der bliver forskelsbehandlet, ikke evner at gøre brug af den.

Med venlig hilsen

Esben Kullberg
Sekretariatschef

Foreningsfællesskabet Ligeværd
Vejlbjergvej 8a
8240 Risskov

Ligeværd:
Vejlbjergvej 8 A
8240 Risskov
Tlf. 86 20 85 70
www.ligevaerd.dk
ligevaerd@ligevaerd.dk

LL - Landsforeningen Ligeværd
UFL - Unge for Ligeværd
FUS - Foreningen af Uddannelsessteder

DHI - Netværket Den Helhedsorienterede Indsats
BUS - Bø- og Udviklingsfonden for borgere med særlige behov
SL - Skolesammenslutningen Ligeværd

Børne- og Socialministeriet
Sendt til: jet@sm.dk
Kopi: vipa@sm.dk

Høring - Forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Forsikring & Pension (F&P) har modtaget udkast til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap i høring. F&P takker for muligheden for at afgive høringssvar.

Baggrund

Børne- og Socialministeriet har den 25. august 2017 sendt forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap i høring.

Lovforslaget vil indføre et generelt forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap, som gælder for al offentlig og privat virksomhed på alle områder i samfundet. Forslaget indebærer, at der indføres klageadgang til Ligebehandlingsnævnet over overtrædelser af forbuddet mod forskelsbehandling på grund af handicap, og at personer, som er krænket, kan få tilkendt en godtgørelse.

Ifølge lovforslaget er det Børne- og Socialministeriets opfattelse, at forskelsbehandling i forhold til personer med handicap skal være mulig, såfremt forskelsbehandlingen har et sagligt formål. Saglige formål kan være af hensyn til sikkerhed, positiv særbehandling eller tilfælde, hvor forskelsbehandling er nødvendig for at opnå et konkret formål. Her skal nødvendigheden af forskelsbehandling vurderes i forhold til, hvor indgribende forskelsbehandlingen er for de, der bliver stillet dårligere. Samlet set skal forskelsbehandlingen i så fald fremstå som en rimelig løsning.

F&P's generelle kommentarer

Forsikrings- og pensionsbranchen leverer vigtige forsikringsprodukter, der efterspørges af størstedelen af den danske befolkning, f.eks. bilforsikringer, husforsikringer og llvsforsikringer. Disse forsikringer fungerer på basis af forsikringstekniske mekanismer, hvor grupper af personer med risikoprofiler, der i et vist omfang minder om hinanden, går sammen i solidariske fællesskaber, hvor medlemmerne betaler for trygheden om, at de kan få hjælp, hvis de bliver ramt af en ulykke.

Hvor meget den enkelte betaler for at være med i forsikringsfællesskabet afhænger af, hvordan den enkeltes risikoprofil er. Hvis man årligt kører mange kilometer i sin bil, er ens bilforsikring dyrere. Hvis man bor i et hus med stråtag, er ens husforsikring dyrere. Og hvis man dyrker faldskærmsudspring i fritiden, er ens

21.09.2017

Forsikring & Pension
Philip Heymans Allé 1
2900 Hellerup
Tlf.: 41 91 91 91
Fax: 41 91 91 92
fp@forsikringogpension.dk
www.forsikringogpension.dk

Michael Riff Alexandersen
Konsulent
Dir. 41919075
mal@forsikringogpension.dk

Vores ref. Mal/si
Sagsnr. GES-2015-00202
DokID 345552

ulykkesforsikring typisk dyrere. I nogle tilfælde kan man også købe forsikringer med særlige vilkår, hvor bestemte typer af forsikringshændelser ikke dækkes af en forsikring.

Forsikrings- og pensionsbranchen har en interesse i at tilbyde forsikringer til flest mulige mennesker under hensyntagen til denne forsikringsteknik. Såfremt forsikrings- og pensionselskaber ikke risikodifferentierer ved at tage højde for den enkeltes risikoprofil, vil de personer, der har den mindste risiko, forlade risikofællesskabet, fordi den pris, de skal betale, ikke er rimelig i forhold til den risiko, de repræsenterer. Effekten heraf vil være, at fællesskabet vil risikere at bryde sammen. Differentiering efter risikoprofil er derfor nødvendig, for at få et forsikringsfællesskab til at fungere, og for at forsikrings- og pensionsbranchen kan udbyde forskellige former for forsikringsprodukter.

Personer med psykiske lidelsers mulighed for at købe forsikringer

I 2014 var der fokus på personer med psykiske lidelsers adgang til at købe forsikringer. Det var fremme, at personer med psykiske lidelser ikke kunne købe forsikringer og derfor ikke havde adgang til forsikringsfællesskabet. Dette postulat var ikke sandt. Personer med psykiske lidelser har adgang til at købe almindelige forbrugerforsikringer som hus-, bil- og indboforsikringer, hvor helbredsoplysninger er irrelevante. Personer med psykiske lidelser har typisk også adgang til at købe ulykkesforsikringer. Forsikringsteknisk gøres der heller ikke forskel på forskellige typer af lidelser, psykiske eller somatiske.

For så vidt angår livsforsikringer, er danskere ofte dækket via de pensionsordninger, de er tilknyttet via arbejdsmarkedet. I pensionsordninger på arbejdsmarkedet spørges der sjældent til helbredsoplysninger, hvis man blot skal have en standardforsikring. Hvis man helt individuelt ønsker at tegne en livsforsikring, bliver der ofte spurgt til helbredsoplysninger. Visse psykiske lidelser, der påvirker risikoen for at dø tidligt, kan betyde, at livsforsikringer bliver dyrere, at de kun kan tegnes under skærpede vilkår, eller at man ikke kan købe den ønskede livsforsikring.

Som følge af den fokus, der i 2014 var på personer med psykiske lidelsers adgang til at købe forsikringer, tog forsikrings- og pensionsbranchen initiativ til tættere dialog med en række aktører med særlig interesse for området, bl.a. Institut for Menneskerettigheder, Ethisk råd og flere patient- og pårørende organisationer. Dialogen havde det formål for øje at blive klogere på de oplevelser, som personer med psykiske lidelser havde fra kontakt med forsikrings- og pensionsbranchen, og på at opnå en fælles forståelse af forsikringsteknik og sagligheden i at differentiere på baggrund af risikoprofil. Dialogen var konstruktiv og har fortsat siden 2014.

Ifølge Institut for Menneskerettigheder er det diskrimination, når personer med handicap stilles ringere end andre, uden at det er sagligt og forholdsmæssigt begrundet. Institut for Menneskerettigheder har i et policy brief fra 2015 endvidere skrevet, at jo tættere forbindelsen er mellem den hændelse, som personen vil sikre sig imod, og det pågældende handicap, jo mere rimeligt er det at forskelsbehandle på grund af handicap. Forsikrings- og pensionsbranchen har en meget faglig tilgang til risikodifferentiering og bruger blandt andet information fra Videncenter for Helbred & Forsikringer i sit arbejde. Videncenter for Helbred & Forsikring er en selvstændig forening, der rådgiver forsikringselskaber og pensionskasser

om medicinsk helbredsbedømmelse i forbindelse med tegning af forsikring. Videncenter for Helbred & Forsikring kombinerer erfaring og opsamlet indsigt gennem mere end 30 år med den nyeste viden på det medicinske område. På den måde sikres, at helbredsbedømmelserne tager udgangspunkt i den seneste lægelige og statistiske viden.

For at skabe større fælles forståelse mellem forsikrings- og pensionsbranchen og patient- og pårørendeorganisationer, har F&P også taget initiativ til at oprette et Dialogforum, hvor organisationerne Sind, En-af-os og Psykiatrifonden deltager. Her drøftes bl.a. hvordan forsikrings- og pensionsbrancher bedst muligt tager højde for de behov og oplevelser, som personer med psykiske lidelser har.

Som opfølgning på det fokus, der i 2014 var på personer med psykiske lidelsers muligheder for at købe forsikringer, har Finanstilsynet gennemført en undersøgelse af forsikringsselskabers håndtering af personer med psykiske lidelser. Undersøgelsen, der blev offentliggjort i december 2015, konkluderede, at forsikrings- og pensionsbranchen overholder dansk lov (forbrugerbeskyttelsesreglerne, herunder god-skik bekendtgørelsen) og FN's handicapkonvention. En gennemgang af klagesager viste også, at selskaberne havde truffet korrekte afgørelser, når de havde afvist potentielle kunder. F&P var tilfredse med Finanstilsynets konklusion, men arbejder kontinuerligt videre på at optimere forsikrings- og pensionsbranchens håndtering af eksisterende og potentielt nye kunder med såvel psykiske som somatiske lidelser. Det seneste indsatsområde har haft fokus på optimering af kommunikationen med personer med psykiske eller somatiske lidelser, således at denne bl.a. tager udgangspunkt i den pågældende persons egne ord og forklaringer.

For at et solidarisk forsikringsfællesskab skal fungere, er det nødvendigt at risikodifferentiere således, at medlemmer af fællesskabet betaler en pris, der afspejler deres personlige risikoprofil. Denne differentiering skal selvfølgelig være fuldt ud fagligt funderet og kun tage relevante risikoparametre med i betragtning.

Personer med psykiske eller somatiske lidelser har typisk adgang til at købe de samme forsikringer, som personer uden psykiske eller somatiske lidelser. Hvor differentiering forekommer, sker dette på et fagligt grundlag, der er nødvendigt, for at forsikringsfællesskabet kan fungere og opretholdes. F&P vurderer derfor, at differentiering efter risikoprofil på forsikrings- og pensionsområder falder ind under lovforslagets beskrivelse af forskelsbehandling med et sagligt formål. Denne vurdering er også baseret på lovforslagets sammenfattende skema (punkt 11 under de almindelige bemærkninger), hvoraf det fremgår, at det ikke vurderes, at lovforslaget vil have administrative eller økonomiske konsekvenser for erhvervslivet. Såfremt differentiering efter risikoprofil på forsikrings- og pensionsområdet ikke falder ind under lovforslagets beskrivelse af forskelsbehandling med et sagligt grundlag, vil de økonomiske og administrative konsekvenser for forsikrings- og pensionsbranchen være betydelige.

Forsikrings- og pensionsbranchen er opmærksomme på, at personer med psykiske eller somatiske lidelser udgør en gruppe, der i nogle tilfælde har en særlig risikoprofil. Branchen gør en stor indsats, for at inkludere denne gruppe og kommunikere konstruktivt og forståeligt med patienter, pårørende og andre interessenter.

F&P stiller sig gerne til rådighed for uddybende forklaringer, såfremt dette ønskes.

Med venlig hilsen

Michael Riff Alexandersen

Foreningen af kommunale
social- sundheds- og
arbejdsmarkedschefer i Danmark

Til
Børne- og Socialministeriet
jst@sm.dk
vipa@sm.dk

Vordingborg
18. september 2017

Høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Foreningen af kommunale social-, sundheds- og arbejdsmarkedschefer i Danmark (FSD) takker for muligheden for at kommentere på udkast til lovforslaget.

Foreningen finder det positivt, at man med lovforslaget forsøger at styrke beskyttelsen mod forskelsbehandling på grund af handicap. Foreningen har herudover ingen bemærkninger til lovforslaget.

Med venlig hilsen

Helle Linnet
Landsformand

Til: Jette Jacobsen (jjet@sm.dk), Vinoth Paramasamy (vipa@sm.dk)
Fra: Kirsten Kvist (kiak@ftf.dk)
Titel: SV: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap
Sendt: 21-09-2017 09:41:06

FTF har ingen bemærkninger til denne høring.

Venlig hilsen

Kirsten Kvist

Sekretær

Tlf: +45 33 36 88 22 - Mobil: +45 28 55 22 50 - E-mail: kiak@ftf.dk

FTF - Hovedorganisation for 450.000 offentligt og privat ansatte

Niels Hemmingsens Gade 12 - 1153 København K.

Tlf: +45 33 36 88 00 - CVR: 62557419 - E-mail: ftf@ftf.dk - www.ftf.dk

Fra: Lone Thomasen (mailto:LT@star.dk)

Sendt: 25. august 2017 11:20

Emne: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Til BER

Børne- og Socialministeriet har anmodet STAR om at sende vedhæftede udkast til ovennævnte lovforslag til høring.

Børne- og Socialministeriet anmoder om, at eventuelle bemærkninger til udkastet er ministeriet i hænde senest torsdag d. 21. september 2017, kl. 12.00.

Eventuelle bemærkninger bedes sendt til jjet@sm.dk med kopi til vipa@sm.dk.

Med venlig hilsen

Lone Thomasen

Direktionssekretær

Direkte telefon: 72 21 76 29

E-mail: lt@star.dk

**Styrelsen for
Arbejdsmarked og Rekruttering**
Njalsgade 72 A
2300 København S.
Tlf.: +45 72 21 74 00
Sikker e-mail: star@star.dk
Hjemmeside: www.star.dk

**Danish Agency for
Labour Market and Recruitment**
Njalsgade 72 A
2300 København S.
Phone: +45 72 21 74 00
Secure e-mail: star@star.dk
Website: www.star.dk

Til

Børne- og Socialministeriet

Høreforeningen

Blekinge Boulevard 2
2630 Taastrup

Tlf.: +45 3675 4200
Fax: +45 3638 8580

mail@hoeforeningen.dk
www.hoeforeningen.dk

cvr-nr.: 61032312

Taastrup, den 21. september 2017

Bemærkninger til forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Høreforeningen har modtaget ministeriets høring over ovennævnte lovforslag via Danske Handicaporganisationer. Danske Handicaporganisationer har fremsendt et fælles høringssvar, som Høreforeningen fuldt ud står bag. Med nærværende høringssvar vil vi gerne sætte fokus på en række problemstillinger, der illustrerer vigtigheden af, at den nye lov er med til at modvirke eksklusion og sikre lige muligheder mellem mennesker med og uden handicap.

Sundhedstilbud på lige vilkår

Handicapkonventionens artikel 25 fastslår, at "personer med handicap har ret til at nyde den højest opnåelige sundhedstilstand uden diskrimination pga. handicap" og at "deltagerstaterne i særdeleshed skal give de sundhedsydelser, som personer med handicap specifikt har brug for pga. deres handicap".

I dag er der en generel behandlingsgaranti på 4 uger på sundhedsområdet, men lige præcis behandling med høreapparater er IKKE omfattet. Det betyder, at én bestemt handicapgruppe bliver holdt ude af den behandlingsgaranti, som man giver på stort set alle andre områder. Samtidig er ventetiden på at få et høreapparat urimelig lang. I gennemsnit venter man 1 år på at få et høreapparat gennem det offentlige sundhedsvæsen og i nogle regioner over 2 år. Det private alternativ er for dyrt for mange mennesker, ligesom de mange mennesker med forskellige former for komplicerede høretab skal behandles på offentlige klinikker med specialviden ifølge Sundhedsstyrelsen. Det er vores opfattelse, at så lang ventetid på adgang til en basal sundhedsydelse ikke er i overensstemmelse med principperne i Handicapkonventionen, hvilket vi håber det nye lovforslag vil være med til at rette op på. Der er 325.000 danskere, der i dag bruger høreapparat, og tallet stiger.

Rimelig tilpasning og tilgængelighed

Høreforeningen skal kraftigt opfordre til, at rimelig tilpasning og tilgængelighed også omfattes af den nye lov. Det virker besynderligt, at man kan kræve rimelig tilpasning af arbejdsgiverne, men ikke af gymnasier, daginstitutioner, biografer og museer. Det handler om at tage et rimeligt hensyn plus lidt mere til handicappede mennesker, så man føler sig fuldt inkluderet i samfundet.

Vi har derfor samlet en række konkrete eksempler, som illustrerer, at et lovkrav om tilgængelighed og rimelig tilpasning vil kunne hjælpe rigtig mange mennesker uden at koste en masse midler, og at Ligebehandlingsnævnet derfor bør have mulighed for at behandle sager som dem:

1. Dandsprogede TV-programmer, der vises i Danmark på både licensfinansierede og kommercielle TV-kanaler, bør som hovedregel være tekstede, så mennesker med høretab ikke er ekskluderet fra at have glæde af dem. Mange af de kommercielle TV-stationer (undtagen TV2) har ingen forpligtelse hertil. DR og TV2 har forskellige forpligtelser, der sagtens kan styrkes. Det bør være en rimelig tilpasning at øge mængden af tekstede TV-udsendelser på dansk.
2. Der er blevet et krav, at nye danske biografilm skal tekstes, men der er ikke regler for, at biograferne rent faktisk skal vise filmene med tekster. Faktum er, at de fleste biografer helt undlader at vise dem med undertekster - eller kun viser dem ved særforestillinger på tidspunkter, hvor de fleste mennesker går på arbejde. Det betyder, at mange mennesker med høretab er ekskluderet fra at se danske film, fordi de ikke kan følge med. I Sverige havde man tilsvarende problem, indtil man indførte lovkrav på området, og det har vist sig at være helt uden problemer. Det bør være en rimelig tilpasning, at også danske biografer fremviser tekstede danske film helt generelt - og det koster dem ingenting, da filmproducenterne/distributørerne allerede afholder udgifterne til tekstningerne.
3. Ved museumsbesøg o.lign., hvor der udlånes iPads til at informere om de forskellige ting, der vises på museet, er der oftest ikke tekster, hvis der tales dansk. Mange hørehæmmede kan ikke bruge audio-guides, men har også brug for tekstede "video-guides".
4. I tog, metro, bus og på stationer savnes stadig visuel information om de ændringer, der formidles via højttalere. Højttalerlyd er vanskelig at forstå for mange mennesker med høretab. Og der er jo skærme de fleste steder, der kan bruges til denne formidling. Det handler blot om rimelig tilpasning.
5. Kommunerne afslår generelt ansøgninger til anordninger til røgalarmer, så de kan kobles til eksisterende hjælpemiddelsystemer, under henvisning til, at det ikke afhjælper handicappet væsentligt i dagligdagen. Men skal man have installeret hjælpemiddelsystemer til dørklokke, telefon osv. for at få en anordning til røgalarm kan det være dyrt for den enkelte - men samtidig et livsvigtigt hjælpemiddel.

Med venlig hilsen

Leon Carlsen
Næstformand

Til: Jette Jacobsen (jet@sm.dk)
Cc: Lotte Ellegaard (loe@ida.dk), Bircan Eker (bie@ida.dk), vipa@sm.dk. (vipa@sm.dk.)
Fra: Bircan Eker (bie@ida.dk)
Titel: VS: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap
Sendt: 18-09-2017 18:15:11
Bilag: Høringsbrev.docx; Høringsliste.docx; Forslag til lov om forbud mod forskelbehandling på grund af handicap.docx;

Kære Jette

Ingeniørforeningen IDA takker for muligheden for at give bemærkninger til forslaget til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.

Ingeniørforeningen har ingen bemærkninger.

Med venlig hilsen

Bircan Eker
Chief Advisor
International Relations and Labour Market
The Danish Society of Engineers, IDA
Kalvebod Brygge 31-33
DK – 1780 København V
Phone: + 45 33 18 48 48
Direct: + 45 33 18 47 20
Mail to: bie@ida.dk
Web page: <http://ida.dk>

Fra: Lovespeditionen (<mailto:publikationer@sm.dk>)
Sendt: 25. august 2017 10:41
Til: Udsendelse fra Børne -og Socialministeriet <dpudsend@sm.dk>
Cc: Jette Jacobsen <jet@sm.dk>; Elsebeth Jensen <ejje@sm.dk>
Emne: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap

Børne- og Socialministeriet
Hølmens Kanal 22
1060 København K
Tlf. 3392 9300, Fax. 3393 2518,
E-mail sm@sm.dk

J.nr. 2017 - 1186

Dato 25.august.2017

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Danmark

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
DIREKTE 9132 5718

Sendt til jet@sm.dk med kopi til vipa@sm.dk

MVL@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 17/01788-2

HØRING OVER UDKAST TIL LOVFORSLAG OM FORBUD MOD FORSKELSBEHANDLING PÅ GRUND AF HANDICAP

21. SEPTEMBER 2017

Børne- og Socialministeriet har ved e-mail af 25. august 2017 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.

Instituttet har en række bemærkninger til udkastet.

1. SAMMENFATNING

Institut for Menneskerettigheder finder det positivt, at regeringen vil indføre et forbud mod handicapdiskrimination uden for arbejdsmarkedet. Forbuddet udgør et vigtigt skridt i retningen af at sikre personer med handicaps ret til ligebehandling.

Samtidig finder instituttet det kritisabelt, at udkastet til lovforslag undtager særdeles væsentlige elementer af diskriminationsforbuddet, herunder særligt pligten til rimelig tilpasning. Hvis udkastet gennemføres uændret, er der efter instituttets opfattelse en væsentlig risiko for, at forbuddet ikke vil være et effektivt middel i forhold til at sikre ligebehandling af personer med handicap.

Danmark er i medfør af FN's Handicapkonvention og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) retligt forpligtet til at forhindre, at der sker diskrimination af personer med handicap, herunder den diskrimination som består i nægtelse af rimelig tilpasning. Forpligtelsen til at yde tilpasning i rimeligt omfang udgør en del af kernen af beskyttelsen mod diskrimination på grund af handicap, fordi det ofte er i form af manglende rimelig tilpasning, at personer med handicap bliver forskelsbehandlet.

Efter instituttets opfattelse bør pligten til rimelig tilpasning som minimum indføres på skole- og uddannelsesområdet, fordi dette område er særligt vigtigt for personer med handicaps deltagelse i samfundslivet og mulighed for at opnå beskæftigelse. Endvidere finder instituttet, at den pligt, som offentlige myndigheder i kraft af forpligtelsen til at efterleve handicapkonventionen og EMRK er underlagt til at foretage rimelig tilpasning, bør sikres effektiv håndhævelse ved at lade pligten til rimelig tilpasning indgå i diskriminationsforbuddet.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler derfor:

- At den kommende lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap kommer til at omfatte en forpligtelse til at yde tilpasning i rimeligt omfang, som minimum gældende for offentlige myndigheder og generelt på skole- og uddannelsesområdet.

Med udkastet til lovforslag foreslås det ligeledes, at tilgængelighed ikke skal være omfattet af forbuddet mod forskelsbehandling på grund af handicap,

Formålet med diskriminationsforbuddet er at afskaffe barrierer for personer med handicaps fulde deltagelse og inklusion i samfundet. I den henseende udgør manglende tilgængelighed en væsentlig barriere.

Der er allerede på flere områder fastsat krav til både fysisk og digital tilgængelighed, men der eksisterer fortsat et stort problem med tilgængelighed blandt andet på grund af manglende opmærksomhed på og overholdelse af eksisterende regler.

For at sikre personer med handicap en effektiv beskyttelse mod diskrimination i form af tilsidesættelse af eksisterende tilgængelighedskrav er det instituttets vurdering, at Ligebehandlingsnævnet bør have kompetence til at behandle sådanne sager.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler derfor:

- At forbuddet mod forskelsbehandling på grund af handicap kommer til at omfatte tilgængelighed med den begrænsning, at der alene foreligger forskelsbehandling ved tilsidesættelse af eksisterende krav til tilgængelighed.

Institut for Menneskerettigheder har endvidere følgende anbefalinger:

- At der i udkastet til lovforslag indsættes en bestemmelse om, at et uafhængigt organ for fremme af ligebehandling kan yde rådgivning om diskrimination på grund af handicap og bistå ofre herfor med at få behandlet deres klager,
- At § 7 i udkastet til lovforslag ændres, så det alene er indirekte forskelsbehandling, der kan være undtaget fra forbuddet mod forskelsbehandling på grund af handicap, samt
- At der indsættes en revisionsbestemmelse i udkastet til lovforslag, således at erfaringerne med lovgivningen bliver indsamlet og vurderet efter et passende antal år med henblik på en eventuel justering af forbuddet.

2. UDKASTETS INDHOLD

Med udkastet foreslås et generelt forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap, som gælder for al offentlig og privat virksomhed på alle områder i samfundet. Udkastet til lovforslag gælder dog ikke for områder, der er omfattet af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v. (forskelsbehandlingsloven), samt for udøvelse af aktiviteter af rent privat karakter.

Udkastet til lovforslag indebærer, at der indføres adgang til at klage til Ligebehandlingsnævnet over overtrædelser af forbuddet mod forskelsbehandling på grund af handicap, og at personer, som er blevet udsat for ulovlig forskelsbehandling, kan få tilkendt en godtgørelse.

Forbuddet mod forskelsbehandling foreslås at omfatte både direkte og indirekte forskelsbehandling samt chikane, instruktion og repressalier. Derimod undtages udkastet til lovforslag udtrykkeligt rimelig tilpasning og tilgængelighed fra forbuddet mod forskelsbehandling.

3. RIMELIG TILPASNING

3.1. HVAD ER RIMELIG TILPASNING?

Rimelig tilpasning er en retlig forpligtelse til at foretage tilpasninger over for en person, der på grund af sit handicap er stillet ringere end andre personer. Tilpasningsforpligtelsen angår således en individuel tilpasning møntet på den enkelte persons specifikke kompensationsbehov i en konkret situation. Rimelig tilpasning adskiller sig derved fra generelle tiltag, der sigter mod at sikre lige muligheder for en gruppe af personer med handicap. Det ligger i selve begrebet rimelig tilpasning, at forpligtelsen ikke omfatter foranstaltninger, som medfører en uforholdsmæssig stor byrde for den, som pligten gælder for.

Som eksempel på en sag om rimelig tilpasning inden for dagtilbudsområdet kan nævnes, at en dreng med diabetes bliver smidt ud af en privat børnehave, fordi børnehaven ikke ønsker at tage ansvar for hans medicin. Børnehavens afvisning af at give drengen insulin er et afslag på at yde rimelig tilpasning, medmindre børnehaven kan bevise, at det vil være urimeligt byrdefuldt for institutionen at varetage medicingivningen.

Et eksempel på manglende rimelig tilpasning på skole- og uddannelsesområdet kan være den situation, hvor en mor, der på grund af en hjerneslæde er forhindret i at bruge forældreinfra, og får afslag på at få information fra skolen på papir.

Endelig kan som eksempel på rimelig tilpasning fra offentlige myndigheders side nævnes, at en person med kommunikationshandicap har behov for, at der afsættes ekstra tid til et møde med kommunens jobcenter eller en privat aktør på beskæftigelsesområdet, men får afslag herpå.

Ved at medtage et krav om rimelig tilpasning under diskriminationsforbuddet vil der i de nævnte eksempler, skulle foretages en vurdering fra den offentlige myndigheds eller private aktørs side af, hvorvidt det vil være urimeligt byrdefuldt at foretage tilpasning, når en konkret borger anmoder om det. Hvis der gives afslag vil personen med handicap kunne få prøvet sagen ved Ligebehandlingsnævnet. Ved at undtage pligten til rimelig tilpasning, således som udkastet lægger op til, så er der ikke adgang for nævnet til at tage stilling til denne type sager.

3.2. DEN MENNESKERETLIGE BESKYTTELSE

3.2.1. Beskyttelsen efter FN's Handicapkonvention

FN's Konvention om Rettigheder for Personer med Handicap (handicapkonventionen) artikel 5, stk. 2, fastslår, at der skal gælde et generelt forbud mod diskrimination på grund af handicap. Handicapkonventionen forudsætter således, at deltagerstaterne har eller indfører en retlig beskyttelse mod diskrimination på grund af handicap på alle områder, eksempelvis i forhold til uddannelse, sundhed og offentligt tilgængelige steder. Denne forpligtelse understøttes af, at forbuddet mod diskrimination er ophøjet til et generelt princip for konventionen, jf. artikel 3.

Bestemmelsen i handicapkonventionens artikel 5, stk. 2, suppleres af artikel 5, stk. 3, som angiver, at deltagerstaterne skal sikre, at der tilvejebringes tilpasning i rimeligt omfang.

Rimelig tilpasning defineres i konventionens artikel 2 som "nødvendige og passende ændringer og justeringer, der ikke indebærer en uforholdsmæssig stor eller unødvendig byrde, når dette er nødvendigt i et konkret tilfælde for at sikre, at personer med handicap kan nyde eller udøve alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre".

Det præciseres endvidere i artikel 2, at diskrimination på grund af handicap "omfatter alle former for diskrimination, herunder nægtelse af rimelig tilpasning". Manglende opfyldelse af pligten til at yde tilpasning i rimeligt omfang udgør således diskrimination efter handicapkonventionen.

3.2.2. Beskyttelsen efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) indeholder i artikel 14 et diskriminationsforbud, der finder anvendelse inden for konventionens anvendelsesområde. Det vil sige, at diskriminationsforbuddet ikke har et selvstændigt anvendelsesområde, men finder anvendelse i sammenhæng med en af de andre rettigheder i konventionen.

Diskriminationsforbuddet i artikel 14 dækker en ikke-udtømmende liste af diskriminationsgrunde, herunder handicap. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) har i sin praksis fastslået, at handicap udgør et særligt beskyttet kriterium på linje med køn, etnicitet og race.¹ Det vil sige, at statens skønsmargin i forhold til handicapdiskrimination er væsentligt indskrænket sammenlignet med andre former for diskrimination, eksempelvis alder.

Rimelig tilpasning er ikke nævnt i EMRK. EMD har imidlertid i dommen *Çam mod Tyrkiet* lagt afgørende vægt på, at de tyrkiske myndigheder ikke havde overvejet muligheden for at foretage rimelig tilpasning (reasonable accommodation) af en uddannelse på et musikkonservatorium, således at en blind pige kunne optages på uddannelsen.

Domstolen udtalte i den sag under henvisning til forståelsen af begrebet rimelig tilpasning i de internationale konventioner, at:

"The Court considers that Article 14 of the Convention must be read in the light of the requirements of those texts regarding reasonable accommodation – understood as "necessary and appropriate modification and adjustments not imposing a disproportionate or undue burden, where needed in a particular case" – which persons with disabilities are entitled to expect in order to ensure "the enjoyment or exercise on an equal basis with others of all human rights and fundamental freedoms" (Article 2 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities ...). Such reasonable accommodation helps to correct factual inequalities which are unjustified and therefore amount to discrimination [...]."²

Domstolen udtalte endvidere, at "discrimination on grounds of disability also covers refusal to make reasonable accommodation"³ og fandt på den baggrund, at pigen var blevet diskrimineret i strid med artikel 14 sammenholdt med artikel 2 i tillægsprotokol 1 (retten til uddannelse).

¹ Se *Glor v. Schweiz* afgørelse af 6. november 2009 app. nr. 13444/04 pr. 84 og *Guberiani v. Kroatien* afgørelse af 12. september 2016 app. Nr. 23682/13 pr. 73

² *Çam mod Tyrkiet*, afgørelse af 23. februar 2016, app. nr. 51500/08, pr. 65

³ *Ibid.* pr. 67

Domstolen har dermed fastslået, at rimelig tilpasning er et krav under diskriminationsforbuddet i EMRK artikel 14 i forhold til retten til uddannelse; og der er ikke noget grundlag for at antage, at dette ikke også skulle være gældende på andre centrale rettighedsområder som retten til retfærdig rettergang, demokratisk deltagelse mv.

3.3. MANGLENDE RIMELIG TILPASNING UDGØR DISKRIMINATION PÅ GRUND AF HANDICAP

Som det fremgår af ovenstående er rimelig tilpasning en central del af beskyttelsen mod diskrimination på grund af handicap efter såvel EMRK som handicapkonventionen. At rimelig tilpasning udgør en del af kernen af beskyttelsen mod diskrimination på grund af handicap understøttes endvidere af, at der efter forskelsbehandlingsloven og det bagvedliggende EU-direktiv om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (beskæftigelsesdirektivet)⁴ gælder en tilpasningsforpligtelse for arbejdsgivere. Herudover kan fremhæves, at EU-Kommissionen har fremlagt et forslag til et direktiv, som vil forpligte medlemsstaterne til at indføre et forbud mod diskrimination på grund af handicap uden for arbejdsmarkedet (det horisontale direktiv).⁵ Direktivforslaget lægger op til, at manglende tilpasning i rimeligt omfang skal anses for forskelsbehandling på grund af handicap, jf. forslagens artikel 2, stk. 5. Under den nærmere redegørelse for forslagens enkelte bestemmelser er det fremhævet, at den nævnte bestemmelse er i overensstemmelse med FN's Handicapkonvention og beskæftigelsesdirektivet, jf. begrundelsen for direktivforslaget afsnit 5.

3.4. OFFENTLIGE MYNDIGHEDER ER ALLEREDE FORPLIGTEDE, MEN DER ER INGEN EFFEKTIV BESKYTTELSE EFTER DANSK RET

Offentlige myndigheder er allerede forpligtede til at yde rimelig tilpasning i kraft af EMRK og handicapkonventionen. Hvis det kommende forbud mod forskelsbehandling kommer til at omfatte en forpligtelse til rimelig tilpasning for offentlige myndigheder vil det dermed ikke betyde en udvidelse af de krav, der i forvejen gælder efter de to konventioner. Indførelsen af en pligt til rimelig tilpasning for offentlige myndigheder vil derfor ikke være udgiftsdrivende, da der alene vil være tale om at sikre en effektiv håndhævelse af allerede eksisterende forpligtelser. På nuværende tidspunkt eksisterer der ingen effektiv mulighed for håndhævelse af pligten til rimelig tilpasning og ingen mulighed for at få anerkendt en krænkelse.

Det skal bemærkes, at det ved indførelsen af forskelsbehandlingslovens § 2 a om arbejdsgiverens tilpasningsforpligtelse blev vurderet, at den økonomiske forpligtelse for arbejdsgiverne ville være "meget begrænset som følge af den måde eksisterende kompensationsordninger administreres

⁴ Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv.

⁵ Forslag til Rådet for Den Europæiske Unions direktiv om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering (KOM (2008) 426). Tilgængelig på: <http://eurlex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX:52008PC0426>

på".⁶ Det må efter instituttets opfattelse antages, at den samme vurdering må gælde for så vidt angår indførelse af pligten til rimelig tilpasing for offentlige myndigheder, der som nævnt allerede er underlagt denne forpligtelse i kraft af de internationale konventioner.

For så vidt angår Børne- og Socialministeriets overvejelser om, hvorvidt det kommende lovforslag skal indeholde en tilpasningsforpligtelse, henviser ministeriet til forslag til folketingsbeslutning B 194 om Danmarks ratifikation af handicapkonventionen⁷ uden at begrunde denne henvisning nærmere, jf. udkastets almindelige bemærkninger pkt. 3.2.

Instituttet formoder, at Børne- og Socialministeriet med henvisningen sigter til, at det i forbindelse med Danmarks ratificering af handicapkonventionen i 2009 blev vurderet, at konventionens artikel 5, stk. 2, ikke stiller krav om indførelse af et generelt diskriminationsforbud i dansk ret. Som begrundelse anførte den daværende regering, at der efter dansk ret gælder et grundlæggende princip om, at alle er lige for loven, og at offentlige myndigheder er bundet af den forvaltningsretlige lighedsgrundsætning. Den daværende regering henviste desuden til Folketingsbeslutning B 43 af 2. april 1993 om ligebehandling og ligestilling mellem handicappede og andre borgere.

Det grundlæggende princip om lighed for loven og den forvaltningsretlige lighedsgrundsætning adskiller sig imidlertid fra forbuddet mod diskrimination. Først og fremmest ved ikke at sikre en særlig beskyttelse af bestemte udsatte grupper. Hverken princippet om lighed for loven eller den forvaltningsretlige lighedsgrundsætning indebærer en forpligtelse til at yde tilpasing i rimeligt omfang. Hertil kommer, at princippet om lighed for loven og den forvaltningsretlige lighedsgrundsætning hovedsageligt er rettet mod forvaltningsmyndigheder og dømmende myndigheder i modsætning til private virksomheder og borgere. Endelig yder disse generelle principper ikke nogen mulighed for godtgørelse eller oprejsning.

Folketingsbeslutning B 43 om ligebehandling og ligestilling af handicappede med andre borgere er ikke bindende for hverken offentlige myndigheder eller private aktører. Folketingsbeslutningen kan derfor i sagens natur ikke yde samme beskyttelse mod diskrimination som et retligt forbud mod diskrimination, der omfatter en tilpasningsforpligtelse.

3.5. SKOLE- OG UDDANNELSESOMRÅDET BØR SOM MINIMUM OMFATTES AF PLIGTEN TIL RIMELIG TILPASNING

Skole- og uddannelsesområdet udgør et særligt centralt område for personer med handicaps mulighed for at deltage i samfundslivet, herunder mulighed for beskæftigelse på arbejdsmarkedet. Retten til uddannelse er en menneskerettighed, der blandt andet er beskyttet efter EMRK tillægsprotokol 1, artikel 2 og handicapkonventionens artikel 24.

⁶ Jf. Forslag til lov om ændring af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v. (Indsættelse af alder og handicap som kriterier i loven), 2004/1 L 92, lovforslag som fremsat, almindelige bemærkninger

⁷ Folketingsbeslutning nr. B 194 om Danmarks ratifikation af FN's konvention af 13. december 2006 om rettigheder for personer med handicap, jf. Folketingstidende 2008-09, A, B 194 som fremsat, s. 7878

Danmark er i medfør af FN's Handicapkonvention og EMRK retligt forpligtet til at forhindre, at der sker diskrimination af personer med handicap i form af manglende rimelig tilpasning. For så vidt angår beskyttelsen efter EMRK har EMD betonet, at der særligt på skole- og uddannelsesområdet gælder en forpligtelse til rimelig tilpasning.

VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (daværende SFI) har i 2014 dokumenteret, at uddannelsesgraden er væsentligt lavere blandt personer med handicap, samt at dette har stor betydning for beskæftigelsesgraden.⁸

Hertil kommer, at selvom offentlige myndigheder vil være forpligtet til at foretage rimelig tilpasning direkte i henhold til menneskeretten, så vil private udbydere af uddannelse, herunder friskoler mv., ikke på samme vis være forpligtet direkte af konventionerne.

Det er på den baggrund instituttets opfattelse, at uddannelsesområdet udgør et kerneområde i forhold til at sikre en effektiv håndhævelse af kravet om rimelig tilpasning.

Efter instituttets opfattelse bør lovgiver som minimum skele til, hvad der gælder efter ligebehandlingslovene i de lande, som vi normalt sammenligner os med, dvs. de øvrige nordiske lande. Eksempelvis kan der hentes inspiration fra den norske lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven). Forpligtelsen til at yde tilpasning i rimeligt omfang er her afgrænset til områderne arbejdsliv, skole og uddannelse, børnepasning og visse andre kommunale tilbud.

3.6. SAMMENFATTENDE OM RIMELIG TILPASNING

I lyset af Danmarks menneskeretlige forpligtelser finder instituttet det kritisabelt, at Børne- og Socialministeriet vil holde et så centralt aspekt af beskyttelsen mod diskrimination på grund af handicap som rimelig tilpasning uden for den nye lov.

Det er helt afgørende, at den kommende lov kommer til at omfatte rimelig tilpasning for at sikre personer med handicap en lige og effektiv beskyttelse mod diskrimination. Muligheden for at klage til Ligebehandlingsnævnet og få tilkendt en godtgørelse er i den forbindelse en vigtig og effektiv håndhævelsesmekanisme. Indførelse af en pligt til rimelig tilpasning sender desuden et stærkt signal om lige muligheder for personer med handicap.

Den særlige situation, som personer med handicap kan befinde sig i, gør, at et sædvanligt forbud mod direkte og indirekte diskrimination langt fra altid er tilstrækkeligt til at sikre, at personer med handicap ikke forskelsbehandles uretmæssigt. Ofte er det nemlig i tilfælde af mangel på rimelig tilpasning, at personer med handicap udsættes for diskrimination.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at den kommende lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap kommer til at omfatte en forpligtelse til at yde tilpasning i rimeligt omfang, som minimum gældende for offentlige myndigheder og generelt på skole- og uddannelsesområdet.

⁸ Jan Høgelund og Malene Rode Larsen: "Handicap, uddannelse beskæftigelse" SFI 14:26

4. TILGÆNGELIGHED

4.1. DEN MENNESKERETLIGE BESKYTTELSE

Danmark er i medfør af handicapkonventionens artikel 9 om retten til tilgængelighed forpligtet til at træffe passende foranstaltninger for at sikre, at personer med handicap på lige fod med andre har adgang til fysiske omgivelser og transportmuligheder, information og kommunikation, samt øvrige faciliteter og tilbud, der er åbne for eller gives offentligheden.

Retten til tilgængelighed er en nøglerettighed i Handicapkonventionen. Konventionen hviler på en anerkendelse af, at tilgængelighed er en grundlæggende forudsætning for, at personer med handicap kan leve et selvstændigt liv og deltage fuldt ud i alle livets forhold på lige vilkår med andre. Dette understreges af, at tilgængelighed er en selvstændig rettighed efter artikel 9 og et grundlæggende princip for hele konventionen, jf. artikel 3.

Hvor forpligtelsen til at foretage rimelig tilpasning konkret kan fjerne nogle af de barrierer, der gør, at personer med handicap ikke kan deltage i samfundet på lige vilkår med andre, indebærer tilgængelighedsforpligtelsen en forpligtelse til ændring af nogle generelle samfundsmæssige strukturer.

Tilgængelighed til samfundet hænger dermed tæt sammen med det handicapbegreb, som handicapkonventionen bygger på – det såkaldte samfundsrelaterede handicapbegreb, der beskriver et handicap som resultatet af mødet mellem en funktionsnedsættelse og barrierer i samfundet. I modsætning hertil står det medicinske handicapbegreb, der alene fokuserer på funktionsnedsættelsen som årsagen til, at en person med handicap ikke kan deltage i samfundslivet. Med det samfundsrelaterede handicapbegreb flyttes fokus dermed fra individet til samfundets indretning. Dette er baggrunden for, at retten til tilgængelighed står så centralt i handicapkonventionen.

4.2. EFFEKTIV BESKYTTELSE MOD TILSIDESÆTTELSE AF TILGÆNGELIGHEDSKRAV

Det følger af udkastet til lovforslag § 3, at tilgængelighed ikke er omfattet af forbuddet mod forskelsbehandling på grund af handicap, jf. udkastets §§ 5 og 6.

Som eksempel på en situation, der ikke vil være omfattet af det nuværende udkast til lovforslag, nævner ministeriet, at "Ligebehandlingsnævnet ikke vil kunne træffe afgørelse om, at en restaurant eller et museum skal opsætte en rampe eller lignende for at sikre tilgængelige adgangsforhold", jf. udkastets punkt 3.3. Det er imidlertid vigtigt at skelne mellem en kompetence til at pålægge en positiv forpligtelse til at iværksætte et tilgængelighedstiltag med kompetencen til at konstatere, at manglende opfyldelse af eksisterende tilgængelighedskrav udgør diskrimination i en konkret situation.

Konsekvensen af den foreslåede afgrænsning vil være, at eksempelvis den butiksejer, der med skiltning nægter kørestolsbrugere adgang til sin butik vil kunne indbringes for Ligebehandlingsnævnet, hvorimod den butiksejer, der piller en rampe ned eller på anden måde gør sin butik utilgængelig, ikke vil kunne indbringes for nævnet.

Dette skaber en højst usikker retstilling for personer med handicap.

Børne- og Socialministeriet påpeger i udkastets bemærkninger, at der efter gældende ret på flere områder er fastsat krav til digital og fysisk tilgængelighed med henblik på at afhjælpe nogle af de barrierer, som personer med handicap oplever i hverdagen. Der er imidlertid betydelige problemer med at overholde eksisterende regler i praksis.

Som eksempel kan nævnes bygningsreglementets tilgængelighedsbestemmelser, der ganske udførligt regulerer udformningen af byggeri på en sådan måde, at det er tilgængeligt for alle. Til trods herfor påviste en rapport fra Statens Byggeforskningsinstitut (SBI) fra 2012 store mangler i forhold til tilgængelighed i nybyggeri.⁹ Af rapporten fremgik det, at kun omkring halvdelen af de målepunkter, der var defineret for tilgængelighed var opfyldt i færdige bygninger.

Som begrundelse for, at det kommende forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap ikke skal omfatte tilgængelighed, henviser Børne- og Socialministeriet til forslag til folketingsbeslutning B 194 om Danmarks ratifikation af handicapkonventionen,¹⁰ hvoraf det blandt andet fremgår: *"[Deltagerstaterne vurderer selv], hvilke midler der er passende for at sikre gennemførelsen af [artikel 9's] indhold, og hvilket tilgængelighedsniveau der er passende i en konkret situation. Det er således væsentligt at vurdere konventionens målsætninger i overensstemmelse med specielt frednings- og samfundsøkonomiske hensyn"*.

Børne- og Socialministeriet anfører endvidere, at det forhold, at en klager mener, at der er regler om tilgængelighed, som ikke bliver overholdt, skal behandles efter den pågældende sektors regelsæt, hvilket indebærer, at klagen skal rettes til de klageinstanser, der måtte være i den pågældende sektor.

Det forhold, at handicapkonventionens artikel 9 overlader deltagerstaterne et vidt spillerum med hensyn til, hvilke foranstaltninger, der skal træffes for at sikre den gradvise virkeliggørelse af retten til tilgængelighed, er ikke ensbetydende med, at staten ikke skal sikre, at eksisterende regler og foranstaltninger efterleves i praksis og håndhæves effektivt.

Formålet med diskriminationsforbuddet er at afskaffe barrierer for personer med handicaps deltagelse og inklusion i samfundet. I den forbindelse udgør manglende tilgængelighed en massiv barriere. Netop derfor er det centralt, at sikre personer med handicap en effektiv beskyttelse mod diskrimination i form af tilsidesættelse af eksisterende tilgængelighedsregler.

De klagemuligheder, der består inden for de enkelte sektorer giver ikke enkeltpersoner mulighed for at få en afgørelse, der fastslår, at den manglende overholdelse af eksisterende krav til tilgængelighed, de har oplevet, udgør forskelsbehandling på grund af handicap. Klageinstanserne inden for de enkelte sektorer kan nemlig kun tage stilling til, om kravene til tilgængelighed på et givent område er overholdt, men ikke til spørgsmålet om forskelsbehandling. Ved at benytte disse klageveje kan personer med handicap således alene opnå en anerkendelse af, at gældende krav til tilgængelighed er blevet tilsidesat.

⁹ Anne Kathrine Frandsen m.fl.: Bygningsreglementets tilgængelighedsbestemmelser set i forhold til byggeprocessen, SBI 2012:16. <http://sbi.dk/Pages/Bygningsreglementets-tilgaengelighedsbestemmelser-set-i-forhold-til-byggeprocessen.aspx>

¹⁰ Forslag til folketingsbeslutning B 194 om Danmarks ratifikation af FN's konvention af 13. december 2006 om rettigheder for personer med handicap jf. Folketingstidende 2008-09, A, B 194 som fremsat, s. 7878

Hvis det kommende forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap kommer til at omfatte tilsidesættelse af eksisterende krav til tilgængelighed, betyder det, at Ligebehandlingsnævnet vil kunne foretage en vurdering af, om der ved tilsidesættelse af eksisterende krav til tilgængelighed er sket diskrimination på grund af handicap. I bekræftende fald vil nævnet kunne tilkende en godtgørelse. Enkeltpersoner kan således få en anerkendelse af, at de har været udsat for en individuel krænkelse. Hvis Ligebehandlingsnævnet får en sådan kompetence vil det desuden bidrage til en øget bevidstgørelse om retten til tilgængelighed og lige muligheder for personer med handicap.

Omkostningerne ved at medtage tilgængelighed bør ikke anses som konsekvenser af den nye lov, men bør i stedet tilskrives opfyldelse af eksisterende lovgivning.

Det følger af lov om Ligebehandlingsnævnet § 4, at nævnet er afskåret fra at behandle klager, der kan indbringes for en anden forvaltningsmyndighed, før denne har truffet afgørelse i sagen. Muligheden for at klage til Ligebehandlingsnævnet over manglende tilgængelighed kommer således ikke til at være et alternativ til klageadgangene inden for de enkelte sektorer, men en efterfølgende mulighed for at få prøvet spørgsmålet om forskelsbehandling. Klageinstanserne inden for de enkelte sektorer vil således forinden have taget stilling til, om eksisterende krav til tilgængelighed har været tilsidesat eller ej.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at den kommende lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap kommer til at omfatte tilgængelighed med den begrænsning, at der ikke indføres nye krav til tilgængelighed, men at der alene foreligger forskelsbehandling, hvis eksisterende krav til tilgængelighed ikke bliver overholdt.

5. RÅDGIVNING TIL OFRE FOR DISKRIMINATION

Uden for arbejdsmarkedet gælder der et civilretligt forbud mod forskelsbehandling på grund af køn samt race og etnicitet, jf. lov om ligestilling af mænd og kvinder, jf. lovbekendtgørelse nr. 1678 af 19. december 2013 (ligestillingsloven) og lov om etnisk ligebehandling, jf. lovbekendtgørelse nr. 438 af 16. maj 2012 (etnisk ligebehandlingslov).

Med henblik på at styrke beskyttelsen mod forskelsbehandling på grund af køn, race og etnisk oprindelse følger det af disse ligebehandlingslove, at Institut for Menneskerettigheder – som nationalt ligebehandlingsorgan – har kompetence til at rådgive ofre for diskrimination og bistå dem med at få behandlet klager over forskelsbehandling, jf. ligestillingslovens § 14 og den etniske ligebehandlingslovs § 10.

Udkastet til lovforslag om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap indeholder ikke en tilsvarende bestemmelse, hvorefter et uafhængigt organ kan yde rådgivning om diskrimination på grund af handicap samt bistå ofre herfor med at få behandlet deres klager.

Det er instituttets opfattelse, at det manglende mandat til et uafhængigt organ i udkastet til lovforslag vil indebære en ringere beskyttelse mod forskelsbehandling på grund af handicap end den beskyttelse, der gælder indenfor områderne køn, race og etnicitet.

Hvis udkastet kommer til at indeholde et sådant mandat vil det først og fremmest fremme ligebehandling af personer med handicap ved at give den enkelte borger bedre mulighed for at få uvildig rådgivning og mulighed for at få behandlet en klage. Samtidig må det forventes, at en

sådan rådgivningsfunktion vil kunne bidrage til at begrænse antallet af klager til Ligebehandlingsnævnet i sager, hvor der ikke er sket forskelsbehandling.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at der i udkastet til lovforslag indsættes en bestemmelse om, at et uafhængigt organ for fremme af ligebehandling kan yde rådgivning om diskrimination på grund af handicap og bistå ofre herfor med at få behandlet deres klager.

6. UNDTAGELSE TIL DIREKTE FORSKELSBEHANDLING

Det følger af udkastet til lovforslag § 7, at både direkte og indirekte forskelsbehandling på grund af handicap er lovlig, når forskelsbehandlingen er objektivt begrundet i et sagligt formål, og midlerne til at opfylde dette er nødvendige og hensigtsmæssige.

Indirekte forskelsbehandling bør i mange tilfælde være lovligt, fordi forskelsbehandlingen forfølger et sagligt formål. Som eksempel kan nævnes, at der stilles krav om kørekort for varetagelse af et bestemt erhverv, fx chauffør. En sådan betingelse stiller personer med synshandicap ringere end personer uden synshandicap, men er utvivlsomt berettiget af hensyn til chaufførens egen og andres sikkerhed.

Børne- og Socialministeriet har imidlertid ikke i bemærkningerne til udkastet til lovforslag anført nogen nærmere begrundelse for, hvorfor det er ministeriets opfattelse, at også direkte forskelsbehandling skal kunne undtages fra forbuddet mod forskelsbehandling. Instituttet bemærker i den forbindelse, at ministeriet ikke har fremført noget eksempel på en situation, hvor direkte forskelsbehandling vil være saglig og proportionel.

I udkastets almindelige bemærkninger pkt. 3.3. hedder det: "*Forslaget vil give personer med handicap samme beskyttelse mod forskelsbehandling uden for arbejdsmarkedet, som gælder i forhold til kriterierne køn, race og etnisk oprindelse*". Dette er imidlertid ikke tilfældet for så vidt angår kriterierne race og etnicitet. Efter lov om etnisk ligebehandling er det nemlig alene indirekte forskelsbehandling, der efter omstændighederne kan være lovlig, mens direkte forskelsbehandling i alle tilfælde er ulovligt, jf. lovens § 3, stk. 1, 2 og 3. Det samme er gældende for så vidt angår handicapdiskrimination inden for arbejdsmarkedet i henhold til forskelsbehandlingsloven.

Efter ligestillingslovens § 3 a kan såvel direkte som indirekte forskelsbehandling på grund af køn være lovlig, hvis forskelsbehandlingen er begrundet i et legitimt mål og midlerne til at opfylde dette mål er hensigtsmæssige og nødvendige. Denne undtagelse fra forbuddet mod direkte forskelsbehandling på grund af køn er begrundet i hensyn til blandt andet privatlivets fred og blufærdighed, fremme af ligestilling mellem mænd og kvinder eller mænds eller kvinders interesser samt beskyttelse af ofre for kønsrelateret vold. Som eksempler på lovlig direkte forskelsbehandling kan nævnes kønsopdelte omklædningsrum, krisecentre forbeholdt det ene køn og frivillige organisationer, hvor kun det ene køn er repræsenteret.

Efter instituttets opfattelse er der ikke tilsvarende hensyn, der gør sig gældende på handicapområdet og som kan berettige en undtagelse fra forbuddet mod direkte forskelsbehandling på grund af handicap. Instituttet finder således, at beskyttelsen mod forskelsbehandling på grund af handicap uden for arbejdsmarkedet bør sidestilles med den beskyttelse, der gælder i forhold race og etnicitet.

Et fuldstændigt forbud mod direkte forskelsbehandling på grund af handicap vil desuden have en stærk signalværdi i forhold til ligebehandling af personer med handicap.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at § 7 i udkastet til lovforslag ændres, således at det alene er indirekte forskelsbehandling, der kan være undtaget fra forbuddet mod forskelsbehandling på grund af handicap.

En sådan ændring kan med fordel ske ved at lade § 7 udgå af udkastet og samtidig tilføje undtagelsesbetingelserne om sagligt formål, nødvendighed og hensigtsmæssighed til bestemmelsen i udkastets § 5, stk. 3, om indirekte forskelsbehandling. Den kommende lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap vil dermed lægge sig endnu tættere op af den struktur, der er anvendt i gældende ligebehandlingslove, såvel inden for som uden for arbejdsmarkedet.

7. EVALUERING AF LOVEN

Med udkastet til lovforslag er der tale om et nyt lovgivningsinitiativ, der står centralt i forhold til implementeringen og overholdelsen af FN's Handicapkonvention, og som givetvis kommer til at få stor betydning på ligebehandlingsområdet.

Som følge heraf er det efter instituttets opfattelse afgørende at vide, om lovgivningen reelt kommer til at yde den rette og tilstrækkelige beskyttelse mod diskrimination på grund af handicap.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at der indsættes en revisionsbestemmelse i loven, således at erfaringerne med lovgivningen bliver indsamlet og vurderet efter et passende antal år, og at der på baggrund heraf foretages den nødvendige justering.

Der henvises til ministeriets sagsnummer 2017-1186.

Med venlig hilsen

Maria Ventegodt Liisberg

LIGEBEHANDLINGSCHEF

Børne- og Socialministeriet
jet@sm.dk, cc vipa@sm.dk

Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Børne- og Socialministeriet har den 25. august 2017 sendt udkast til forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap i høring. Nedenfor følger KL's bemærkninger til udkastet.

KL's bemærkninger afgives med forbehold for efterfølgende politisk behandling i KL, da det ikke har været muligt at få høringssvaret behandlet inden høringsfristen.

Indledning

KL støtter forslaget om at indføre et generelt forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap, som gælder for al offentlig og privat virksomhed på alle områder i samfundet (undtagen områder omfattet af forskelsbehandlingsloven og aktiviteter af rent privat karakter). Det kan give et positivt bidrag til den oplevede og reelle livskvalitet hos grupper af handicappede.

KL har imidlertid en række bemærkninger til lovforslaget, som tager sigte på at lette forståelsen af de foreslåede regler og dermed lette den fremtidige administration af lovforslagets regler. KL opfordrer således bl.a. til, at der flere steder i bemærkningerne til lovforslaget anføres yderligere om den rette forståelse af reglerne, herunder at der tilføjes yderligere eksempler på reglernes anvendelse.

KL skal af samme grund opfordre til, at Børne- og Socialministeriet, n r lovforslaget er vedtaget, udarbejder en vejledning om loven – svarende til den vejledning om forskelsbehandlingsloven som Beskæftigelsesministeriet udgav efter indførelse af lovens forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap og alder.

Handicapbegrebet

Med lovforslaget foreslås indført et generelt forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap. Der er imidlertid ikke i lovforslaget fastsat en definition af begrebet "handicap".

I de almindelige bemærkninger til lovforslaget, afsnit 3.2, anføres, at der i Danmark ikke findes en entydig og formelt vedtaget definition af handicapbegrebet, og der henvises i forlængelse heraf til definitionen af begrebet i henholdsvis FN's handicapkonvention, forarbejderne til forskelsbe-

Dato 20 september 2017

Sags ID SAG-2017-00930
Dok ID 2409869

E mail NIJU@kl.dk
Direkte 3370 3379

Wedekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 4

handlingsloven og EU-Domstolens praksis vedrørende beskæftigelsesdirektivet (2000/78). Der konkluderes imidlertid ikke i de almindelige bemærkninger, afsnit 3.2, noget om, hvordan handicapbegrebet skal forstås i den foreslåede lov. Dette synes uhensigtsmæssigt, og KL foreslår derfor, at der tilføjes en konklusion på afsnittet om forståelsen af begrebet handicap.

I de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1 anføres, at der ved anvendelsen af begrebet handicap lægges op til, at vurderingen af lovens anvendelsesområde skal tage udgangspunkt i forståelsen af begrebet handicap i forskelsbehandlingsloven. Det anføres videre, at forskelsbehandlingsloven har sit udspring i direktiv 2000/78, og at EU-Domstolen i sin praksis har fastslået, at begrebet handicap, som omhandlet i direktiv 2000/78, skal forstås således, at det omfatter en begrænsning som følge af bl.a. fysiske, mentale eller psykiske skader, som i samspil med forskellige barrierer kan hindre den berørte person i fuldt og effektivt at deltage i arbejdslivet på lige fod med andre arbejdstagere.

Det skal i forlængelse heraf bemærkes, at der i de specielle bemærkninger gengives af EU-Domstolens definition af handicapbegrebet i direktiv 2000/78 er udeladt to væsentlige elementer af definitionen: Lægeligt diagnosticeret sygdom og begrænsning af lang varighed. Se hertil C-335/11 og C-337/11 (Ring/Werge) og C-354/13 (FOA/KL), præmis 53 og 59. KL finder dette meget uhensigtsmæssigt. Det bemærkes dog i øvrigt, at de to manglende elementer er medtaget i gengivelsen af EU-Domstolens definition i de almindelige bemærkninger afsnit 3.2, hvorfor det alene synes at være en forglemmelse, at de ikke er medtaget i de specielle bemærkninger.

KL finder det dog i øvrigt problematisk, at man i lovforslagets bemærkninger lægger op til, at man ved fortolkningen af lovforslagets handicapbegreb skal tage udgangspunkt i forskelsbehandlingslovens handicapbegreb – og dermed i EU-Domstolens definition af handicapbegrebet i direktiv 2000/78.

Det er muligt - som fremført i lovforslagets almindelige bemærkninger afsnit 3.2 – at det til en vis grad kan lette forståelsen og fortolkningen af lovforslagets handicapbegreb, hvis man på grund af parallellitet til forskelsbehandlingslovens handicapbegreb i et vist omfang kan støtte sig til den eksisterende rets- og ligebehandlingsnævnpraksis herom. Erfaringen med administrationen i henhold til forskelsbehandlingsloven handicapbegreb har dog vist, at begrebet har været og fortsat er meget svært at forstå og håndtere i praksis, hvorfor anvendelse af det samme begreb blot på et nyt område synes at være en dårlig idé. Derudover synes det uhensigtsmæssigt at gøre handicapbegrebet i en dansk lov afhængig af EU-Domstolens ofte dynamiske fortolkning af EU-direktiver. Endelig bemærkes, at forskelsbehandlingslovens handicapbegreb er rettet mod arbejdstageres begrænsning i forhold til arbejdslivet, hvilket kan udgøre en forhindring i sig selv i forhold til at fortolke begrebet i henholdsvis forskelsbehandlingsloven og lovforslaget på samme måde, da lovforslaget jo ikke retter sig mod hverken arbejdstagere eller arbejdslivet.

Dato: 20 september 2017

Sags ID: SAG-2017-00900
Dok. ID: 2409669

E-mail: NIJU@kl.dk
Direkte: 3370 3379

Wedekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 4

Med henblik på at lette forståelsen af lovforslagets handicapbegreb – og dermed lette den fremtidige administration af lovforslagets regler – skal KL på denne baggrund opfordre til, at man i lovforslaget fastsætter en enydig og klart forståelig definition af det handicapbegreb, som lovforslaget forudsætter anvendt.

Associeret diskrimination (§ 6)

Det foreslås med lovforslagets § 6, at forbuddet mod forskelsbehandling også skal omfatte forskelsbehandling af en person på grund af den pågældendes forhold til en person med handicap, såfremt forskelsbehandlingen sker på grund af den anden persons handicap (såkaldt associeret diskrimination).

Det fremgår af de almindelige bemærkninger, afsnit 3.3, at det med lovforslaget vil blive slået fast, at fx en forælder er beskyttet mod forskelsbehandling, såfremt forskelsbehandlingen sker på grund af et barns handicap.

Af de specielle bemærkninger til lovforslagets § 6 fremgår, at den foreslåede bestemmelse omfatter, at personen bliver forskelsbehandlet, fordi den pågældendes mor, kæreste, nevø, ven, kusine, søster, livspartner eller kollega mv. har et handicap. Hvor tæt et forhold, der skal være til personen med handicap, må afgøres i den konkrete situation. Som eksempel nævnes en familie, som afvises på en restaurant, fordi et af deres børn er spatliker og sidder i kørestol.

KL bemærker, at det vil besværliggøre administrationen af den foreslåede regel, at der i hver konkret situation skal tages stilling, hvor tæt et forhold der skal være til personen med handicap – særligt i lyset af at der lægges op til, at også venner, nevøer, kusiner, søstre og kollegaer kan være omfattet af reglen.

Med henblik på at lette forståelsen af lovforslaget – og dermed lette den fremtidige administration af reglerne – skal KL derfor opfordre til, at det i bemærkningerne til bestemmelsen uddybes yderligere, hvilke personer der vil være omfattet af den foreslåede regel, herunder om der stilles krav om et særligt tæt forhold, og i givet fald hvilke momenter der skal indgå i en vurdering af, om der foreligger et tæt forhold.

Det kan i forlængelse heraf nævnes, at forskelsbehandlingslovens forbud mod direkte forskelsbehandling og chikane af ansatte på grund af handicap også gælder direkte forskelsbehandling og chikane af ansatte på grund af handicap hos den pågældendes barn, som den ansatte yder hovedparten af den pleje, barnet har brug for. Se hertil C-303/06 (Coleman).

Undtagelse fra forbuddet mod forskelsbehandling (§ 7)

Det er i de almindelige bemærkninger, afsnit 3.2, anført, at hvad, der er et sagligt formål, skal afgøres i den konkrete situation, men at det fx kan være et sagligt formål at forskelsbehandle både af hensyn til personens egen sikkerhed og af hensyn til andres sikkerhed.

Dato 20 september 2017

Sags ID SAG-2017-00900
Dok ID 2409869

E-mail: NIJU@kl.dk
Direkte 3370 3379

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 3 af 4

I de specielle bemærkninger til lovforslagets § 7 er desuden anført, at det vil afhænge af den konkrete sag, hvad der er et sagligt formål, fx vil hensynet til andres sundhed og sikkerhed typisk være et sagligt formål. Som eksempel nævnes sager på forældreansvarsområdet, hvor der på grund af et handicap hos en forældre eller barnet vil kunne være behov for lovlig forskelsbehandling af hensyn til barnets bedste og dermed også barnets sikkerhed. Som eksempel nævnes også, at et handicap kan indebære, at en person med handicap ikke kan varetage bestemte erhverv. Endelig nævnes også, at et formål om økonomisk vinding kan være sagligt, idet virksomheder har et berettiget behov for at sikre et økonomisk udbytte. Det må bero på en konkret vurdering om det pågældende formål er sagligt.

Det bemærkes, at eksemplet med varetagelse af bestemte erhverv umiddelbart synes at ligge meget tæt op ad forskelsbehandlingslovens anvendelsesområde. Eksemplet bør derfor udbygges yderligere for at undgå forvirring om anvendelsesområdet for henholdsvis forskelsbehandlingsloven og lovforslaget.

Det bemærkes desuden, at eksemplet vedrørende økonomisk vinding/udbytte bør udbygges sådan, at det fremgår, om også offentlige myndigheder kan begrunde forskelsbehandling sagligt i økonomiske hensyn.

For så vidt angår den foreslåede bestemmelses kriterier om nødvendighed og proportionalitet anføres i de specielle bemærkninger til § 7 – ligesom vedrørende saglighedskriteriet – at hvad der anses som henholdsvis ulovlig og lovlig forskelsbehandling beror på en konkret skønmæssig vurdering.

På den baggrund – og med henblik på at lette forståelsen af lovforslaget og dermed lette den fremtidige administration af reglerne – skal KL opfordre til, at lovbemærkningerne tilføjes yderligere eksempler på, hvornår forskelsbehandling vil være henholdsvis lovlig og ulovlig.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Der lages forbehold for eventuelle kommunaløkonomiske konsekvenser.

Med venlig hilsen

Pernille Christensen

Dato 20 september 2017

Sags ID: SAG-2017-00900
Dok ID: 2409869

E-mail: NIJU@kl.dk
Direkte: 3370 3379

Weldekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 4 af 4

Landsforeningen
LEV

Børne- og socialministeriet
Sendt med e-mail til: jet@sm.dk og vipa@sm.dk

Den 21 09 2017
D.nr .337218
Sagsbeh. tg_lev

Landsforeningen LEV
Blekinge Boulevard 2
2630 Taastrup
Tlf. 3635 9696
lev@lev.dk
www.lev.dk

Vedr.: Høringssvar vedr. udkast til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Landsforeningen LEV repræsenterer mennesker med udviklingshæmning og deres pårørende. Mennesker med udviklingshæmning udgør en mangfoldig gruppe af børn, unge og voksne, der på forskellig vis – og i forskelligt omfang – er i risiko for forskelsbehandling og dermed krænkelse af deres muligheder, værdighed og rettigheder, som følge af deres handicap.

LEV ønsker i det lys at udtrykke anerkendelse af regeringens initiativ med fremsættelsen af lovforslaget. Den hidtidige situation, hvor der i Danmark alene har været et lovfæstet forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap på arbejdsmarkedet, er uacceptabelt. Nærværende lovforslag er således et skridt i den rigtige retning.

Selvom vi således anerkender det positive signal, som lovforslaget repræsenterer, finder vi, at udkastet til lovforslag er kendetegnet ved flere alvorlige mangler, som tilsammen giver anledning til bekymring for om loven reelt vil få meget andet end symbolsk betydning.

LEV er bekendte med Danske Handicaporganisationers (DH) høringssvar på udkastet til lovforslaget, og har også bidraget til udarbejdelsen af dette. LEV er enige i de meget væsentlige kritikpunkter, som udtrykkes dette høringssvar.

På den baggrund vil nedenstående bemærkninger især fokusere på to forhold, der har særlig betydning for Landsforeningen LEVs målgruppe, mennesker med udviklingshæmning. Det drejer sig om a) rimelig tilpasning og tilgængelighed (§ 3), samt b) det betydelige rum for undtagelse fra forbuddet mod forskelsbehandling (§ 7).

a) Rimelig tilpasning og tilgængelighed § 3

LEV finder det stærkt problematisk, at forslagens § 3 angiver, at forbuddet mod forskelsbehandling ikke omfatter en pligt til rimelig tilpasning og tilgængelighed. Det er helt uforståeligt, at en anti-diskriminationslov ikke indeholder en sådan pligt.

Protoktor
Hondas Møjestøt
Dronning Margrethe

LEV anerkender, at en pligt til rimelig tilpasning og tilgængelighed, vil kræve en fortolkning af, hvordan en uforholdsmæssig stor eller unødvendig byrde skal forstås i en dansk sammenhæng. Men en sådan fortolkning burde kunne indarbejdes i lovforslaget således, at loven reelt kan understøtte gradvise fremskridt i nedbrydningen af barrierer for mennesker med handicaps aktive og lige deltagelse i samfundet.

b) Undtagelser fra forbud mod forskelsbehandling § 7

Det fremgår af forslagets § 7, at forskelsbehandling (diskrimination) af mennesker med handicap er lovlig, når forskelsbehandlingen er *"objektivt begrundet i et sagligt formål, er nødvendig for at opnå formålet, og der er et rimeligt forhold mellem det ønskede mål, og hvor indgribende forskelsbehandlingen er for den eller de, som bliver stillet dårligere."*

Forslagets § 7 indeholder således en ganske vidtstrakt hjemmel til diskrimination af mennesker med handicap, så længe eksempelvis en virksomhed, en lokal eller en national myndighed vurderer, at der er objektive, saglige og proportionale begrundelser for diskriminationen.

I bemærkningerne angives eksempler på saglige formål, herunder eksempelvis andres sundhed og sikkerhed samt virksomheders økonomiske udbytte. Kravet i § 7 om, at diskriminationen af mennesker med handicap skal være nødvendig for at opnå det saglige formål er imidlertid ikke forsynet med eksempler. Her anføres blot en rummelig formulering om, at det skal indgå i overvejelserne om formålet kan opnås på anden måde. Endelig anføres det, at proportionaliteten skal vurderes i hvert enkelt tilfælde, og at *"forskelsbehandlingen [skal] fremstå som en rimelig løsning"*. Eksemplerne på afvejningen af om diskriminationen af mennesker med handicap er "rimelig" drejer sig om behovet for ro på en læsesal samt sikkerheden i offentlig transport.

LEV finder, at forslagets udlægning af de hensyn, som kan retfærdiggøre diskrimination af mennesker med handicap giver endog meget vide rammer for fravigelse af forbuddet mod forskelsbehandling. Dette bidrager til en markant udvanding af forslagets overordnede formål, idet virksomheder og myndigheder i en lang række tilfælde vil kunne påberåbe sig, at der er foretaget vurderinger af et formåls saglighed og proportionalitet samt, at formålet ikke vil kunne opnås på anden måde end ved diskrimination af mennesker med handicap.

Bemærkningernes manglende eksemplificering af hvordan det afgøres om "det saglige formål kan sikres på anden måde" skærper dette problem. Det anføres blot, at forskelsbehandlingen skal være nødvendig, og at en "central overvejelse" vil være om formålet kan sikres på anden måde.

Det er ligeledes problematisk, at bemærkningerne ikke indeholder eksempler på brug af undtagelsesbestemmelsen i relation til offentlige myndigheders politiske og administrative beslutninger. Kriteriernes anvendelse i forbindelse med eksem-

pelvis kommunale myndigheders anlægsprojekter, tilrettelæggelse af offentlig service mv., burde således være oplagte områder til at illustrere rækkevidden af undtagelsesbestemmelsen i praksis. Det samme gør sig gældende i relation til Folketingets vedtagelse af ny lovgivning, som også må formodes fremadrettet at være underlagt et forbud mod diskrimination af mennesker med handicap.

Et nyligt eksempel på de meget vide fortolkningsmuligheder, der gives myndigheder i relation til undtagelser fra diskriminationsforbuddet, findes i et nyligt svar fra Børne- og socialministeren i Folketingets Socialudvalg (spørgsmål nr. 478, alm. del).

Spørgsmålet refererer til økonomiaftalen 2018 mellem Regeringen og KL, som indeholder et ønske om at give kommunerne mulighed for at indsætte en særlig klausul i lejekontrakter eller boligdokumenter for mennesker i botilbud. Klausulen skal give kommunen mulighed for at opsiges beboere i disse tilbud, såfremt kommunen vurderer beboerens behov er ændret og bedre kan imødekommes i en anden bolig/botilbud.

Forslaget har åbenlyse diskriminerende effekter for mennesker med handicap, idet langt hovedparten af beboerne i de berørte botilbud har et handicap – og at disse særlige og markant forringede rettigheder til egen bolig, alene kan henføres til netop det forhold, at de har et handicap. Mennesker uden handicap vil ikke blive omfattet af klausulerne.

Spørgsmålets fulde ordlyd er: *"Er det ministerens opfattelse, at ministerens planer om indførelsen af et generelt diskriminationsforbud er i tråd med intentionerne i Aftale om kommunernes økonomi for 2018 mellem regeringen og KL om Indskrænkning af mennesker med handicaps lige ret til deres egen almene bolig på linje med alle andre borgere?"*

I sit svar på udvalgsspørgsmålet imødegår Børne- og socialministeren ikke, at forslaget diskriminerer mennesker med handicap. Derimod argumenteres der – om end ufuldstændigt og kortfattet – for, at diskriminationen af mennesker med handicap i botilbud har et sagligt formål, at det er nødvendigt for at opnå dette formål samt, at der er et rimeligt forhold mellem det ønskede formål og graden af hvor indgribende forskelsbehandlingen er for de, som bliver stillet dårligere.

Baggrunden for afvejningerne, der berettiger til diskriminationen af tusindvis af mennesker med handicap i forhold til deres boligrettigheder er ikke udfoldet i ministerens svar. Det konstateres blot, at det er ministeriets vurdering, *"...at initiativerne i aftalen om kommunernes økonomi for 2018 har et sagligt formål og er nødvendige for at opnå formålet – nemlig, at give borgerne den fagligt bedste indsats, herunder særligt mulighederne for at arbejde rehabiliterende med borgerne samt at tilpasse indsatsen til den enkelte borgers "livsfaser".*

Dette eksempel viser efter LEVs opfattelse, at nærværende lovforslags undtagelsesbestemmelse i § 7, reelt giver myndigheder og virksomheder nærmest uind-

skrænkede muligheder for at "vurdere", at forbuddet mod forskelsbehandling kan fraviges.

LEV opfordrer til, at der foretages en markant skærpelse af forslaget § 7, som reelt beskytter mennesker med handicap mod, at myndigheder og virksomheder kan foretage vage og svagt begrundede "vurderinger", som grundlag for en undtagelse. Et element i en sådan skærpelse kunne være tydelige krav til, hvilken dokumentation en myndighed eller en virksomhed skal tilvejebringe for sin påstand om, at der skal ske undtagelse fra forbuddet mod forskelsbehandling.

Med venlig hilsen

Anni Sørensen

Landsformand, Landsforeningen LEV

Landsorganisationen i Danmark

Islands Brygge 32D
2300 København S

Tlf. 3524 6000
Fax 3524 6300
Mail lo@lo.dk

Børne- og Socialministeriet
jet@sm.dk og vipa@sm.dk

Sagsnr. 17-2399
Vores ref. EKH/ANI/sea
Deres ref. 2017 - 1186

Den 19. september 2017

Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

LO har følgende kommentarer til forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling pga. handicap:

LO hilser lovforslaget velkomment.

LO foreslår, at det i lovforslaget præciseres, hvordan loven forholder sig til situationer, hvor udøveren ikke har kendskab til eller viden om den krænkedes handicap.

Det bør præciseres, om det er tilstrækkeligt, at den krænkede med et ikke-synligt handicap påpeger pågældende handicap uden yderligere dokumentation, for derved at være omfattet af reglerne.

Er det eksempelvis forskelsbehandling efter loven, hvis en person med en lettere hjerneskade smides af bussen, fordi chaufføren uberettiget tror, at den pågældende er påvirket?

Med venlig hilsen

Ejner K. Holst

LANDSSAMRÅDET
AF PPR-CHEFER

Børne- og Socialministeriet

Høringssvar

Høringssvar vedrørende forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap

11. september 2017

Landssamrådet af PPR-Chefer fremsender dette høringssvar, da Landssamrådet er høringspart jf. udsendte høringsliste.

Landssamrådet af PPR-Chefer har ingen bemærkninger til forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap.

Med venlig hilsen

Kari Rune Jakobsen
Formand for Landssamrådet af PPR-Chefer

PPR Chef
Kari Rune Jakobsen

Pædagogisk Psykologisk
Rådgivning
Aalborg Kommune
Skoleforvaltningen
Godthåbsgade 8
9400 Aalborg

Telefon:
9352 0200

Mail:
Krja-skole@aalborg.dk

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Sendt pr. e-mail til publikationer@sim.dk og sm@sm.dk

Hørings svar vedr. forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Ministeriets sagsnr. 2017-1186

Vi skal indledningsvist takke for at have fået lovforslaget i høring.

Lovforslaget forbyder forskelsbehandling på grund af handicap, men forbuddet undtager pligt til, at der foretages en "rimelig tilpasning eller tilgængelighed", jf. lovforslagets § 3. Ved "rimelig tilpasning" forstås, at "tilbud og ydelser skal tilpasses, således at personer med handicap kan benytte tilbuddene eller have samme udbytte af ydelserne, som personer uden handicap"¹.

Lejernes Landsorganisation i Danmark (LLO) ser overordnet set positivt på indførslen af et forbud imod diskrimination personer med handicap, men det er vores bekymring at den foreslåede lovgivning ikke vil opnå formålet. Især ikke for lejere med handicap.

Indledende bemærkninger.

Der er i Lejeloven allerede mulighed for at kommunen kan foretage tilpasninger af lejemål, jf. § 29, stk. 9:

[LL § 29, stk. 9]" Lejeren af en beboelseslejlighed eller et værelse til helårsbeboelse har ret til at installere hjælpemidler mv. i det lejede og efter udlejerens anvisning på ejendommens fællesarealer efter bestemmelserne i lov om social service, hvis kommunalbestyrelsen garanterer for betaling af reableringsudgifter ved lejerens fraflytning. Lejeren skal forudgående skriftligt anmelde de påtænkte installationer m.v. til udlejeren. Lejeren har ret til at lade installationerne udføre, hvis udlejeren ikke har gjort skriftlig, begrundet indsigelse senest 6 uger efter lejerens anmeldelse af arbejderne. Udlejeren kan nægte lejeren at lade installationerne på fællesarealerne udføre, hvis de er til væsentlig ulempe for ejendommen eller de øvrige lejere"

Der er således allerede mulighed for at foretage ændringer i det lejede, og fællesarealer.

Der opstår dog ofte problemer i forbindelse med større bygningsarbejder i ejendommen (både vedligeholdelses- og forbedringsarbejder), hvor lejere med handicap bliver ramt væsentligt hårdere end lejere uden handicap. Vi har samlet nogle eksempler på dette i det følgende, og forklaret hvorfor loven ikke er tilstrækkelig i sin nuværende form.

¹ Lovforslagets bemærkninger til § 3, s. 18.

Situationer hvor personer med handicap oplever forskelsbehandling i lejeforhold.

Ombygningsarbejder – under byggeprocessen.

Ved større ombygningsarbejder er der ofte en begrænset adgang til at bruge ejendommen, som man tidligere har gjort. Det kan eksempelvis være, at badeværelset ikke kan benyttes i en længere periode, og udlejer indsætter bad- og toiletvogne i gården i stedet.

Det kan ligeledes være at en elevator ikke kan benyttes i en længere periode, og beboerne er henvist til at benytte trappen i stedet.

Under byggeprocessen kan der være behov for at tage særlige hensyn til beboere med handicap, men efter lejelovene gælder der ikke på nuværende tidspunkt en forpligtelse til dette. Et krav om rimelig tilpasning vil indebære en pligt til at udlejer foretog rimelig tilpasning, eksempelvis tog højde for bevægelseshandicap i forbindelse med etablering af et midlertidigt toilet/bad under byggeriet.

Gener under byggeriet vil normalt ikke udløse et lejenedslag, men være noget som lejeren skal tåle i en kortere periode, med mindre det lejede bliver decideret ubeboeligt². I vurderingen af om en mangel gør det lejede ubeboeligt anvendes en "objektiv" bedømmelse³, der ikke tager hensyn til om lejemålet er beboeligt for den konkrete lejer, men i stedet om det ville være beboeligt for lejere uden handicap⁴. Disse gener kan dog medføre at boligen reelt bliver ubeboelig for personer med handicap.

Der er således ingen tvivl om, at disse lejere ikke vil kunne bo der, men de kan end ikke få sat deres leje ned, fordi en person uden handicap, godt ville kunne bo i lejemålet.

Dette er en urimelig retsstilling, som udgør forskelsbehandling på grund af handicap.

Hvis udlejer ikke får en pligt til at sørge for rimelig tilpasning, vil denne forskelsbehandling formentligt kunne fortsætte, og lovens hensigt vil ikke blive opfyldt.

Det bemærkes endvidere, at lejere i privat udlejning som udgangspunkt ikke har krav på genhusning i disse sager. På det almene område er der krav på genhusning under visse forhold. Denne retsstilling medvirker til at personer med handicap kan have svært ved at benytte den private udlejningssektor.

Ombygningsarbejder – efter arbejderne er færdiggjort.

Når arbejderne er færdiggjort, kan de i visse tilfælde medføre en lejestigning, særligt når arbejderne har medført en øget brugsværdi for lejeren⁵.

Når man skal måle om et arbejde har haft en øget brugsværdi, tager man dog ikke udgangspunkt i brugsværdiforøgelsen for den enkelte lejer, men henviser i stedet til "objektive" bedømmelser⁶.

² Lejeloven med Kommentarer, 1. udgave, 2015 af Martin Birk, Claus Rohde og Marianne Kjær Stolt, (herefter: (Birk, Rohde, & Stolt, 2015)) s. 202

³ (Birk, Rohde, & Stolt, 2015) s. 203

⁴ (Birk, Rohde, & Stolt, 2015) s. 203 Her nævnes astmatikere som eksempel.

⁵ Jf. princippet i LL § 58

⁶ (Birk, Rohde, & Stolt, 2015) s. 538, her nævnes handicap direkte.

Dette medfører eksempelvis, at hvis et ældre handicapegnet køkken udskiftes med et nyt køkken, der ikke er handicapvenligt, kan dette medføre en lejestigning, uanset at lejereren ikke kan benytte det⁷.

Lejeren har med andre ord ikke samme udbytte af forandringen i hans lejemål/ydelsen, som andre lejere, og efter den foreslåede regulering vil der stadig være mulighed for at gennemføre forbedringer, der reelt gør lejemålet ubrugeligt for den eksisterende lejer, fordi der ikke lægges op til at medtage et krav om rimelig tilpasning.

Det spiller ingen rolle om den oprindelige handicapvenlige indretning af lejemålet er finansieret ved brug af kommunale byfornyelsesmidler, og at kommunen i øvrigt vil blive nødt til at ændre de gennemførte arbejder umiddelbart efter, for at tilpasse køkkenet til lejerens behov⁹. Dette er rent kommunalt værdispild, som kommunen ikke kan undgå som følge af de nuværende regler.

Sammenfatning

Intentionen med lovgivning er god, men det er vanskeligt at se i hvilket omfang den vil gøre en forskel på flere punkter indenfor lejeretten. Det er vores vurdering, at retstillingen vil blive kraftigt forbedret såfremt man fjernede begrænsningerne rimelig tilpasning og tilgængelighed¹⁰. I modsat fald vil flere lejere med handicap fortsat skulle leve med at blive nægtet lejenedslag, genhusning eller en for lejer hensigtsmæssig ændring af lejemålet.

Vi henviser i øvrigt til hørings svar afgivet af Institut for menneskerettigheder.

Med venlig hilsen
Lejernes Landsorganisation i Danmark
Helene Toxværd
Landsformand

/Anders Svendsen

⁷ Se Retten på Frederiksbergs dom af 10. juli 2017 sag nr. BS G-1644/2015 (utrykt).

⁸ Sagen er refereret i Politiken 10. februar under overskriften "Han fik nyt køkken og huslejestigning – men kan ikke lave mad." <http://politiken.dk/indland/art5827624/Han-fik-nyt-k%C3%B8kken-og-huslejestigning-%E2%80%93-men-kan-ikke-lave-mad>

⁹ Jf. LL § 29, stk. 9

¹⁰ Jf. lovforslagets § 3

Ligebehandlingsnævnet

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Høringssvar fra Ligebehandlingsnævnet til forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Ligebehandlingsnævnets indledende bemærkninger

Nævnet finder det naturligt, at klagesager efter lovforslaget skal kunne indbringes for nævnet ligesom klagesager efter de øvrige forskelsbehandlingslove. Nævnet påtager sig gerne denne opgave og værdsætter den tillid, der hermed er vist nævnet.

Nævnet har med tilfredshed konstateret, at man i lovforslaget har valgt at tage udgangspunkt i handicapbegrebet fra EU-retten og den internationale ret. Handicapbegrebet uden for arbejdsmarkedet vil skulle defineres gennem nævns- og retspraksis. Nævnet vil til en vis grad kunne tage udgangspunkt i det EU-retlige handicapbegreb, der er udviklet i EU-domme og i Højesterets domme for så vidt angår forskelsbehandlingsloven.

Nævnet har endvidere med tilfredshed konstateret, at de begreber, der henvises til i loven, svarer til begreberne i de øvrige forskelsbehandlingslove, der bygger på EU-direktiver. Nævnet har over årene arbejdet med disse begreber, og den praksis og forståelse af begreberne, der er udviklet på de øvrige lovområder, vil kunne anvendes på dette nye område. Det drejer sig bl.a. om begreberne direkte og indirekte forskelsbehandling, delt bevisbyrde, chikane og repressalier.

Nævnet bemærker, at lovforslaget efter dets ordlyd og bemærkninger lægger op til en række ganske komplekse skøn.

20-09-2017

J.nr. 2017-0017-46617

Ankestyrelsen
Sekretariatet for
Ligebehandlingsnævnet

7998 Statsservice

Tel +45 3341 1200

ast@ast.dk
sikkermail@ast.dk

EAN-nr:
57 98 000 35 48 21

Åbningstid:
man-fre kl. 9.00-15.00

Ligebehandlingsnævnets bemærkninger til de enkelte bestemmelser

§ 1 - Handicapbegrebet

De love, som nævnet har kompetence til at træffe afgørelse efter, er love, som har implementeret EU-direktiver. EU-retten og de bagvedliggende direktiver indgår ved nævnets fortolkning af disse love.

Dette lovforslag har ikke sit udspring i et EU-direktiv, og der er således tale om en national lov.

Nævnet har imidlertid med tilfredshed konstateret, at der i forslaget henvises til handicapbegrebet i forskelsbehandlingsloven, der over årene er fastlagt i domspraksis fra EU og i Højesteretsdomme på området. Et begreb, som knytter an til handicapbegrebet i FN's Handicapkonvention og international ret.

Handicapbegrebet, som beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget, vil i de kommende år igennem nævnets praksis og retspraksis skulle udvikles og tage form i forhold til de særlige forhold, som et forbud mod forskelsbehandling uden for arbejdsmarkedet vil betinge. Nævnet vil til en vis grad kunne læne sig op ad praksis fra forskelsbehandlingslovens område.

Nævnet forventer, at det begreb, der er opridset i lovforslaget vil kunne fungere i praksis parallelt med begrebet i forskelsbehandlingsloven, og at det med dette begreb vil være muligt at foretage en rimelig klar afgrænsning af den personkreds, som skal være omfattet af loven.

§ 2 - Lovens anvendelsesområde

Loven gælder for private og offentlige virksomheder på alle områder af samfundslivet bortset for aktiviteter af rent privat karakter eller områder omfattet af forskelsbehandlingsloven, jf. lovforslagets § 2, stk. 2 og stk. 3.

Ifølge bemærkningerne omfatter lovforslaget "således ikke alene offentlige forvaltningsmyndigheder, men også domstolene samt Folketinget og institutioner med tilknytning dertil i det omfang, de pågældende myndigheder udfører opgaver inden for lovforslagets anvendelsesområde", jf. lovforslagets s. 16. Det fremgår samme sted, at forbuddet mod forskelsbehandling gælder undtagelsesfrit på tilfælde, der er inden for lovens anvendelsesområde, og at der derfor ikke lovligt kan laves regler, der strider mod lovens bestemmelser.

Nævnet kan således konstatere, at der i udkastet til loven er en meget vid afgrænsning af lovens anvendelsesområde i modsætning til fx ligestillingsloven § 1 a og lov om etnisk ligebehandling § 2.

Nævnet kan oplyse, at nævnet har set flere eksempler på klager over folketingsbeslutninger, lovgivning mv.

Nævnet bemærker, at det vil være hensigtsmæssigt, hvis det i loven eller lovbemærkningerne nærmere angives, hvilke opgaver der falder uden for lovforslagets anvendelsesområde.

§ 3 – Pligt til rimelig tilpasning eller tilgængelighed

Det fremgår af lovforslaget, at forbuddet mod forskelsbehandling ikke omfatter en pligt til rimelig tilpasning eller tilgængelighed.

I lovforslaget er begreberne "rimelig tilpasning" og "tilgængelighed" beskrevet. Imidlertid fremgår det ikke klart, hvornår der er tale om en klage over manglende tilgængelighed og/eller tilpasning, der falder uden for lovens anvendelsesområde, og forskelsbehandling på grund af handicap omfattet af loven.

Det er nævnets vurdering, at mange af de klagesager, som vil blive indbragt for nævnet, vil dreje sig om bl.a. tilgængelighed og rimelig tilpasning, og nævnet vil dermed skulle foretage en afgrænsning af, om klagesagen er omfattet af loven eller ej. Nævnet vil således skulle foretage en ganske kompliceret skønsmæssig afgrænsning heraf.

Ifølge bemærkningerne skal der ikke med lovforslaget stilles yderligere krav til rimelig tilpasning og tilgængelighed, end hvad der følger af de til enhver tid gældende regler, som findes på en række forskellige områder.

Nævnet forstår § 3 og bemærkningerne hertil således, at nævnet ikke har kompetence til at behandle klagesager, der drejer sig om, hvorvidt lovregulering om tilgængelighed og tilpasning er opfyldt eller ej.

Nævnet er enig i, at klager over manglende opfyldelse af lovkrav i særskilte love om tilgængelighed og tilpasning ikke vil være egnede til behandling ved nævnet.

§ 6 – Tilknytningshandicap

Det fremgår af § 6 i lovforslaget, at forbuddet i § 5 omfatter forskelsbehandling af en person på grund af den pågældendes forhold til en person med handicap, såfremt forskelsbehandlingen sker på grund af den anden persons handicap.

I bemærkninger til bestemmelsen fremgår, at det betyder, at personen bliver forskelsbehandlet, fordi pågældendes mor, kæreste, nevø, ven, kusine, søster, livspartner eller kollega m.v. har et handicap, og at det må afgøres i den konkrete situation, hvor tæt et forhold der skal have været til personen med handicap, jf. lovforslagets side 20.

Det fremgår af EU-Domstolens afgørelse i Coleman-sagen (C-303/2006), der vedrører handicap inden for arbejdsmarkedet, at det er i strid med forbuddet mod forskelsbehandling, hvis en ansat, der ikke selv har et handicap, behandles ringere end en anden ansat, når det er bevist, at den ringere behandling skyldes et handicap hos den pågældendes barn, som vedkommende yder hovedparten af den nødvendige pleje for.

I sager, der vedrører tilknytningshandicap inden for arbejdsmarkedet, er det - i overensstemmelse med EU-Domstolens praksis - nævnets praksis, at det er en forudsætning for beskyttelsen i forskelsbehandlingsloven, at klager yder hovedparten af den nødvendige pleje for en person, der er omfattet af handicapbegrebet i loven.

Nævnet bemærker, at det vil være hensigtsmæssigt, hvis det i bemærkningerne præciseres, hvornår der foreligger den fornødne tilknytning mellem en person, der mener at være blevet forskelsbehandlet på grund af sit forhold til en person med handicap, og den pågældende person med handicap, herunder om der også på dette punkt tilstræbes en parallelitet til reglerne om forskelsbehandling på grund af handicap inden for arbejdsmarkedet.

§ 7 - Lovlig forskelsbehandling

Det fremgår af § 7 i lovforslaget, at forskelsbehandling ikke er i strid med forbuddet mod forskelsbehandling, når den har et sagligt formål, er nødvendig for at opnå formålet, og der er et rimeligt forhold mellem det ønskede mål, og hvor indgribende forskelsbehandlingen er for den eller de, som bliver stillet dårligere.

Der er i bestemmelsen tale om en proportionalitetsafvejning, og økonomiske betragtninger vil kunne inddrages i den skønsmæssige vurdering.

Efter bestemmelsen vil nævnet i de konkrete klagesager skulle foretage en ganske kompleks skønsmæssig afvejning. I lovforslaget er der i et vist omfang anført, hvilke hensyn der skal indgå i skønnet. Det fremgår dog ikke, med hvilken vægt disse hensyn skal indgå i skønnet.

§ 8 - Specifikke foranstaltninger

Det fremgår af § 8, at loven ikke er til hinder for at opretholde eller vedtage specifikke foranstaltninger, der har til formål at forebygge eller opveje ulemper knyttet til handicap.

Dermed indeholder lovforslaget en bestemmelse om positiv særbehandling, som ligger på linje med f.eks. lov om etnisk ligebehandling § 4 og ligestillingslovens § 3, stk. 1 (efter ansøgning) og stk. 2 (efter bekendtgørelsen).

Det fremgår af lovforslagets § 5, stk. 2, at der foreligger direkte forskelsbehandling, når en person på grund af den pågældendes handicap behandles ringere, *end en anden person* bliver, er blevet eller ville blive behandlet i en tilsvarende situation.

Efter lovforslagets § 5, stk. 3, foreligger der indirekte forskelsbehandling, hvis en tilsyneladende neutral bestemmelse, betingelse eller praksis vil stille personer med handicap ringere end *andre personer*.

Nævnet forstår disse definitioner af direkte og indirekte forskelsbehandling således, at en person med handicap efter loven vil kunne klage over forskelsbehandling i forhold til en anden person med handicap. En person med handicap vil fx kunne klage over, at en anden person med handicap har fået længere tid til en eksamen på grund af sit specifikke handicap.

§ 9 - Bevisbedømmelse

Det fremgår af § 9 og bemærkningerne hertil, at bevisbyrden efter loven er delt, og klager skal således kunne påvise faktiske omstændigheder, der giver en formodning for, at han/hun er blevet forskelsbehandlet.

Højesteret har i flere afgørelser vedrørende handicap på arbejdsmarkedet slået fast, at det er klager, der har bevisbyrden for, at han/hun har et handicap i lovens forstand, og at arbejdsgiveren vidste eller burde vide, at han/hun havde et handicap, jf. bl.a. UfR2015.3301H og UfR2015.3827H.

Klager skal kunne dokumentere, at han/hun var handicappet i lovens forstand på det tidspunkt, hvor han/hun påstår at være blevet forskelsbehandlet, og at indklagede vidste eller burde vide, at klager havde et handicap.

Nævnet vil ved vurderingen af, om klager har dokumenteret at have et handicap i lovens forstand, foretage en samlet vurdering af de foreliggende lægkelige oplysninger. Nævnet vil ved vurderingen også inddrage relevante oplysninger fra kommunen og andre.

Nævnet bemærker, at det vil være hensigtsmæssigt, at det af lovbemærkningerne fremgår, at det påhviler klager at bevise, at han/hun er omfattet af lovens handicapbegreb og dermed af beskyttelsen i loven.

§ 10 - Repressalier

Det fremgår af lovforslagets § 10, at Ingen må udsættes for ufordelagtig behandling eller ufordelagtige følger som reaktion på en klage eller nogen form for retsforfølgning, der iværksættes med det formål at sikre, at princippet om ligebehandling iagttages.

Nævnet har med tilfredshed konstateret, at det fremgår af lovbemærkningerne, at forbuddet mod repressalier også gælder den situation, hvor den forurettede udsættes for ugunstig behandling som følge af en direkte henvendelse til den offentlige eller private virksomhed, der påstås at have udøvet forskelsbehandling, jf. lovforslagets s. 23.

Nævnet bemærker, at det kunne overvejes at lade dette fremgå direkte af § 10, således at man i stedet anvender formuleringen "ufordelagtig behandling eller følge, fordi der er fremsat krav om ligebehandling", hvilket svarer til bestemmelserne i ligebehandlingslovens § 15, stk. 1, og forskelsbehandlingslovens § 7, stk. 2.

Det fremgår endvidere af bemærkninger til lovforslaget, s. 23, at bestemmelsen også omfatter personer, der udsættes for repressalier, fordi de nægter at følge instrukser, som er fremsat i strid med lovforslagets § 5, stk. 5.

Herved adskiller anvendelsesområdet for bestemmelsen sig fra de tilsvarende bestemmelser i lov om etnisk ligebehandling § 8 og ligestillingslovens § 2 b.

Nævnet bemærker, at det vil være hensigtsmæssigt, hvis det fremgår direkte af bestemmelsens ordlyd, at den også omfatter personer, der udsættes for repressalier, fordi de nægter at følge instrukser, som er fremsat i strid med lovforslagets § 5, stk. 5.

Venlig hilsen
Ligebehandlingsnævnet

Specialister i børnelammelse

POLIOFORENINGEN

Hjælp til liv, krop og sjæl

**ULYKKEPATIENT
FORENINGEN**

Rødovre, d. 18. september 2017

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Høringssvar vedrørende forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

UlykkesPatientForeningen og PolioForeningen ser med stor tilfredshed på, at regeringen nu fremsætter et lovforslag mod handicapbeløget diskrimination i alle områder af samfundet. Vores tidligere formand, landsdommer Holger Kallehauge, var med til at få gennemført FN's handicapkonvention, og vi ser lovforslaget som en naturlig forlængelse af dette arbejde. Tak for lovforslaget, som har været længe savnet.

Overordnet set rummer forslaget en række gode elementer, men der er to elementer, som fremstår problematiske. Det handler om "rimelig tilpasning" samt "tilgængelighed".

Rimelig tilpasning

Vi har forståelse for, at der ikke foreligger en egentlig domspraksis eller definition af rimelig tilpasning, men vi vil anbefale, at der i lovbemærkningerne bliver angivet, hvordan man mere konkret skal forstå begrebet. I værste fald kan man risikere, at lovforslaget ikke får den ønskede virkning ift. at forbyde diskrimination af mennesker med handicap. Især bør det af bemærkningerne fremgå, hvordan uforholdsmæssig/unødvendig byrde skal forstås.

Tilgængelighed

En stor del af den danske byggemasse er af ældre dato, hvor det vil være svært og dyrt at sikre fuld tilgængelighed. Vi foreslår derfor, at regeringen udarbejder en plan over, hvordan man på sigt kan sikre den tilstrækkelige finansiering til at sikre tilgængelighed i den ældre del af byggemassen. Vores egne medlemsundersøgelser peger på, at adgang til offentlig transport og adgang til forskellige offentlige bygninger, herunder læge/speciallægepraksis er mangelfuld.

I nybyggeri er tilgængelighed i stort omfang sikret via byggereglementet, men vi oplever desværre fra tid til anden, at der bliver givet dispensation/bygget forkert, så nybyggeriet ikke fremstår tilgængeligt. Vi anbefaler derfor, at nybyggeri, herunder adgang til udearealer, bliver en del af lovforslaget, og at der dermed er mulighed for at klage til Ligebehandlingsnævnet over manglende adgang.

For vores medlemmer er fysisk tilgængelighed et kerneområde. Tilgængelighed giver mennesker med handicap samme mulighed for at leve et selvstændigt liv som andre borgere uden fysiske funktionsnedsættelser.

Evaluering

UlykkesPatientForeningen anbefaler, at det i forbindelse med vedtagelsen af loven bliver indskrevet, at loven skal evalueres om fx tre år. Det giver mulighed for, at loven kan blive justeret i forhold til de erfaringer, som man har gjort sig i bl.a. Ligebehandlingsnævnet og handicaporganisationerne i forbindelse med sagsbehandlingen af eventuelle indkomne diskriminationssager.

Venlig hilsen

Janus Tarp, formand for PolioForeningen og UlykkesPatientForeningen

Til: Jette Jacobsen (jet@sm.dk)
Cc: Vinoth Paramasamy (vipa@sm.dk)
Fra: Jan Hempel (Jan.Hempel@politiforbundet.dk)
Titel: VS: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap
Sendt: 30-08-2017 12:58:01
Bilag: Høringsbrev.docx; Høringsliste.docx; Forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.docx;

Til Børne- og Socialministeriet.

Politiforbundet har ingen bemærkninger til lovforslaget.

Politiforbundets jr.nr. 2017-00682.

På forbundets vegne - og med venlig hilsen

Jan Hempel
Forbundssekretær

H. C. Andersens Boulevard 38
DK-1553 København V

Tlf: +45 3345 5900
E-mail: ma.f@politiforbundet.dk

Fra: Lovekspeditionen [mailto:publikationer@sim.dk]
Sendt: 25. august 2017 10:41
Til: Udsendelse fra Børne- og Socialministeriet <dpudsend@sm.dk>
Cc: Jette Jacobsen <jet@sm.dk>; Elsebeth Jensen <ejj@sm.dk>
Emne: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Tlf. 3392 9300, Fax. 3393 2518,
E-mail sm@sm.dk

J.nr. 2017 - 1186

Dato 25.august.2017

Til de på vedlagte høringsliste anførte

Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap

Til: Jette Jacobsen (jel@sm.dk)
Fra: PAS003@politi.dk (PAS003@politi.dk)
Titel: SV: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap
Sendt: 28-08-2017 14:13:35

Kære Jette Jacobsen

Tak for din tilbagemelding.

Rigspolitiet har ingen bemærkninger til lovforslaget.

Med venlig hilsen

Patrycja Sosfa
Politifuldmægtig
Rigspolitiet
Direktionssekretariatet
Polititorvet 14
1780 København V
Dir.tlf.nr. 4174 7477

Fra: Jette Jacobsen [mailto:jet@sm.dk]
Sendt: 28. august 2017 12:24
Til: KOS FP Direktionssekretariatet
Emne: SV: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap

Kære Patrycja Sosfa

Lovforslaget om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap er sendt meget bredt ud, da det vedrører både offentlig og privat virksomhed på alle samfundsområder. Derfor har Børne- og Socialministeriet indhentet forslag til høringsparter fra alle ministerier. Det kan desværre ikke udelukkes, at nogle af høringsparterne ikke vil finde lovforslaget af relevans.

Med venlig hilsen

Jette Jacobsen
Specialkonsulent
Handicapkontoret
Direkte telefon + 45 41 85 11 30
Mail: jet@sim.dk

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Telefon 33 92 93 00
www.sim.dk

Fra: kos-Direktionssekretariatet@politi.dk [mailto:kos-Direktionssekretariatet@politi.dk]
Sendt: 28. august 2017 11:04
Til: Jette Jacobsen <jet@sm.dk>
Emne: VS: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap

Rigspolitiet har modtaget nedenstående høring og skal i den forbindelse anmode om, at Børne- og Socialministeriet præciserer, hvad I ønsker Rigspolitiets stillingtagen til, da Rigspolitiet ikke umiddelbart kan fastslå Rigspolitiets mulige interesse i høringen.

Rigspolitiet skal også fremadrettet anmode om, at høringer alene sendes til Rigspolitiet, hvis høringen vurderes at kunne have relevans for Rigspolitiet.

Med venlig hilsen

Patrycja Sosfa
Politifuldmægtig
Rigspolitiet
Direktionssekretariatet
Polititorvet 14
1780 København V
Dir.tlf.nr. 4174 7477

Fra: Lovekspeditionen [mailto:publikationer@sim.dk]
Sendt: 25. august 2017 10:41
Til: Udsendelse fra Børne -og Socialministeriet
Cc: Jette Jacobsen; Elsebeth Jensen
Emne: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Tlf. 3392 9300, Fax. 3393 2518,
E-mail sms@sm.dk

J.nr. 2017 - 1186

Dato 25.august.2017

Til de på vedlagte høringsliste anførte

Til: Jette Jacobsen (jet@sm.dk)
Cc: 'Conni Edith Simonsen (csi@ase.au.dk ' (csi@ase.au.dk), Vinoth Paramasamy (vipa@sm.dk)
Fra: UFM FP SFU - Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser (rep@ufm.dk)
Titel: VS: Høringssvar fra REP-rådet over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap
Sendt: 28-08-2017 19:35:11
Bilag: Høringsbrev.docx; Høringsliste.docx; Forslag til lov om forbud mod forskelbehandling på grund af handicap.docx;

Til Børne- og Socialministeriet

Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser (REP) takker for tilsendte høringssudkast. Rådet som sådan har ingen specifikke kommentarer til forslaget til lov, som følger af dansk tiltrædelse af FN's konventioner om rettigheder for personer med handicap. Det fremgår endvidere, at en række af de centrale medlemmer af REP-rådet er selvstændige høringsspartner.

Ud fra de anførte i høringslisten skal det dog påpeges angående et af REP-rådets medlemmer, FTF, at det ikke virker logisk, at FTF ikke er blandt disse høringsspartner, hvilket Børne- og Socialministeriet opfordres til at overveje.

Venlig hilsen

Carsten Aabo

Sekretariatet for Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser

Kontoret for Professions- og Erhvervsrettede Videregående Uddannelser
Direkte telefon: +45 7231 7865, mobiltelefon: +45 2518 6640
E-mail (ny): caa@ufm.dk
Uddannelses- og Forskningsministeriet
Styrelsen for Forskning og Uddannelse
Bredgade 40, 1260 København K

Fra: Lovekspeditionen [<mailto:publikationer@sim.dk>]
Sendt: 25. august 2017 10:41
Til: Udsendelse fra Børne -og Socialministeriet
Cc: Jette Jacobsen; Elsebeth Jensen
Emne: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Tlf. 3392 9300, Fax. 3393 2518,
E-mail sm@sm.dk

J.nr. 2017 - 1186

Dato 25. august 2017

Til Børne- og socialministeriet

HØRINGSSVAR

Dato: 20. september 2017
Kontor: Sekretariatet
Sagsbeh.: MNS

Høringssvar over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap

Herved fremsender Rådet for Etniske Minoriteter svar på ovenstående høring.
Rådet for Etniske Minoriteter har ingen bemærkninger til det fremsendte udkast.

Med venlig hilsen

Yasar Cakmak
Formand for Rådet for Etniske Minoriteter

Rådet for Voksen – og Efteruddannelse (VEU-rådet)

Til Borne- og Socialministeriet
ved specialkonsulent Jette Jacobsen

sendt med e-mail til jeta@sm.dk
med kopi til vipa@sm.dk

Rådet for Voksen – og
Efteruddannelse (VEU-rådet)

Sekretariat:
Undervisningsministeriet

Fr. Holms Kanal 25
1220 København K
Tlf. 3392 5085
E-mail VEU-raadet@uvm.dk

21. september 2017

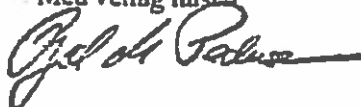
VEU-rådets høringssvar over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Rådet for Voksen- og Efteruddannelse (VEU-rådet) har den 25. august 2017 modtaget Borne- og Socialministeriets udkast til forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.

VEU-rådet har haft høringen i skriftlig høring og har ingen bem rknin-
ger.

VEU-rådet henviser i øvrigt til de høringssvar, der måtte komme fra de
organisationer, der er repræsenteret i VEU-rådet.

Med venlig hilsen

Kjeld M ller Pedersen
Formand

Graaervej 27
DK-8700 Svendborg
Tlf. +45 72 21 88 00
mail@simac.dk
simac.dk

Børne- og Socialministeriet

Svendborg, den 12. september 2017

Bemærkninger til høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

SIMAC gør opmærksom på, at der i adgangsbekendtgørelsen kan være objektive kriterier for adgang til de enkelte uddannelser, herunder f.eks. at ansøgerne af en søfartslæge vurderes egnede og opnår sundhedsbevis for søfarende og fiskere uden begrænsning.

SIMAC finder den samlede indgangsportal for klager over forskelsbehandling hensigtsmæssig.

SIMAC har ikke yderligere bemærkninger til forslaget.

Med venlig hilsen

Jesper Bernhardt
Direktør

SKOLE OG FORÆLDRE

Skole og Forældre

Kvægtorvsgade 1
1710 København V
Tlf. 3326 1721
Fax 3326 1722

Børne- og Socialministeriet

Holmens Kanal 22

1060 København K

Høringssvar er sendt via mail til jet@sm.dk med kopi til

vipa@sm.dk

post@skole-foraeldre.dk

www.skole-foraeldre.dk

18. september 2017

Sagsnr.: 2017 - 1186

Høringssvar over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Forældreorganisationen Skole og Forældre takker for det tilsendte forslag.

Skole og Forældre finder det meget positivt, at der nu arbejdes på at vedtage en konkret lov mod forbud mod forskelsbehandling og som fremmer ligebehandling af personer med handicap.

Vi finder det endvidere positivt, at loven også omfatter forskelsbehandling af personer, der har et forhold til en person med handicap, såfremt forskelsbehandlingen sker med baggrund i denne persons handicap, samt at loven giver mulighed for at få prøvet en sag ved indførelse af klageadgang til Ligebehandlingsnævnet.

Skole og Forældre mener dog, som folkeskolens forældreorganisation, at loven bør tage højde for folkeskoleområdet, hvor det handler om børn med handicap. Her finder vi ikke, at lovforslaget vil ligebehandle disse børn eller beskytte dem mod forskelsbehandling.

§3 og bemærkningerne hertil poionterer ligefrem, at forbuddet *ikke omfatter en pligt til rimelig tilpasning eller tilgængelighed*.

Vi mener, at denne formulering er direkte i strid med grundprincipperne for folkeskolen og folketingets intentioner om at inkludere børn med handicap i folkeskolen, i den udstrækning det er til gavn for det pågældende barn.

Skole og Forældre foreslår derfor, at loven foreskriver, at der *skal være en pligt til rimelig tilpasning og tilgængelighed*.

Med venlig hilsen

Mette With Hagensen

Formand for Skole og Forældre

Dir. tlf. 3171 6378

mwh@skole-foraeldre.dk

Morten Kruse

Sekretariatschef for Skole og Forældre

Dir. tlf. 3063 0807

mk@skole-foraeldre.dk

SOCIALPÆDAGOGERNE

Socialpædagogerne

Brolæggerstræde 9
1211 København K

Telefon 72 48 60 00
Fax 72 48 60 01
Email: sl@sl.dk

[Navn 2]

jet@sm.dk

vlpa@sm.dk

Ref.: LAB
Dok.nr.: 3790026
Sag.nr.: SJ-STD-LAB

20-09-2017

Høringssvar til lovforslag om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap
Socialpædagogerne har modtaget lovforslag om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap i høring med svarfrist den 21. september 2017.

Lovforslaget rummer et generelt forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap, som gælder for al offentlig og privat virksomhed på alle områder i samfundet. Dog gælder lovforslaget ikke på områder, der er omfattet af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet mv. samt for udøvelse af aktiviteter af rent privat karakter.

Socialpædagogerne er positive over for, at der nu ligger et længe ventet lovforslag om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap. Særligt er Socialpædagogerne positive over for, at lovforslaget omfatter både direkte og indirekte forskelsbehandling samt definerer chikane som forskelsbehandling.

Socialpædagogerne finder det dog problematisk, at lovforslaget ikke omfatter en pligt til rimelig tilpasning eller tilgængelighed. For de borgere socialpædagoger arbejder for og med, har en del borgere med kognitive og psykiske funktionsnedsættelser problemer med at begå sig i en mere digital verden og i et samfund, der i højere grad bliver kontantløst. Ligeledes er der en større gruppe af borgere med omfattende funktionsnedsættelser, der også har fysiske funktionsnedsættelser. Disse borgere oplever i kraft af manglende tilgængelighed eller fravær af rimelig tilpasning i højere grad barrierer for deltagelse i samfundet, og dermed et større behov for hjælp og støtte. Vi finder det derfor kritisabelt, at lovforslaget ikke omfatter rimelig tilpasning eller tilgængelighed.

Endvidere mener vi, at der i lovteksten skal stå, at loven lever op til FN's handicapkonvention. Endelig mener vi, at loven skal monitoreres og samles op efter en periode på fx tre år.

Venlig hilsen

Marie Sonne
Forbunds næstformand

Til: Jette Jacobsen (jel@sm.dk)
Cc: Helle Haxgart (helhax@statsforvaltningen.dk), 'Inge Maria Frydendahl Jakobsen' (infrja@statsforvaltningen.dk), Rasmus Kruse (raskru@statsforvaltningen.dk), Vinoth Paramasamy (vipa@sm.dk)
Fra: Direktion (direktion@statsforvaltningen.dk)
Titel: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap
Sendt: 15-09-2017 09:11:00
Bilag: Høringsbrev.docx; Høringsliste.docx; Forslag til lov om forbud mod forskelbehandling på grund af handicap.docx; smime.p7s;

Til Børne- og Socialministeriet

Under henvisning til mail af 25. august 2017 (Sagsnr. 2017-1186) om høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap, skal det meddeles, at Statsforvaltningen ikke har bemærkninger til høringen.

Med venlig hilsen

Rikke Hinrichsen
direktionsassistent

STATSFORVALTNINGEN

Statsforvaltningen
Storetorv 10
6200 Aabenraa
Telefon: 72 56 70 00
Direkte telefon: 72 56 79 77
Mail: direktion@statsforvaltningen.dk
Web: www.statsforvaltningen.dk

Fra: Lovekspeditionen [<mailto:publikationer@sm.dk>]
Sendt: 25. august 2017 10:41
Til: Udsendelse fra Børne -og Socialministeriet
Cc: Jette Jacobsen; Elsebeth Jensen
Emne: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Tlf. 3392 9300, Fax. 3393 2518,
E-mail sm@sm.dk

J.nr. 2017 - 1186

Dato 25 august 2017

Til de på vedlagte høringsliste anførte

København d. 20. september 2017

Høringssvar over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap

Hermed fremsendes høringssvar fra UU DANMARK. Hørlagte er fremsendt på mail til jet@sm.dk med kopi til vipa@sm.dk.

UU DANMARK takker for muligheden for at afgive høringssvar og meddeler, at vi ingen kommentarer har.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Mark Jensen'.

Mark Jensen
Formand for UU DANMARK

Til: Jette Jacobsen (jet@sm.dk)
Cc: Helle Ejersbo (ejer@adm.aau.dk), Anya H. Jensen (ahj@adm.aau.dk), Charlotte Spliid Knudsen (csk@adm.aau.dk), 'dkuni@dkuni.dk' (dkuni@dkuni.dk), Vinoth Paramasamy (vipa@sm.dk)
Fra: Camilla Skjødt Jakobsen (csj@adm.aau.dk)
Titel: Svar på høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap . frist 21. september
Sendt: 20-09-2017 11:55:47

Aalborg Universitet har modtaget nedestående mail vedr. høring om forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.

Aalborg Universitet vil på den baggrund meddele, at vi ikke har bemærkninger til udkastet/forslaget.
Med Venlig Hilsen

Camilla Skjødt Jakobsen
Specialkonsulent, cand.merc.jur

AALBORG UNIVERSITET

C a m i l l a S k j ø d t J a k o b s e n
S p e c i å I H k R o - n a s f u d l e e i n i t n g e n

T o l e f o n : E j (m a s j @ a d m . a a u . d k) 9 9 4 2 0 4 3 1 0 9 a 4 d 3 k . d k
A a l b o r g U n i v e r s i t e t B o x 1 0 0 4 A a l b o r g 9 0 0 0 D e n m a r k

En ekspert er et menneske, som har begået alle de fejl, der kan begås inden for et meget snævert område.

Fra: Tine Klovgang Schou [mailto:tk@dkuni.dk]

Sendt: 25. august 2017 12:45

Til: Annika Yderstråde; AU (au@au.dk); CBS (cbs@cbs.dk); adm-ahr-DTU; ITU (journalen@itu.dk); Jesper Langergaard; Kira Vinberg; Laust Hallund; Lea Rosa Kvist; Nikolaj Helm-Petersen; Rektorsekretariatet KU (rektorsekretariatet@adm.ku.dk); RUC (ruc@ruc.dk); Sara Tvile Marker; SDU (sdu@sdu.dk); Sofie Thaagaard Hyllested; Tine Klovgang Schou; Vanesa Jessica Sofia Vestermark; AAU/ESDH-sekretariatet

Emne: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på af handicap . frist 21. september

Danske Universiteter

Universities Denmark

Jr. 17/12908

Den 25. august 2017

TKS

Til universiteterne

Emne: Høring over forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Børne- og Socialministeriet har den 25. august 2017 via e-mail sendt ovennævnte i høring.

Vedhæftet følger kopi af det af ministeriet udsendte materiale: Høringsbrev, Forslag til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap og høringsliste.

Bemærkninger til udkastet bedes sendt direkte til Børne- og Socialministeriet på adressen jet@sm.dk med kopi til vipa@sm.dk (og gerne dkuni@dkuni.dk) senest torsdag den 21. september kl. 12.00.

Med venlig hilsen

Tine Klovgang Schou
Fuldmægtig
Danske Universiteter

Fiolstræde 44, 1. th.
1171 København K
Tlf. 33 36 98 11
tks@dkuni.dk
www.dkuni.dk

Danske Universiteter
Universities Denmark